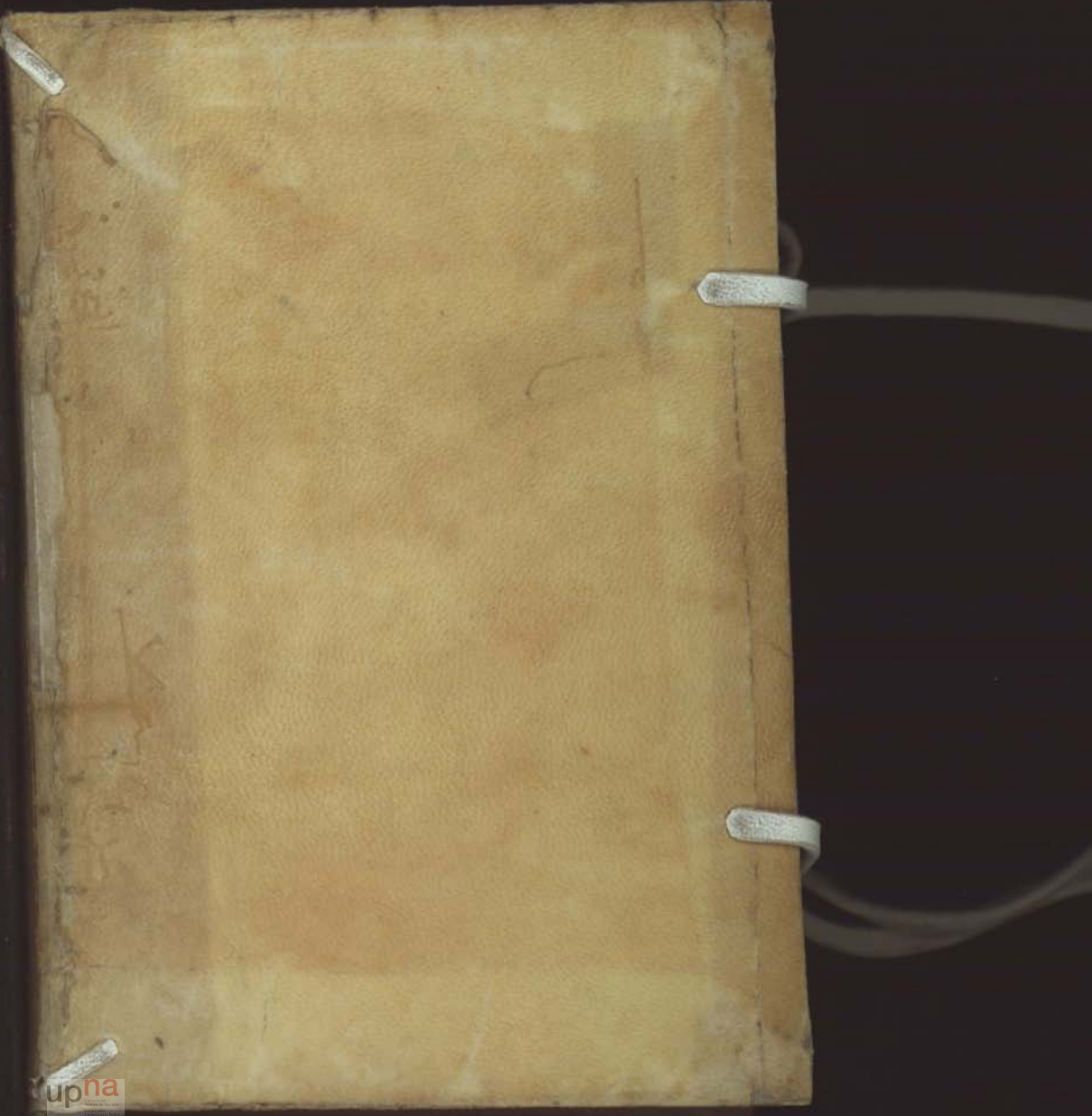

NAVARRO

*Reditibus
Beneficiorum
Ecclesiasticorum*

Cod. 12.281

C. VIII

DE REDITIBVS
BENEFICIORVM
ECCLESIASTICORVM

2 Tomos en
1 Vol

Quod dicitur in super altari sunt in p[er]p[etuum]
dedit, & quibus non dedit,

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

TRACTATVS
DE REDITIBVS
BENEFICIORVM
ECCLESIASTICORVM,

Quo docetur quibus usibus sunt impendi,
& quibus personis dandi,
aut relinquendi.

Super cap.^o Quicquid XVI. quæst. j.

Authore MARTINO ab AZPILCVETA
doctore vulgo Nauarro Cathedrario in sacra sacrorū
Canonum facultate primæ functionis olim Salmantice,
& nunc Conymbricæ iampridem rube donato,

*Sermone Hispano primum editus & nunc per eundem
aushorem latinitate donatus.*

! S. luy De Amb

Cum privilegio Pontificis, & aliorum.

Delgado

ROMAE,
Apud Iulium Accoltum.
M. D. LXVIII.

*Juan Ramier
procur*

E R R A T A .

- pag. 41. linea 3. lege, Cōtradidere possēt, p cōtradidere.
 & pag. 72. linea 2. l. quatuor pro quarto
 pag. 82. linea 9. l. addendo alios quingentos pro ad-
 dito alios quingentos.
 pag. 86. linea 16. l. Carpentaria, pro Capentaria.
 & pag. 109. linea 17. l. De pretio. ff. & c.
 & pag. 117. linea 13. l. Adductum pro adducta.
 & eadē pag. linea. 17. l. ex eo pro ex ea.
 & pag. 123. linea 1. l. ad sexcentas donationes.
 & eadē pag. linea. 17. l. Adeo quidem constat:
 & pag. 179. linea. 5. l. eadem causa. & q. 8.
 eadē in pag. linea 6. dele c. 1.
 & pag. 209. linea 21. l. exercendam pro excedendam.
 & pag. 213. linea 2. l. eo prouiso pro eo prouiso
 & pag. 218. linea 5. l. continetur pro connetur.
 & pag. 229. linea 10. l. lupanaris pro lupinaris.
 pag. 231. linea 21. l. quorundam pro quorumam.
 pag. 25. linea 12. l. præstare pro præstari.

PIVS PAPA V.

MOTV proprio &c. Cum sicut accepimus, Dilectus filius Martinus ab AZ pilcueta Doctor, vulgo Nauarrus, nobis nuper exponi fecerit, se propria impensa imprimere uelle opus, quod ipse confecit, & cuius de reditibus ecclesiasticis in cap. ultimum de cima sexta. quæstione prima titulus est, dubitetq; ne huiusmodi opus postmodum ab alijs sine eius licentia imprimatur, quod in maximum suum præiudicium tenderet. Nos propterea eius indemnitati consulere uolentes. Motu proprio simili & certa scientia, eidem Martino ab AZ pilcueta ne prædictum opus hæctenus non impressum & per ipsum à Mag. Sacri Palatij approbatum, imprimendum, per decem annos post eius operis impressionem à quocunque, sine ipsius licentia imprimi, aut ab ipsis uel alijs uendi, seu in eorum Apothecis uel alias uenale præterquam à dicto Martino ab AZ pilcueta impressum uel imprimendum teneri possit, concedimus & indulgemus, Inhibentes omnibus & singulis Christi fidelibus tam in Italia quam extra Italiã existentibus, præsertim Bibliopolis & librorum Impressoribus, sub excommunicationis lætæ sententiæ, in terris uero Sanctæ Romanæ Ecclesiæ mediate uel immediate subiectis, etiam quingentorum ducatorum auri Camera Apostolicæ applicandorum, & insuper amissionis librorum pœnis, toties ipso factò & absq; alia declaratione incurrendis, quoties contrauentum fue-

rit ne intra decenniū, ab impressione dicti operis com-
putandum, dictum opus haecenus non impressum, &
per ipsum Martinum ab Azpilcueta imprimendum,
sine ipsius Martini expressa licentia (dicto Decennio
durante) Imprimere, seu ab ipsis uel ab alijs pr.eter-
quam à dicto Martino impressum & imprimendum
uendere, seu uenale habere uel proponere, uel ut su-
pra habere audeant. Mandantes uniuersis uenerabi-
libus fratribus nostris Archiepiscopis, & Episcopis,
eorumq; uicarijs, seu officialibus in spiritualibus ge-
neralibus, & in statu temporalis Sanctæ Romanæ Ec-
clesiæ etiā in Legatis, & Vicelegatis sedis Apostoli-
cæ, ac in Status Gubernatoribus, ut quoties pro
ipsius Martini parte fuerint requisiti, uel eorum ali-
quis fuerit requisitus, eidem Martino efficacis defen-
sionis præsidio assistentes, præmissa ad omnem dicti
Martini requisitionem contra inobedientes & rebel-
les per censuras ecclesiasticas etiā sepius aggrauan-
do & per alia iuris remedia auctoritate Apostolica
exequantur, Inuocato etiā ad hoc si opus fuerit au-
xilio brachij secularis, Et insuper quia difficile admo-
dum esset præsentem Motū proprium ad quemlibet
locum deferri, uolumus & Apostolica auctoritate
decernimus ipsius transumptis uel exemplis, etiā
in singulis libris impressis, plenam & eandem pror-
sus fidem ubique tam in iudicio quàm extra haberi,
quæ præsentis originali haberetur, & sic per quoscum-
que iudices, tam ordinarios, quàm delegatos, tam in
Curiâ & Italia, quàm extra Italiam iudicari man-
damus, nulla ignorantia preensione admissa.

Fiat motu proprio M

OPT. MAX. PIENTISSIMO Q.
PIO V. D. N. S.

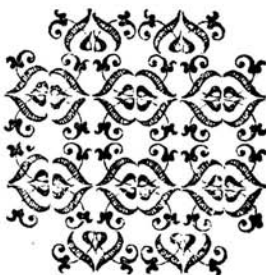
Martinus ab Azpilcueta doctor Nauarus, in ista eius mira sanctitate
perseuerantiam.

VNC libellum Beatissime
pater, patrio sermone,
quo utilior esset orbi cui
scribebatur, composui-
mus, eumque, omnium
quos terra colit, opt. &
max. sæcularium Monarchæ, ac Regi ca-
tholicissimo anno proxime elapso dedica-
uimus. Qui cum sui lectione, plerisque om-
nibus eruditis & pijs, se rem, totius orbis
Christiani clero, utilem & necessariã per-
suasisset, effecit: quo multi me: ut eum lati-
nitate donarem, rogassent, id quod eo li-
bentius feci quòd iam animum ueniendi
ad Urbem cõcipiebam, & xeniũ aliquod
de

de hac nostra, quæ pauperrimâ est penu
litteraria, uestræ sâctissimæ sanctitati offer
re desiderabam : & non erat in præsentia
ullû aliud, de aliquot potioribus, quæ ob
inopiã otii sub litturis habeo, ab eis exse
tû & manu ultima dolatum. Quare agno
scens authoris & operis humilitatē, obscu
ritatē, & indignitatē: et S. Vestræ. Sublimi
tatē, splendorem & gloriam, non tantum
eam, qua isthæc suprema in terris monar
chia, ignes eam assequētes illustrat, sed
etiam illam, qua eandem uicissim ista ue
stræ Beatitudinis noua uita, noui mores,
nouissima & admiranda eius administra
tio, tandiu & tot ætatibus inuisa & deside
rata, huicq; nostro sæculo turbulēto adeo
necessaria, ornât. Id quale quale est, quasi
farre litaturus quam humilime Beatitudi
ni uestræ gloriôsissimæ offero, tâquàm sum
mo redituum ecclesiasticorum dispensa
tori : conscius multa in eo contineri, quæ
cum uestræ S. ardenti ad inueniendam
in omnibus ueritatem, amore, & emun
ctissimo ad iudicandum de inuentis iu
dicio, & animo genuinum beneficiario
rum

rum splendorem , ecclesiæ suæ restituendi cupientissimo , conueniunt . Nec displicebunt beneficiariis , qui ea omnia perpenderit . Quoniam licet per ea , uix aliquot tortuosæ disponēdi de reuibus suis obstruantur , aperiuntur tamen aliæ multæ directæ id faciendi , nullibi tam late , nec in tantum eorum fauorem probatæ ac explicatæ .

I

TRACTATVS
DE REDITIBVS
BENEFICIORVM
ECCLESIASTICORVM,

Quo docetur quibus usibus sunt impendendi, & quibus personis dandi, aut relinquendi.

Super cap. ^{Qm} Quicquid. XVI. q. j.
Cuius uerba sunt hæc.

QVONIAM quicquid habet clerici pauperum est, & domus illorum omnibus debent esse communes, susceptioni peregrinorum & hospitem inuigilare debet, maxime curandum est illis, ut de decimis, & oblationibus, cœnobiis & xenodochiis qualem uoluerint, & potuerint sustentationem impendant.

Aduertendum in primis, quod licet principium

7
cipium huius capituli , in quod com-
miniscimur, Gratianus tribuat Hierony-
mo ad Damasum, in nulla tamen episto-
larum illius ad Damasum scriptarum i-
uenitur , nec in ea quam scripsit ad N-
potianum , licet aliquibus id uisum fue-
rit, eo, ut nobis uidetur, quòd pagina pe-
nultima hæc dicat. Ecclesiam fraudare fa-
crilegiū est , accepisse quod pauperibus
erogandum fit , & esurientibus plurimis
uel cautum esse uelle, uel timidum, aut,
quod apertissimi sceleris est aliquid in-
de subtrahere, omnium prædonum cru-
delitatem superat. Sed illa & contenta
in hoc cap. non sunt eadem. At bona ec-
clesiastica esse pauperum habet glōssa
Hieronymi super illud Esaiæ 3. Rapina
pauperum in domo uestra , secundum
Thomā 2. Sec. q. 185. ar. 7. arg. 2. qui tamē
non ponit ea uerba licet eorum senten-
tia inde colligatur. Idem item Thom. in
eod. ar. arg. 3. ait , beatum Hieronymum
ad Damasum Papam sic scribere. Cle-
ricos illos conuenit stipendiis ecclesiæ
sustentari , quibus parentum & propin-
quorum

3

quorum bona non suffragantur. qui autem bonis parentum, & opibus proprijs sustentari possunt, si quod pauperum est arripiunt, sacrilegium committunt, & incurrunt. Attamen in nulla epistolarum Hieronymi ad Damasum ea uerba inueniuntur. Quamuis in .§. fin. huius cap. et in cap. clericos. j. q. 2. inueniatur tributa Hieronymo a Gratiano. Innocentius etiam Papa tertius determinat unam quaestionem in cap. cum Apostolica de his, quae sunt a praelatis sine consensu capituli aiens Hieronymum scribere ad Damasum in haec uerba: si aliquando fuerint a laicis male detenta, quae diuini iuris esse noscuntur, & in usus transferint monachorum, episcopo loci praebente consensum, constabunt eis omnia perpetua firmitate subnixa. Quae tamen uerba in nulla epistolarum Hieronymi ad Damasum inuenias, licet ea posuerit Gratianus in hoc cap. §. 1. Quare oportet dicere Innocentium, & Thomam cum alia magna turba doctorum autoritate Gratiani fuisse quoad pra-

A 2 dicta

4
dicta tria deceptos, uel certe deesse in
epistolis Hieronymi, quæ nunc extant,
aliquã maximi ponderis epistolam. Ut
cumque tamẽ res habeat satis est nobis
ad comminiscendum in hoc capitulo
quod multis sæculis iam inde a Gratia-
no ab omnibus canonum peritis sit pro
authenthico habitum iuxta ea, quæ scri-
psit post alios Card. Alexand. in rub. &
tit. j. huius celeberrimi libri col. j.

S V M M A R I V M.

- Bona clericorum, bona sunt pauperum n. 1.*
- Liberalitas Christiana erga pauperes maxim-
um totius mundi nationum n. 2.*
- Corona clericorũ, & monachorũ quid significat. n. 2.*
- Author quadraginta quinque annis disputauit, &
determinauit hoc n. 3.*
- S. Thomas sapientiæ, & sanctitatis pelagus dux
authoris n. 4.*
- Clerici tria genera bonorum habent. s. patrimonia-
lia, ecclesiastica, & quasi patrimonialia n. 5.*
- & quantum differant n. 6.*
- Bona quasi patrimonialia iudicantur, ut patrimo-
nialia, & non ecclesiastica n. 7. quia non habent
id onus quod ecclesiastica n. 8.*

Deinde

Deinde notandum bona clericorum esse
I bona pauperum. Cōcordat idem Hiero-
nymus supra relatus, & citatus a Thoma-
ubi supra super Esayam cap. 3. & Augu-
stinus in cap. Quod autem 23. q. 7. ibi
Non sunt illa nostra, sed pauperum, quo-
rum procuracionem quodam modo ge-
rimus. & Ambrosius in cap. conuenier.
ead. caus. q. 8. ibi. Quamquam omnia
quæ in ea sunt, sint pauperum. idem
Augustinus in cap. fin. 12. q. 1. & Cle-
mens ante illos lib. 2. cap. 29. & 39. de
constit. A p̄post. At alia ratione dicuntur
clericorum, & alia pauperum, & alia Dei
& domini nostri I E S V C H R I S T I, ut
dicetur infra q. 1. n. 19.

Ad declarandum autem hoc capitulum cū
annotatione prædicta, & nonnulla loca
nostri Manualis confessorum, & peniten-
tium, & ad satisfaciendum multis alijs
extra contenta in illo quaesitis, in gloriã,
Z item misericordiæ, liberalitatisque Chri-
stianæ omnes alias mundi nationū erga
diuinum cultum, & pauperes excellen-

tis, simul & ad augendum amorem di-
 uinum, desideriumq; cælestium et æter-
 nalium, diminuendumque proprium
 terrenorumque atque transitoriorum
 in animis nostris, qui ad significandum
 nos id procurare coronas capitibus, a-
 lij aliis maiores gestamus. cap. Duo
 sunt genera 12. q. 1. et glos. solennis
 clem. 2. de uita et honestate cleric. uerb.
 Tonstram, profundius quam unquam
 tractabimus hoc elogium clarissimi, san-
 ctissimi que doctoris Hieronymi; per
 tres quaestiones, quas frequenter, tum
 in cathedra, tum extra illam in uarijs ue-
 riorum regnorum academijs. Primus
 Tholosæ, ac Caturci in Galijs, dein-
 de Salmanticæ, ac Conimbricæ in Hi-
 spanijs, & alijs etiam locis disputauim-
 us, et determinauimus quadraginta
 quinque annis; a quibus interpretati su-
 mus canones sacro sanctæ Ecclesiæ Ro-
 manæ, cuius censuræ quicquid dicitur
 subiicimus supplicantes gloriosissimæ
 uirgini matri, ut nobis imperret lucem &
 gratiâ a filio suo theoanthropo rerum-
 que

7
que ecclesiasticarum proprio domino ;
quo intelligamus, et faciamus de illis id
quod eius diuina, et humana uoluntas
requirit, et per suam sanctam ecclesiam
ordinauit. perque præfatum Hierony-
mum doctorem sanctissimum, cui nos
comendamus in hoc capitulo significa-
uit. Amen.

Q V A E S T I O. I.

An mortaliter peccent beneficiarii eccle-
siastici superflue, aut prophane redditus
suorum beneficiorum impendentes?

Q V A E S T I O. II.

An non tantum peccent, sed etiam ad re-
stituendum eos sint obligati?

Q V A E S T I O. III.

An possint de illis testari?

A 4 Ad

AD primam per quatuor dicta responde-
bimus: Primum fit desumptum ex illo
4 magno sapientiæ, sanctitatisque pelago
 Thoma Aquinate. quolib. 6. ar. 12. & 2.
 Sec. q. 185. ar. 4. nro cū primis duce, atq;
 patrono .i. quod bona ecclesiastica sunt
 duplicis generis. Quædam principaliter
 applicata ecclesiæ ministris, et minus
 principaliter pauperibus, qualia sunt ma-
 ior pars eorū alia ecōtrario principaliter
 deputata pauperibus, operibusque piis,
 et secundario ministris, qualia sunt bo-
 na hospitalium, et fabricarum ecclesia-
 rum. de quibus clem. Quia contigit. 6.
 ut autem de relig. dom. innouata in con-
 cil. Trid. sess. 7. cap. 19. et sess. 25. cap. 8.
 de reform. quæ in titulos beneficiarios
 non conferuntur. Nam cum in titulos
 beneficiarios eriguntur fiunt de genere
 primorum arg. glos. receptæ clem. per lit-
 teras de præb. uerb. prouideri. Huic au-
 tem doctrinæ Thomæ addimus quod
 horum omnium bonorum alia sunt im-
 mobilia, et mobilia quæ sita beneficiis,
 et hospitalibus antequam beneficiariis
 et mi-

QVÆSTIO PRIMA.

& ministris conferantur. De quibus totus titulus de rebus ecclē. non alien. & 12. q. 2. & l. lex quæ tutores. C. de admif. tutor. alia sunt redditus illorum annui. de quibus c. Vestra de locat. & c. Quoniam ne præl. uic. Addimus item quod beneficiarii tria genera bonorum possunt habere, puta patrimonialia, qualia sunt quæ per successionem, aut per suam industriam, & alias artes, aut per donationes, & alios contractus, eo modo quo laici sibi quærūt. iuxta cap. Episcopus 12. q. 1. cap. Cum dilectus de iure pat. cap. Quia nos de testam. & cap. i. & c. Fixum 12. q. 5. & cap. Manifesta, & cap. sint manifeste 12. q. 1. alia ecclesiastica, puta ea quæ de bonis suorum beneficiorum lucrantur, quales sunt redditus annui, qui quotannis possunt locari, & uendi. de quibus in d. cap. Vestra. & d. cap. Quoniam ne præl. uic. Alia quasi patrimonialia, puta ea, quæ lucrificiunt missando, & agendo capellanos, uicarios temporarios, prædicatores, confessarios, aut alios spirituales actus exercendo.

120 DE RED. BENEF. ECCLE.

do. de quibus Innoc. & Host. in d. c. Quia nos, & Panor. in cap. Cum in officiis de testam. & uterque Card. in summa 12. q. 5. & Perus. in rub. de testam. col. 30.

Secundum dictum sit inter omnes, nemine
6 ne discrepante conuenire, non esse quæ-
stioni nostræ locum in redivibus bono-
rum patrimonialium clericorū, eo quod
certum est, eos posse disponere de illis,
perinde, ac laici de suis. cap. Episcopi 12.
q. 1. & cap. Quia nos de testam. ca. Fixum
12. q. 5. non est item locus ei in bonis im-
mobilibus, neque mobilibus, quæ inue-
nimus quæsitæ, & applicata nostris bene-
ficiis, quādo ea nobis conferuntur. Quo-
niam palam est nos peccare mortaliter
obligarique ad restituendum si ea ita im-
penderimus. cap. Sine exceptione 12. q.
2. & per totam quæst. & per totum titul.
de rebus eccles. non est item ei locus in
reditibus bonorum deputatorum prin-
cipaliter in hospitalia, & alia opera pia
d. cle. Quia contingit de relig. dom. re-
nouata per concil. Trid. ubi supra. nisi
per statuta foundationis, aut erectionis
eorum

QVÆSTIO PRIMA 11

corum deberent in titulos beneficia-
 rios conferri, quod dicimus propter
 præfatam glos. clem. Per litteras de
 præb. in verb. Prouideri, quoniam pa-
 lam est, eum qui de huiusmodi rediti-
 bus notabilem quantitatem in usus siue
 bonos, siue malos alios ab his in quos
 deputata fuerunt, impendit peccare,
 obligatumq; esse iuxta sententiam om-
 nium doctorum ad restituendum per d.
 clem. Quia contingit. §. Ut autem de re-
 lig. dom. & manifestius in concil. Trid.
 sess. 25. c. 8. de reform. & facit l. 1. & l. le-
 gatium .ff. de administ. rer. ad ciuit. pert.
 7 Dubium autem est, an sit ei locus in bo-
 nis quasi patrimonialibus, quia Inno-
 centius in cap. quia nos de testam. & in
 cap. quoniam ne præl. uic. ea exæquat re-
 ditibus ecclesiasticis, qui redeunt ex bo-
 nis beneficiorum, eo quod respectu di-
 gnitatis clericalis, & non personæ quæ-
 runtur. Nobis tamen iustius uidetur
 æquare illa bonis patrimonialibus, quæ
 frequentior est sententia. quã tenet Cy.
 in auth. licentiam. C. de episcopis & cler.
 Pan.

Pan. in cap. Cū esses n. 26. & in cap. Cum in officiis de testam. quem sequitur uter que Card. in summa xii. q. 5. & Perus in rub. de testam. col. 31. Primo quidem quia illa conferuntur eis ex bonis temporalibus, uel spiritualibus, uti merces laborum, & operum personalium eorū, aut ut compensatio eorum, quæ alia uia sibi quærere possunt. Innoc. in cap. Quoniam. ne præl. uic. suas. & quia conferuntur sine onere ullo expresso neque tacito distribuendi superflua pauperibus; quod onus bona beneficiorum habent, ut infra dicitur.

Quin etiã credimus hoc ipsum esse dicendū de illis quæ quæruntur per eos actus, in quos eos sua beneficia obligant. quale est illud quod curio se curatus administrando sacramenta suis parrochianis lucrificat. quale item id quod quærit beneficiarius cuiuspiam loci ex eo quod aliquis reliquit in missas, aut treintenarios (ut uulgi uocat) beneficiario illius loci, quanuis eius personam minime nosset. licet Archiepiscopus Panormitanus
 contra

QVÆSTIO PRIMA. 13

contra fenerit, in cap. Cū in officiis n. 8. de testa. & duo Cardinales id expresse probarint, uidelicet Card. S. Xitti, & Alexand. in summa xii. q. 5. sed non iuste. quoniam non lucrifaciunt eos de bonis suorum beneficiorum, quibus inest onus supradictum dandi ea, quæ supersunt pauperibus, de quo infra late dicitur. Eius denique conditionis erit omne id, quod beneficiarii suo labore, personalique opera lucratur ex aliis quàm de suorum beneficiorum bonis ut affirmavit Barbatius in q. 3. pri. par. de præstan. Card. col. pen. ea ratione quod id stipendium laboris eorum datur. Quæ tamen ratio parum firma est, eo quod etiam omnes alii redditus ob eam causam eis tribuuntur. Beneficium enim datur propter officium cap. fin. de rescript. lib. 6. & redditus eius sunt stipendium glos. l. stipendia. C. de exe. rei. iud. & tex. in cap. si officia 59. d. & cap. Quid proderit 61. d. Ratio uero firma est quia id tribuitur eis sine onere ullo expresso, aut tacito dādi superflua pauperibus, quod tamen

tamen habent omnia beneficiorum bona ut infra probabitur ead. q. num. 17. & seq. Est igitur huic quæstioni locus in re ditibus & fructibus bonorum, & iurium quæ iam sunt quæsitæ beneficiis, quâo ea beneficiariis conferuntur, & sunt applicata principaliter ad eorum sustentationem, & minus principaliter ad pauperum subventionem. Hactenus de dicto secundo.

S V M M A R I A.

Beneficiario non licet impendere redditus sui beneficii nisi in honestam suam & pauperum sustentationem nu. 9. Quavis primogenia siue maioratus habentibus id liceat, cuius differentie rationem reddere nequeunt qui &c. nu. 10. Reddit autem author. nu. 11.

Leges decalogi omnes sunt naturales. nu. 12.

Furtum est uti re aliena in usum, in quem nult dominus. nu. 12.

Beneficij suos redditus prophane insumentes re aliena contra voluntatem domini utuntur. n. 13.

Leges naturales etiam summos Pontifices, & Reges obligant. nu. 14.

Lex in septimo & decimo precepto decalogi conten

QVÆSTIO PRIMA 15

*ta est lex naturalis & iustitia, Quia immediate
ponit ordinem dati & accepti exterioris nu. 15.
Et quare lex charitatis & misericordie non est
talis nu. 16.*

Tertium dictum sit, quòd fere omnes
sequuntur Innocentium, in c. In deco
rum de p̄tat. & qualit. quod prius sen
9 fit glossa. c. Res. 12. q. 1. & pulchre resol
uit Card. conf. 110. quatenus ait, non pos
se beneficiarium iuste impendere redi
tus sui beneficii, nisi in suos, suorumq;
necessarios usus, & in remunerationem
de se bene meritorum, & in pauperum
alimoniam, intelligendo tamen per pau
peres, non solum eos, sed etiam alia ope
ra pia. ut intelligit Thom. ij. Sec. q. 185.
ar. 7. in corp. q. & ad 2. & in quolib. 6. ar.
12. & probatur in c. De rebus, & c.
Quatuor. 12. q. i. ut intelligitur quoad hoc
propositum, iuxta ea quæ dicentur infra
ead. q. nu. 60. & 61. Cui consequens est
peccare mortaliter eum, qui in alia in
sumit. id quod hoc cap. significat, & la
te probatur. infra nu. 17. Quia multa san
ctæ matris ecclesiæ decreta trāsgreditur.
Quantum

16 DE RED. BENEF. ECCLE.

Quanquam autē fere omnes sint in hac
conclusionē, quia uident eam ab eccle-
sia decretam. Nemo tamen reddit ratio-
nem, quæ sit sufficiens, ob quam eam ita
decreuerit. Et quidem illi qui affirmant
clericos esse tam integros dominos redi-
tuum beneficiorum suorū, quàm sint
10 laici primogeniorum suorum, siue maio-
ratuum, non possunt reddere aliquam,
quæ satis fundet eam, neque alteram,
quæ illam consequitur. Nempe quòd
quāuis laici maioratus habentes, ut plu-
rimum non peccent mortaliter reditus
eorum prodigendo, clerici tamen sic
idem faciendo de suarum ecclesiarum
& beneficiorū reditibus. Quando qui-
dem eos confiteri oportet, neutros esse
absolutos dominos bonorum, & iurium
e quibus illi redeunt, & utrosque esse do-
minos absolutos eorundem redituum.
Quod credo fuit in causa, quare doctissi-
mus idemque circumspectissimus D. Do-
minicus sots. lib. 10. q. 4. ar. 3. de iust. &
iur. magna ordinis dominicani gloria,
tam obscure hac in re loquitur. Nos au-
tem

tem eam & uerbo & scripto ante triginta plus minus annos Salmanticæ reddidimus in cap. Relatum 2. de testam. & postea Conimbricæ ampliauimus in cōmēto. c. i. & c. cū secundū de præb. quod per tēporis penuriam, & nimiam occupatorum copiam nōdum est typis excussum.

11. Ex qua ratione tota huius materiæ declaratio pendet. ratio igitur radicans & fundans prædictæ ecclesiæ illa est .s. quod per leges iustitiæ naturales & diuinas id est prohibitum. Omnia enim decem decalogi præcepta sunt leges naturales iuxta doctrinam Thomæ receptam 2. Sec. q. 122. ar. secundo, & in 3. d. 37. q. 2. ar. quarto ubi communis id tenet, præsertim Maior q. 2. nec scotus in effectu quo ad hoc propositum dissentit. Et per consequentem septimum de non furando, de quo exod. xx. & glos. in cap. Quid in omnibus xxxii. q. 7. & decimum de non concupiscendo rem alienam erunt tales, iuxta l. i. ff. de furt. At beneficiarius, qui contra prædicta facit, præfata duo præcepta infringit. cap. Poenale 14.

B q. 5.

q.5. Quod quinque fundamentis probatur.

Primum quidem, quod non solum ea in-
 12 fringit is qui clare furatur, aut rapit, sed
 etiam is qui re aliena cōtra uoluntatem
 domini utitur. §. Placuit insit. de oblig.
 quæ ex delictis. At is qui reditus bene-
 ficii sui contra prædictum ecclesiæ decre-
 tum impendit, utitur bonis ecclesiasti-
 cis contra uoluntatem domini illorum,
 qui illa dederunt, & domini nostri IESV
 CHRISTI, & eius ecclesiæ, quæ illa
 recepit, & tenet. Nam in quarto dicto
 in sequenti, a n.17. huius met q. mox cla-
 re monstrabitur, uoluntatem eorum qui
 ecclesiæ bona (quæ habet) dederunt, &
 præfati domini nostri fuisse supra dictâ.
 s. ut ministri suos reditus solum insu-
 mant in suam, quæ honesta sit, susten-
 tationem, & remunerationem, quæ iu-
 sta sit suorum familiarium, & aliorum
 de se bene meritorum, & in pauperum
 subuentionem. Et ita is, qui eos in alia
 inlummit, his duobus præceptis contra-
 uenit. l. i. & .l. legatum .ff. de admi. rer.
 ad ciuit.

QVÆSTIO PRIMA

19

ad ciuit, pert. & affirmant laud. & Card.
 q. 2. i. clem. Quia cōtingit de relig. dom.
 Secundo quod etiam transgreditur hæc
 13 duo præcepta, & leges naturales is, qui
 re in aliū usum accepta, utitur in alium,
 ficut qui mulam in salmāticam commo
 datam ducit Burgos. §. placuit de oblig.
 quæ ex delict. At beneficiarii, qui præ
 dicto ecclesiæ decreto contraueniunt
 hoc faciunt. Quandoquidem reuinibus
 in alium usum datis, in alium longe di
 uersum utuntur.

Tertio idem probatur eo quod etiā infra
 14 git præfata duo præcepta is qui suos con
 tractus non seruat, etiam si Papa sit, im
 perator aut rex. cap. i. de probat. qui li
 cet ad seruandum suas leges humanas
 cogi nequeant. l. Dignā uox. C. de leg.
 & cap. Proposuit de concess. præb. Sunt
 tamen obligati ad seruandos contractus
 cum eis initos uirtute præfati præcepti,
 quod est lex naturalis. At inter ecclesiā,
 & populum Christianum, qui ei tanta
 bona contulit, fuit ut mox probabitur
 contractus saltem tacitus, qui tantum

B 2 ualeat

20 DE RED. BENEF. ECCLE.

uaret quantum expressus .l. labeo, & .l. item quia. ff. de pact. ut ministri eius id, quod super est eis accepta sua, quæ honesta sit, sustentatione tribuerent pauperibus. Cui consequens est necessarium esse ut eis, & non aliis tribuantur.

Quarto probatur, quia etiam dicta duo præcepta transgreditur, qui contra uoluntatem domini sui detinet alienum in. cap. Sæpe de restit. spoliat. Tho. 2. Sec. q. lxii. ar. fin. & diximus in Manuali cap. 17. n. 54. Et per consequentem, qui quod debet non soluit ei cui debet, & qui se non exonerat iniuncto ei onere, quando, & quomodo tenetur. Quoniam in effectum est alienum accipere aut retinere. d. cap. sæpe, & Thom. in d. ar. fin. & probatur titulus. ff. de condit. & demonstr. & l. i. C. de donat. quæ sub modo. Cui consequens est eum infringere prædicta præcepta, & leges naturales, qui præfata superflua detinet, aut non tribuit pauperibus, aut donat diuitibus, ratione cognationis, amicitiae, uanitatis, aut uitii. Quandoquidem ea, quibus colliguntur collata

QVÆSTIO PRIMA 11

collata sunt ei cum onere dandi pauperibus superflua.

15 Quinto idem mōstratur eo quod prædicta duo præcepta septimum, & decimum una cum quatuor fundamētis prædictis, quæ ex illis deducuntur sunt leges iustitiæ. Quia omnia præcepta decalogi sunt tales, ut affirmat S. Thom. 2. Sec. q. 122. ar. primo receptus ab aliis. eademque sunt leges diuinæ naturales secundum eum receptum .i. Sæc. q. 150. ar. i. neque abs re. Quia leges immediate ponentes ordinem inter datum, & acceptum sunt leges iustitiæ. Ob quod dicit idem Thom. 2. Sec. q. 122. ar. 1. omnes decalogi leges esse tales. Dixi autem immediate, quoniam ad hoc quod sit lex iustitiæ non sufficit ut eum mediate ponat. Si quidem sunt leges aliquot charitatis & misericordiæ, quæ etiam ponunt ordinem, quod unus det alteri. Nam per eas tenemur egentibus extreme opitulari de superfluis naturæ. c. Pasce 86. d. & etiam constitutis ingranda necessitate de superfluo statui. c. Sicut hi. 47. d. Tho.

B 3 2. Sec.

11 DE RED. BENEF. ECCLE.

2. Sec. q. 32. ar. 2. ut diximus in Manua
lic. 24. n. 3. & 11. Sed quia id mediate
faciunt obligando prius ad amandum
vel miserendum quam ad dandum non
sunt leges iustitiæ, ut subtiliter tetigit
idem Thom. receptus. 2. Sec. q. 122. ar. 1.
ad. 1. Et in confesso est iniustitiã esse pec
catum mortale. Thom. receptus 2. Sec.
q. 59. ar. 4

S V M M A R I A.

*Beneficiarij non sunt domini directi neque, utiles bo
norum Ecclesiasticorum n. 17. Quæ dicuntur pa
trimonium CHRISTI & quare nu. 18. &
cur dicuntur bona clericorum, & cur pau
perum. Et quod sunt sacra neque possunt alie
nari n. 19*

*Beneficiarij sunt procuratores & dispensatores bo
norum Ecclesiasticorum maiores quam usuarij,
& minores quàm usufructuarij n. 20. etiam quo
ad redditus eorum n. 26.*

*Papa non est dominus bonorum Ecclesiasticorum,
quia solus Deus & dominus noster I E S V S.
CHRISTVS est dominus eorum. n. 21.*

*Bona Ecclesiastica largita fuerunt cum onere tri
buendi superflua pauperibus n. 22.*

Decimas

QVÆSTIO PRIMA. 23.

*Decimas cur appellat. S. Augustinus tributa egen-
tium &c. n. 23.*

*Bona clericorum quare in hoc cap. dicuntur bona
pauperum n. 24.*

*Bona Ecclesiastica, qui male insumit maledictus
& ditare cognatos ex illis contra Concilium Tri-
dentinum n. 29.*

*Testari non possunt clerici de his bonis, ne fas est
Papa. nu. 27.*

*Episcopus pauperem suppellectilem, & mensam sim-
plicem habeat nu. 28.*

*Clericus non uestiatur sericis uestibus, neque uario
colore, neque sellis habeat preciosas, neque do-
net dñi fructus beneficii quod impetrauit et
nu. 29.*

*CH RISTVS in mortalis iam, & non egenus,
non est minus liberalis erga pauperes quam cum
mortalis erat & egenus nu. 30.*

*Boni qui donarunt Ecclesiis cum essent humiles &
temperantes noluerunt efficere superbos neque
prodigos. nu. 31.*

17. §. **Q**uartum principale dictum sit per
multas rationes affirmari posse,
quod prædicta bona, super qui-
bus fundata sunt sacerdotia seu benefi-
cia, quæ habemus donata sunt Ecclesiæ

B 4 cum

24 DE RED. BENEF. ECCLE.

cum eo modo & onere expressio aut tacito, ut ea quæ ministris eius sustentatis honeste, superfuerint, insumantur in pauperes.

18 res. Prima earum sit quod beneficiarii non sunt domini directi neque utiles bonorum ecclesiasticorum secundum omnes, quia id non pauci sacri canones dicunt. cap. Quod autem 23. q. 7. ibi non sunt nostra, sed pauperum, quorum procuracionem gerimus. cap. Convenior. ead. caus. q. 8. & cap. pen. & fin. 12. q. j. & cap. Edoce de rescript. & cap. 2. de Donat. & alii multi & Clemens ante illos lib. 2. cap. 29 & 39. de Constit. Appost. Tum quod dicuntur patrimonium domini nostri IESU CHRISTI non quidem eo quod alia omnia non sint eius. Quia domini est terra & plenitudo eius psal. 23. sed quia nemo alius est dominus eorum. Et ideo in nullius bonis dicuntur. §. Nullius instit. de rerum diuis. Tum quod singulariter ait Innocentius frequentius receptus, in cap. Cum super de causa poss. & propr. uerum omnium bonorum ecclesiasticorum dominium esse penes eum solum.

QUESTIO PRIMA 25

19. solum. Quod efficaciter probat Panor.
 relatis aliis opinionibus in cap. Cum es-
 ses de testam. num. 29. & aliis locis cita-
 tis per Dec. in ca. Constitutus de rescrip-
 tum. 5. ubi pulchre illius dicta compo-
 nit. Et iura, quæ habent illa esse præla-
 torum, aut beneficiariorum, intelligen-
 da sunt quoad gubernationem vel ad-
 ministrationem. Et ea, quæ habent illa
 esse pauperum, intelligenda sunt quoad
 eorum sustentationem. Itaque dominus
 est IESVS CHRISTVS, gubernator
 autem instar procuratoris & tutoris
 cum facultate se de illis alendi beneficia-
 rios; pauperes uero, tanquam quibus
 eorum redditus deductis oneribus de-
 bentur. Et ob hoc dicuntur sacra quar-
 tæ speciei rerum sacrarum, secundum
 Thom. 2. Sec. q. 99. ar. 3. & ideo dicun-
 tur esse nullius. §. Sacra instit. de rer. di-
 uis. l. inter stipulantem. §. Sacram de
 uerb. oblig. Et qui ea furatur aut rapit di-
 citur sacrilegus cap. Prædia 12. q. 2. neq;
 illius prælatus ea potest alienare tanquã
 eorum dominus cap. Sine exceptione
 12. q. 2.

26 DE RED. BENEF. ECCLIE.

12. q. 2. ca. Nulli de rebus eccl. non alien.

Quauis id possit tanquam procurator
& administrator cum causa & solemnita
20 te iusta. Tum quia genuinus sacris cano
nibus mos est uocare nos procuratores
& dispensatores. cap. Quod autem 23.
q. 7. cum aliis supra citatis licet aliquot
authores nos uocent usufructuarios, & aliquot
usufructuarios, sed non recte, ut tangit
glos. singul. ubi late Pan. & An. sic. in c.
fin. de pecul. cle. eo quod maior est no
bis facultas, quam usufructuariis, qui ex re
in qua usum habent, nihil capere possunt
præterquam in solum usum quoti
dianum instit. de usu & habit. in princip.
Et minor quam usufructuariis. Quo
niam illi possunt donare & relinquere
in uita & morte licite suos fructus cui
cunque uoluerint. Instit. de usufru. in
princip. & melius instit. de usu & ha
bi. §. j. sine ullo paupertatis aut pietatis
intuitu ob solam amicitiam, cognatio
nem, aut liberalitatem, nos uero mini
me. Quod palam declarat post alios
21 concil. Trid. sess. 25. cap. i. de reformat.
Quinimo

QVÆSTIO PRIMA. 27

Quinimo Caietanus expressit 2. Sæc.
 q. 43. ar. 8. pro quo, textus optimus in
 cap. Non liceat Papæ 12. q. 2. per quod
 idem ibi sensit Arch. & Dec. in cap. Epi-
 scopus col. 2. de præb. imo etiam Panor.
 & Dec. in d. cap. Constitutus expressit
 inquam Caiet. Papam non esse illorum
 dominum, simul inferens ex eo quan-
 dam grauem conclusionem, quæ apud
 eum uideri potest. Subditque paria esse
 effectui dicere, illa esse Dei, uel IESV
 CHRISTI, uel ecclesiæ. Cum ergo
 hæc omnia sic se habeant, quis audeat di-
 cere non esse pauperibus plus iuris in
 eorum rēditibus, quam in secularium
 bonorum? Quis dicet ego sum tam li-
 ber ecclesiæ redituum dominus quam
 dux redituum sui ducatus? Quis affir-
 met IESVM CHRISTVM, qui eo-
 rum unicus dominus est, adeo esse cura
 uacuum in providendo pauperibus, nūc
 quando est ditissimus & regnat immor-
 talis, quam plenus erat, quando uitam
 uiuebat mortalem, & non habebat ubi
 caput reclinaret? Quis dicet maiestatem
 eius

28. DE RED. BENEF. ECCLIE.

eius. diuinam, qui omnibus dixit Luc. 2. quod super est date pauperibus, non uelle. ut sua propria bona habeant proprium. eos alendi onus? At nequimus dicere, illis esse aliud nisi prædictum, ergo habent illud.

Secunda ratio est, quod illa propria bona, 22 quæ post ascensionem domini donata fuerunt Apostolis in hunc finem, & cum hoc onere data fuerunt, & in hunc usum impensa, ut per Apostolorum. acta constat. Actor. cap. i. & 2.

Tertia ratio quod beatus Clemens Papa simul & martyr, discipulusque beati Petri in lib. 2. cap. 29, de constit. Apost. expresse ait; Decimas & primitias in hoc fuisse datas ecclesie in hæc uerba. Homo Dei. f. episcopus, quæ ex decimis & primitiis secundum mandatum dei dantur recte dispenset orphanis, uiduis, afflictis, & peregrinis egentibus, ut qui habet Deum harum rerum rationem respicientem. Et paulo post, omnibus egentibus cum iustitia tribuentes (pondera hoc uerbum iustitia, quo significatur, hoc

QVÆSTIO PRIMA. 29

hoc præceptum esse iustitiæ non misericordiam, ipsique his utentes, sed non abutentes, comedentes de his, sed non soli uorantes, egenisque imperientes. Et in lib. 8. cap. 39. per hæc uerba; Eriam præcipio decimas offerri ad uictum reliquorum clericorum, uirginum, ac uiduarum, & his qui sunt paupertate oppressi. Et lib. 2. cap. 39. per hæc uerba. Dabis iusta sua, te enim dare oportet illum uero distribuere tanquam œconomum, & dispensatorem rerum ecclesiasticarum. Pondera uerbum œconomū & dispensatorem.

Quarta ratio quod beatus Augustinus, in 23. cap. Decimæ 16. q. i. ibi Decimæ sunt tributa animarum egentium, & ibi rem a domino pauperibus delegatam, & ita quod pauperes &c. appellat decimas, egentium tributa, partemque pauperibus destinatam, præsupponendo multos eorum posse fame mori, eo quod qui decimas debet, eas non soluit, quorum neutrum esset uerum, si decimis non esset annexum onus, ut ea quæ beneficiis su-
per

perferunt distribuuntur pauperibus.

Quinta ratio quod Sanctus Hieronymus re-
 latus in hoc ipso cap. ait. Quicquid ha-
 bent clerici esse pauperum 16. q. i. & cla-
 rum est, quod ut ait Innocentius in cap.
 Cum super num. 4. de caus. poss. & pro-
 priet. supra relatus eod. num. 8. non in-
 telligitur quoad dominium, sed quoad
 24 nis ecclesiasticis alantur eo quod onus
 hoc est eis impositum id quod in qua-
 tuor locis S. Thom. expressit uidelicet 2.
 Sæc. q. 87. ar. i. ad 4. ibi Decimæ, quæ mi-
 nistris ecclesiarum dantur, per eos de-
 bent in usus pauperum dispensari, & in
 ar. 3. ad j. in lege noua. Decimæ dan-
 tur clericis non solum ad suam substenta-
 tionem, sed ut ex eis subueniant pau-
 peribus, & ita non superfluunt, & in
 ar. 4. ad 4. ibi. Decimæ debent cedere
 in subuentionem pauperum per dispen-
 sationem clericorum. Et melius in quo-
 lib. 6. ar. 19.

Sexta ratio quod sexta Synodus in cap.
 25 Apostolica 12. q. 2. de hijs ipsis rediti-
 bus

QVÆSTIO PRIMA 301 21
bus agens, decernit eos esse ad utilita-
tem ministrorum, & ob escam paupe-
rum, & peregrinorum sustentationem.
Et Symachus Papa in cap. Indigne, ead.
caus. & q. maledicit eum, qui hæc bona
male impendit eo quod substantiã pau-
perum contra fas dispergit. Et conciliũ
Antiochense cap. episcopus 12. q. 1. cla-
re habet, quod quanuis episcopus de
sui patrimonii redditibus ad libitum di-
sponere possit, non tamen de ecclesiasti-
cis. Quin & concilium Trid. in sess.
25. cap. i. de reformat. id quod antea di-
xit Bernardus late relatus a Dionisio in
lib. contra pluralita. art. 8. interdixit epi-
scopis, & aliis beneficiariis, etiam si Car-
dinales sint, ne suos cognatos aut fami-
liares de redditibus ecclesiæ augeant, quod
utique non fecisset, si non intellexisset
in esse illis onus tribuendi superflua pau-
peribus.
Septima quod multa concilia multi sum-
mi pontifices, ac sancti uocant beneficia
ricos procuratores & dispensatores. cap.
Quod autem 23. q. 7. ibi. Non sunt no-
stra,

32 DE RED. BENEF. ECCLĒ.

fra, sed pauperum, quorum procuratio-
nem gerimus. cap. Conuenior ead. cau.
& q. cap. Episcopus cap. pen. & fin. 12.
q. i. cap. Edoceri de rescript. cap. 2. de
Donat. & cap. Episcopus 14. q. i. & alibi
sæpe, imo Clemens ante illos lib. 2. cap:
29. & 39. Et non solum quoad dominiũ
Ecclesiasticorum, super quibus benefi-
cia sunt fundata, sed etiam quoad redi-
tus, & fructus, qui ex illis redeunt. cap.
Episcopus. cap. Res 12. q. 1. c. Episcopus
14. q. 5.

Octaua quòd sacri canones negant faculta-
27 tem testandi beneficiarijs de redbus
suorum beneficiorum cap. i. cap. Ad hæc
cap. Relatum de testam. cap. Episcopi 12.
q. 2. cap. Fixum 12. q. 5. Adeo quidem
quòd neque summus pontifex testatur
de redbus sui pontificatus. Perus. in
rub. de testam. col. 33. quanquam huma-
nis legibus minime subijcitur. L. Digna
uox. C. de leg. & cap. proposuit de con-
cess. præb. saltem quoad coactionem.
Thom. 1. Sec. q. 96. ar. 5. Quæ facultas
negari non posset illis si essent integri
domini

domini redituum; & non conferrentur
 eū onere alio, quam se ipsos ex eis alēdi;
 Nona quod conciliū Chartaginense relata
 28 tum in cap. Episcopus quid. & renoua-
 tum nuper in Tridentino sessione. 25. c.
 1. de reformat. habet, episcopum habe-
 re debere pauperem supellectilem, men-
 samque ac uictum simplicem; & beatus
 Hieronimus 44. d. in principio ait, posse
 quidem clericum uiuere de altari, non
 autem luxuriari. Et alio in loco 42. d. in
 principio; nullum clericum ueste fulgi-
 da uti debere; & ante illos beatus Cle-
 mens, lib. 2. cap. 68. de Constit. Apost.
 qui mentem Apostolorum magistrorum
 suorum satis intellexit; ait, quod Epi-
 scopi debent esse non inanes sumptus
 facientes, non delicati, non sumptuo-
 si, sed expetentes necessaria ad refer-
 29 uandam naturam. Et septima Synodus
 cap. 1. 21. q. 4. uetuit, ne ullus clericus
 ueste serica aut colore uariato uestire-
 tur. Et sanctus Bernardus in epistola 2.
 col. pen. cuidam canonico Lugdunensi
 scribit in hæc Verba. Quicquid præter
 C necessa-

necessarium uictum & simplicem uesti-
tū de altario retines tuum non est, ra-
pina est, sacrilegium est. Et paulo supe-
rius. De altario non licet comparare au-
rea frena, sellas depictas. Et alio in lo-
co; Epist. 42. col. 3. Clamant nudi, ela-
mant famelici, necessitatibus nostris de-
trahitur, quicquid uanitatibus uestris ac-
cedit. Et magnus ille noster pater Au-
gustinus a quo potuit discere Bernardus
ait, in sermo 37. ad fratres in eremo, cle-
ricus qui sui beneficij fructus tribuit di-
uiti, eo quod ipse illud ei obtinuit, quan-
uis in hoc mundo non castigerur, in alio
tamen æterno igne non carebit. Et pro-
sper, in cap. Pastor 2. q. 1. addit, Diui-
tes qui accipiunt aliquid a beneficiarijs
non sine grandi peccato accipere. Quæ
omnia plane significant, clericorum redi-
tibus aliquod grande onus esse annexū;
ob quod non possunt tā libere uti illis
quàm laici suis. Et cum non sit aliud nisi
prædictum distribuendi pauperibus su-
perflua, consequens est illud esse illis
annexum.

Decima

Decima ratio, quòd omnia hæc bona sunt
 30 ut prædictum est solius domini nostri I E
 SV CHRISTI, quem credendum est,
 •• uelle ut tanta uel maior liberalitas exer-
 ceatur de bonis, quæ data sunt ei postea
 quàm uiuit immortalis, quàm de his,
 quæ data fuerunt ei dum esset mortalis.
 • Nam qui cum egeret, non cupiebat mor-
 talia, qui regna daturus erat cælestia; ut
 habet Himnus Epiphaniæ, non cupiet
 postquam habet & dedit tanta cælestia.
 arg. a maiori c. Cum in cūctis de electio-
 ne Auth. Multo magis C. de Sacros. Cū
 ergo tunc uoluisset ut, quod supererat,
 se suisq. ministris sustentatis, daretur pau-
 peribus, credendum est, nunc quoque
 uelle, ut quod super est suis ministris su-
 stentatis, tribuatur eisdem: quando qui-
 dem non est illi ulla re opus.

Vndecima quòd non est uerisimile quòd il-
 • li antiqui, fideles tam religiosi, tam hu-
 miles, modesti, & temperantes, qui sua
 • bona ob amorem Dei, & animarum sua-
 rum salutem dederunt ecclesiis, ea men-
 te illa dedisse ut clerici sumptuose come-
 damus

damus, & bibamus, colendo gulam quã illi oderunt, neque ut nos & nostras domos, familias, parietes, lecticas, & mulas splẽdide uestiamus, humanũ honorẽ adorãtes cũ ambitione & superbia, quas illi pro humilitate & modestia contẽpserunt, neque etiã ut grandes maioratus in situamus, aut cognatos nostros magnificemus. cũ illi noluisent illa donare suis ut Deo donarent, neq; ut thesaurizemus in terris, id quod imitando eos thesaurizare debemus in cãlis, sed ut ecclesiã ministri primum, deinde pauperes alantur.

S V M M A R I V M.

Ecclesiastica bona per diuisionem subsecutam non fuerunt effecta magis clericorum quã ante fuerant n. 32. Et quare. nu. 33.

Augendi gratia quod fit non operatur diminutionem n. 33.

D. Franciscus a Navarra Archiepiscopus obiit pauper eo quod sua pauperibus erogarat . n. 34.

Monasterium sancte crucis Comimbriẽ quondam ditissimum, nunc etiã per quã reformatum. n. 35.

Finem ob alium relictum non mutatur in alium sine aliqua suprema potestate n. 37. & 38.

Rex

QVÆSTIO PRIMA 37

Rex Philippus religiosissimus & iustissimus, qua in re homine maior n. 37. & 38.

Diuisio bonorum ecclesiasticorum uel iniusta uel ad hunc finem facta. n. 39.

Canonici tenentur insummere ea quæ supersunt in his, in quibus Episcopi debuerant ante diuisionem, nec de his testari possunt n. 39.

Intellectus uerus cap. fin. de his quæ s. a maio. part. cap. n. 40.

Confirmatio per solutionem argumentorum aduersæ partis & in primis primi.

DVODECIMA ratio quòd non obstat supra scriptæ conclusioni primum aduersariorum argumentum, cuius fundamentum est. Beneficiarios suorum reddituum dominos absolutos esse. Quoniam id falsum est ut paulo superius a n. 17. & seq. ostendimus, & fundamento eorum, qui id asseruerunt inferius, in q. 2. a n. 14. copiose respondemus.

Confirmatio per solutionem secundi argumenti aduersæ partis.

32 **D**ECIMATERTIA, minus obstat secundum argumentum. s. quòd per dictorum bo

C 3 norum

norum uel fructuum & reddituum eorum
 diuisionem postea factam in tres uel qua-
 tuor partes. cap. Vobis. cap. Quatuor.
 cap. de Reditibus 12. q. 1. assignata uide-
 licet una episcopis, altera clericis, ter-
 tia fabricis, & quarta pauperibus, effe-
 cti fuerunt adeo suarum partium ueri-
 domini Episcopi & alii beneficiarii, ut
 pro libito possent eas insummere. Quia
 33 id etiam falsum est, primo quidem quod
 non fuit hic earum finis, sed longe alius
 uidelicet auferendi rixas, dissidia & li-
 tes, quæ inter episcopos, capitula, fa-
 bricarios, & eleemosinarios, accidere so-
 lerent. Quoniam cum uniuersa bona so-
 li episcopi administrarent, ut tradit San-
 ctus Clemens. lib. 2. cap. 28. & cap. 29.
 & affirmat Anacletus, in cap. Præcipi-
 mus 12. q. 1. minimeq; exhiberent bene-
 ficiariis & reliquis congruam quam de-
 bebant portionem, ut idem quoque San-
 ctus Clemens. in d. cap. 28. & 29. signi-
 ficat, iam hoc tēporibus suis in usu fuis-
 se. Neceffe fuit ut bona ecclesiastica di-
 uiderentur ad discordias sedandas, quas
 rerum

QVÆSTIO PRIMA. 39

rerum communio frequentissime solet importare. L. Cum pater. §. Dulcissimis ff. de leg. 2. cum alijs citatis ibi a glossa & doctoribus, & Genes. 13. facta est rixa inter pastores. Deinde quod dispositum ad diminuendum non debet inducere augmentum. l. Legata inutiliter. ff. de adimi. leg. & cap. fin. de uerb. signif. sed prædictorum bonorū diuisiones in hoc potestas prælatis, ecclesiastica bona prohibito instrumentibus, & sæpe nihil uel parum distribuentibus canonicis, clericis, fabricis, & pauperibus; ergo non debet illis per eas augeri potestas, qua prius carebant. At omnes post Thom. 2. Sec. q. 185. ar. 7. & quolib. 6. ar. 12. fatentur non fuisse prius illis potestatem aliam quàm uictum & uestitum honestum sibi desumendi, & reliqua pauperibus erogandi. Ergo nec post eas diuisiones habebunt. Tertio quod eadem quoque causa persuasit, ut multæ diuisiones ætate nostra fierent inter Abbates, Priores, suosque conuentus & hospitalia

nonnullorum monasteriorū opulentū,
 quæ per solos prælatos gubernabantur,
 & in his illa, quæ pridem facta fuit in illo
 nostro celebri canobio Roncæ uallis,
 quam præcibus & efflagitationibus no-
 stris motus, fecerat ille longe selectissi-
 mus Prior prole regia natus, ut ingenio,
 uirtuteque Apostolica præditus D. Fran-
 ciscus a Nauarra, qui nuper Valentiaꝝ Ar-
 chiepiscopus uita functus est pauper, ut
 pauperibus subueniret. Quod illustre il-
 lud monasterium cum hospitali genera-
 35 li sibi annexo seruauit ac seruat. Eadem
 item causa & ratio fuit diuisionis in illu-
 stri monasterio sanctæ crucis Conimbri-
 censis, quod ut quondam totius fere Eu-
 ropæ monasteriorum canonicorum re-
 gularium opulentissimum fuit, ita nunc
 est omnium reformatissimum. Eadem e-
 tiam causa fuit aliarum diuisionū, quas
 nos tractauimus. Non ideo profecto ut
 Abbates, Priores, Canonicique ut libe-
 re portiones suas prodigerent, sed ut eo-
 rum capitula & conuentus quotiens res
 ipsa postulasset eis coram Deo & homi-
 nibus,

QVÆSTIO PRIMA 41

nibus, iuxta cap. Edoceri cum ei late an
 notatis de rescript. obuiare palamq; con
 tradicere, quoad ^{potent} portiones, quæ ipfis,
 hospitalitati, pauperibus & fabricis per
 tinerent. De suis uero prælati eã Deo red
 derent rationem quam antea de omni
 bus reddere tenebãtur. Itaque prædictæ
 diuisiones, quæ ad diminuendum præla
 torum administrandi facultatem factæ
 sunt, non fuerunt operatæ augmentũ
 36 iuxta præd. cap. si. de uerb. sig. & l. Legata
 inutiliter. ff. de adim. leg. ad insumẽdum
 pro libito portiones suas, quod ante il
 las minime facere poterant. Quarto
 quod id quod ad aliquem finem uel
 37 usum conceditur aut relinquitur, non
 insummi, nisi suprema aliqua Impera
 toris, aut Regis potestate id fiat. l. j.
 & l. Legatum de admin. rer. ad ciuit.
 pert. Quin etiam ipsi peccarent si abs
 que iusta causa id facerent. Quia con
 tra legem naturæ, quæ uetat ullum
 suo iure ac dispositione suæ rei priua
 ri, non possent ordinare sine iusta causa
 cap.

42 DE RED. BENEF. ECCLĒ.

cap. 1. de probat. cap. Sunt quidam 25.
q. 1. & late notatur in cap. Quæ in eccle
fiarum de constit. præsertim per Panor.
Feli. & Dec. Cuius quidem rei magnum
acrarum exhibet nobis exemplum, su-
premus noster monarcha Philipphus
Rex semper augustus, nec ob id minus
humanissimus humanorum tractator, &
plus quidem quàm humanissimus in
38 sua illa benignissima & serenissima inte-
rioris exteriorisque hominis composi-
tione, una cum illustribus sui supremi se-
natus proceribus, non permittendo ab
que iusta causa alienationes aut mutatio-
nes primogeniorum, & conditiones eo-
rum per primos institutores adiectas.
Quinimo non sufficeret ulla facultas e-
tiam imperialis & regalis auctoritas, ad
huiusmodi mutationem faciendam cir-
ca relicta ad usus pios, etiam si in alios
æque pios mutare uellent. Est in hoc ne-
cessaria spiritualis eademque suprema
Summi Pontificis. Clem. Quia contin-
git de relig. domib. & quia secularis po-
testas non se extendit ad spiritualia. cap.
Bene

QVÆSTIO PRIMA. 43

Bene quidem 96. d. & cap. Ecclesia S. Mariæ de constit. Neque illa sufficeret, quo iuste fierent, nisi aliqua iusta causa id suaderet, id enim esset contraire alicui ex quinque supra dictis legibus naturalibus. superius relatis nu. 10. & consequ. arg. cap. Non licet Papæ 12. q. 2. tradit Caiet. 2. Sec. q. 43. ar. 8. & Laud. cum Card. q. 2. in d. Clem. Quia contingit. Cum ergo finis & animus eorū, qui prædicta bona ecclesiis cōcesserunt, fuerunt supradicti adeo pij, non poterunt neque debuerunt conuerti in alios usus, præsertim prophanos sine auctoritate suprema apostolica. Quæ in nulla diuisionum prædictarum inuenietur ulli ad hoc concessa.

Quinto quòd uel eorum intentio, qui huiusmodi diuisiones primitus induxerūt, fuit iniusta, (quod credendum non est) uel certe fuit, ut unusquisque de sua portione posset disponere illo modo quo ante diuisionem prælatus poterat de uniuersis, uidelicet sustentare se honeste, & reliqua pauperibus erogare. Sexto quòd absurdum

44 DE RED. BENEF. ECCLIE.

absurdum est, & ideo minime audien-
dum l. Nam quod absurdum. ff. de oper.
libert. & c. Dudū. 2. de præb. lib. 6. dice
re diuisionem muneris & gubernatio-
nis, quæ uni incumberebat in tres uel qua-
tuor partes factam, iustam fuisse causam,
ut fines atq; usus tam pij in usus tam pro-
phanos mutarentur. Septimo quod id
quod subrogatur aut substituitur alte-
rius loco eandem eius naturam seruare
debet. Arg. l. Si eū qui. §. Qui iniuria-
rum. ff. Si quis caur. cap. Ecclesia ut lit.
pend. cum ergo episcopo, qui solus uni-
uersa gubernabat subrogati sunt ipse at-
que alij, qui partes assignatas eis guber-
narent, omnes seruare tenentur, id quod
episcopus ante diuisionem facere tene-
batur; uidelicet se honeste sustentare, &
reliqua egenis erogare. Octauo quod ce-
lebris ille Gratianus. §. fin. sub. cap. Pen.
12. q. 1. qui decretorum medullam anti-
quorum callebat, perspicue ait, etiam
canonicos in quorum præbendas capitu-
laris portio diuisa est, in earum regimi-
ne cum eadem qualitate succedere. Hoc
est

QVÆSTIO PRIMA 49

est ut quæ illis superfuerint debeant egē
 tibus erogare. Quod ipsum omnino sen
 sit D. Bernardus. In Epist. 2. col. pen.
 qui ad quendam canonicum scripsit id
 quod superius allegauimus; uidelicet
 Quicquid præter necessarium uictum &
 simplicem uestitum retines, tuum nō est
 rapina est, sacrilegium est. Nono quōd
 Alex. iij. post diuisionem ab antecessori
 bus suis pontificibus inter episcopos, ca
 pitula, fabricas, & pauperes factam, in
 quadam solenni decretali epistola respō
 dit. In cap. Relatum de testam. non pos
 se iure testari canonicos de rebus, præbē
 darum suarum ratione quæsitis; nisi de
 reculis aliquibus mobilibus, remuneran
 dorum seruitorum causa. idque solum
 ubi consuetudo id faciendi uiget. Ex
 quo plane colligi potest, intentionem
 eorum, qui redditus ecclesiasticos diuise
 runt, non fuisse faciendi magis portionū
 suarum dominos eos, quibus eas appli
 carunt, quàm antea episcopi fuerant uni
 uersorum reddituum. Decimo. quōd
 idē colligitur e quodam Innocentii, iij.
 pontificis

46. DE RED. BENEF. ECCLE.

pontificis doctissimi singulari respon-
40 so, in cap. fin. de his, quæ fiunt a ma-
iori parte. cap. quod alibi non inueniri
ait Pan. in cap. Cum omnes de constit.
col. 3. & Feli. 8. quo decreuit, fabrica in
necessitatem adducta, posse episcopum
cum maiori capituli parte, etiam mino-
re repugnante, e portione capitulari appli-
care illi quod ei conuenit. Quod tamen
iustificari commode non posset, nisi di-
camus per prædictas diuisiones non fuis-
se effectos dominos integros suarum por-
tionum & reddituum, sed solum admini-
stratores eorum; ita ut se honeste susten-
tatis quod super esset operibus impen-
derent piis. Quoniam cum aliquid est,
ita multorum commune, ut singulorum
unicuique propria contingat portio tan-
quam domino integro, ut contingerent
canonicis suæ portiones particulares, si
opinio contraria esset uera, tunc maior
pars minori non posset præiudicare. In
re enim quæ communis est pluribus ut
singulis, non potest maior pars præiudi-
care minori l. Per fundum .ff. de serui.
Rust.

QVÆSTIO PRIMA 47

Rust. præd. L. Sabinus. ff. communi. di-
uid. Ratioq. germana illius decretalis
Innocentii ex hac nostra communi con-
clusionione facile colligi potest. ut pulchre
de more colligit Dec. in d. cap. Cum om-
nes col. 3. Perinde ac hæc nostra il-
lius singulari decisione dilucide confir-
matur.

S Y M M A R I V M.

*Ecclesiastica bona & nunc & antiquitus concessa
eandem naturam sortiuntur n. 41.*

Iudicari diuersimode eadem res non debet nu. 42.

*Ecclesiastica bona non exonerantur oneribus anti-
quis propter noua. nu. 43. & 46. a quibus num-
quam fuerunt exonerata nu. 44.*

Similia similes intendere uidentur n. 45.

*Apostolicas traditiones æque ac leges diuinas uene-
randas. nu. 47.*

*Frater Gabriel a Toro Franciscanus laudatur. nu-
mer. 47.*

Confirmatio per tertii aduersæ partis
argumenti solutionem.

DECIMA QVARTA ratio quòd
multo minus obstat tertium argu-
mentum

mentum quod habet, bona saltem donata, & quæ quotidie post Apostolos, & eorum discipulos ecclesiis donantur minime habitura idem onus, neque consequenter saltem beneficia super eisdem bonis fundata. Quia hoc quoque falsum est. Primo quidem quia omnia bona ecclesiastica tam noua quam antiqua sunt & appellantur patrimonium IESU CHRISTI, cap. Cum secundum de præb. cap. Cum ex eo de electo lib. 6. ad quem solum eorum dominiū pertinet. Innoc. in c. Cum super de caus. poss. Deinde quod omnia eisdem fruuntur priuilegiis. cap. Quanquam de Cen. lib. 6. & Clem. fin. cum ibi citatis eo. tit. Omnia sunt sacra quartæ speciei rerum sacrarum. Thom. 2. Sec. q. 96. ar. 4. & quisquis suffuratur aut rapit eorum aliquid sacrilegus est. cap. Prædia 12. q. 2. Nec ulla regulariter possunt alienari. cap. Sine exceptione 12. q. 2. & cap. Nulli de Reb. eccles. Cum igitur omnia fortiuntur eadem priuilegia & honores, par est ut eadem quoque fortiantur onera, l. Secundum

QVÆSTIO PRIMA

49

cundum naturam. ff. de reg. iur. Clem.

1. de Cen. Tertio quòd similes similia
expetere & affectari presumuntur (cap.

3. Ecclesiastici, omnis caro ad similem
sibi coniūgetur, & in Ethicis similis simi-
lem quærit, & monedula monedulam.)

At hi qui post Apostolorum eorumque

discipulorum tempora, bona donant &

donarunt Ecclesiis, similes sunt his, qui

ante eos aliquid donarunt eisdem, sane

fideles, deuoti, humiles & modesti, ob

easdemque causas id fecerunt, ob quas

illi, ob amorem nempe Dei & suarum

animarum salutem. Credendum est igi-

tur eos uoluisse, ut ab sese donata eadem

onera secum defferrent, quæ priscorum

dona detulerunt. Hoc est, ut ministri sa-

crorum commodum honestumque ui-

ctum ex eis exciperent, & reliqua, quæ

superessent pauperibus erogarent. Nul-

latenusq; in malos aut prophanos usus

effunderent, nec in thesauros congrega-

rent, ignorantes cui congregarent ea. Pl.

42 38. Quarto quod res eadem non est iure
diuerso censenda. cap. Quia cognoui-

D mus

50 DE RED. BENEF. ECCLE.

mus 12. q. 2. cap. In nona 16. q. 7. cap. Ecclesijs de consecr. d. 1. At ecclesiarum bona noua etiam sunt unum I E S V, CHRISTI patrimonium, eodem igitur iure censenda sunt. Quinto quod D. Gregorius . relatus in cap. Quia cognouimus 12. q. 2. qui multo post Apostolorum eorum discipulorum tempora floruit, insigniter statuit. Omnia per Summos pontifices in bonis ecclesiarum antiquis decreta, fore quoque similiter in nobis obseruanda. Quandoquidem omnia uetera & noua, una & eadem sunt substantia, idemque CHRISTI patrimonium.

Confirmatio per quarti argumenti solutionem.

QUINTEDECIMA ratio quod nec nobis aduersatur quod D. Sotus lib. 10. q. 4. ar. 3. de iust. & iur. uir alioqui egregius & circumspectus, in aliud propositum plurimum perpendit nempe multos catholicos post Apostolorum tempora

QVÆSTIO PRIMA 51

tempora, multa donasse, donareque quotidie certis tantum adiectis oneribus, quod illud aut illud fiat, ideoque illarum ministrorum posse, de eorum redditibus, solutis illis oneribus, pro libito disponere. Quæ perpensio nihil prædictis refragatur. Primo quidem quod potius ea confirmat quod ad redditus decimarum & primitiarum, quæ clericis uel monachi possident, & quoad bonam partem aliorum proventuum bonorum ecclesiasticorum, quæ constat esse antiquissima, maximaque pars eorum. Quoniam qui de his nouis hæc ratione noua, hoc nouum dicit, negare uidetur de antiquis, in quibus hæc ratio cessat. cap. Qualis 25. d. & cap. Non ne de præsump. Confirmat item quoad alia bona temporalia, quæ Apostolorum atque discipulorum temporibus catholici patri ecclesiis donarunt. Constat enim idem per eos de ipsorum bonorum redditibus atque de ipsis decimis fuisse dispositum. Confirmat item quod ad reliqua bona temporalia, quæ nullis omnino nouis oneribus impositis concessa sunt

D 2 postea

32 DE RED. BENEF. ECCLE.

postea ecclesiis, Probabile enim est quòd cum ob eosdem fines, eandemque piam deuotionem, ob quas sui prædecessores donarunt, nullis aliis adiectis oneribus, eademq; quæ illi imposuerunt onera imponere uoluisse, nempe ut inde ministri sacrorum ac pauperes alerentur. Secundo ideo non refragatur nobis prædicta Soti perpensio, quòd maior pars reddituum, qui assignantur ecclesiis, collegiis, capellis & aliis piis locis noue fundatis à regibus, magnatibus, & aliis, decerpuntur ex ecclesiarum annexarum decimis. Quas constat esse antiqua ecclesiarum bona & Apostolorum ordine, prædicto oneri adiecta, neque ulla ullius, quæ iusta fuerit, auctoritate ab eo exempta. (Qui hanc negatiuam negat: proferat affirmatiuam ex aliqua gratia Sedis Apost. quæ sola iusta de causa id facere potest, ut prædictum est supra. n. 38. Neque ulla interuenit causa, quòd ab eo eximerentur. Cui consequens est neque Pontificem Max. iuste potuisse ab eo eximere. (Per ea quæ in 3. quæst. dicemus a n. 21. Tertio ideo non refragatur

QVÆSTIO PRIMA 53

refragatur nobis prædicta Soti perpen-
 sio quòd qui suis dumtaxat bonis pro-
 phanis aliqua beneficia fundarunt, quæ
 non sunt adeo multa, certis oneribus im-
 positis, non donarunt maiora bona,
 quàm quæ sufficerent ministris alendis
 & oneribus subueundis. Quæ postea
 alicubi creuerunt, eo quòd fructus & re-
 ditus eorum adaucti sunt. Est enim ue-
 rissimile mentem fundantium saltem ta-
 citam eam fuisse, ut si reditus eorum a-
 deo crescerent, quòd honeste sustentatis
 & solutis oneribus multa superfluant il-
 la insumerentur eo modo quo insumun-
 tur ea, quæ supersunt ex aliis bonis eccle-
 siasticis, & non in superfluos & prophano
 usus, neque inde thesaurizarent, ne-
 que diuites ditarent, sed in alendis egen-
 tibus. Quæ mens tacita coniiicitur ex eo
 quòd est uerissimile, quòd si fuissent in-
 terrogati, quid ex talibus superfluis fieri
 uellent, respondissent (& ita debet haberi
 pro respõso ar. gl. fin. & receptæ l. Tale pa-
 ctū. §. si. ff. de pact.) ut idẽ fieret quod fieri
 deberet de superfluis reliquii patrimonii

54 DE RED. BENEF. ECCLE.

IESV CHRISTI Opt. Max. cum eorum intentio fuisset ut ea unirentur eidem, eisdemque fruerentur priuilegijs, scientes aut scire debentes, neminem alium neque sæcularem neq; ecclesiasticum esse tam absolutum eorum bonorum & reddituum eorum dominum, quam sunt sæculares suorum. Et ita consequenter uoluerunt saltem tacite ut essent subiecta oneribus generalibus, quibus CHRISTI patrimonium summittitur. Conijcitur item mens hæc tacita ex eo quod qui aliquam capellam uel aliud beneficium particulare fundat, non censetur uelle ea eximere a generalibus aliorum beneficiorum oneribus .s. recitandi horas, residendi, & alijs; propterea quòd eis certa onera noua imponant.

47 DECIMA sexta ratio quòd traditiones Apostolicas ita obseruare atque uenerari debemus, ac leges diuinas, quando contrarium non reperitur decretum per Summum Pontificem uel concilium; (cap. Ecclesiasticarum, c. In his. cap. Catholica 11. d. c. Sunt quidam 25. q. i.)

Constat

QVÆSTIO PRIMA. 55

Constat autem per Apostolorum cano-
 nes Summos Pont. & Episcopos, qui
 apostolis continuo aut sine longo inter-
 uallo successerūt, hoc ipsum quod nos di-
 cimus non modo decreuisse, sed etiam
 obseruasse. (Canone 40. & 41. Ap. qui
 referuntur in cap. Sint manifeste & cap.
 Seq. 12. q. 1. & per Clementem lib. 2. &
 8. de constit. Appost. & per Vrbanum in
 cap. Videntes & cap. Res, ead. caus. & q.
 per Melchiadem. in cap. Futuram ead.
 caus. & q.) Cuius contrarium nunquam
 neque per concilia, neque per pontifi-
 ces fuit constitutum. Consequens igitur
 est, ut id debeat obseruari. Præterea alia
 non pauca elegantia quidem (licet non
 adeo neruosa, ut prædicta) quæ in hoc
 ipsum persuadendum per uirum quen-
 dam uita, literis, & suggestu per cele-
 brem (scilicet fratrem Gabrielem a To-
 ro egregium Franciscani ordinis decus
 in lib. de Thesauro misericordiæ uaria
 eruditione referto) disputantur; pronosti-
 cando paupertatem ecclesiasticorum fu-
 turam, eo quod minime curant de præ-
 senti

senti proximorum , quibus sunt diuites , indigentia . Quam quidem iam uidemus Germaniæ , Angliæ & Scotiæ commorari , & sese Galliæ insinuarè , mittereque in Hispaniam heu nostram incursores , quam Deus per suam sanctam misericordiam ab ea eique accidentibus custodiat . Amen .

Per superius disputata satis super superque confirmatum atque defensum manet quartum principale dictum , nempe quod bona in quibus beneficia ecclesiastica fundata extant donata sunt ecclesiis hoc onere adiecto, ut beneficiarij honeste inde alerentur , & si quæ super sint egenis aliisque piis operibus subministrarentur . Vnde primæ quæstionis nostræ decisio colligitur uidelicet beneficiarios , qui contraria his faciunt peccare mortaliter .

QVÆSTIO PRIMA

COROLLARIA.

Beneficarij ecclesiastici lege naturali tenentur operibus pijs erogare superflua n. 48.

Pauperibus nulla lege ita consultum ac Christiana n. 49.

Decimas, primitias & alia innumera bona habent deputata Christiani cultui diuino & pauperibus n. 50.

Beneficarij minime retineant auare, quæ eis super sunt n. 51.

Indolphus & Dionysius magnum Cathursiani ordinis decus n. 51.

Auarus deterior est prodigo n. 52.

E SUPRA scriptis omnibus plura corollaria colligi possunt, quæ superior conclusionem non modo interpretentur & limitent, sed & admoneant atque solentur beneficarios, qui ueram animæ salutem expetunt.

Primum legibus non humanis tantum ue-
rum & naturalibus atque diuinis, beneficarios erogare debere, quæ supersunt pauperibus. Cui cōsequēs est nulla cōsuetudine

58 DE RED. BENEF. ECCLE.

tudine excusandos, quia illa nihil ualet
contra legem naturalem, uel diuinam.
cap. Quæ contra cap. Mala. cap. Frustra. 8.
dist. cap. In his. i. i. dist. ca. fin. de consuet.
Secundum quòd nusquam in toto terrarū
49 orbe fuit ullā gens, uel natio probatæ im-
probatæue legis, aut sectæ, quæ tā ingen-
tes loculos, seu bursā pecuniarū habue-
rit paratam cultui diuino, & pauperibus
sicut Christiana. Quæ quidem non so-
lum in id dedicauit decimas, prædiales
omnium fructuum, ac reddituum è terræ
cultura prouenientium (cap. Non est. c.
tua nobis cap. Ex transmissa, & cap. Cum
non sit de decim. Thom. 2. Sec. q. 87. &
quolib. 2. ar. 8. & Host. in summa de de-
cim. §. i. de triplici decima. & Pan. in d.
cap. Non est.) omnesque personales lu-
cri cuiuscunque liciti, mixtas quoque
cuiusque pecudum generis, uenationis,
& piscationis, ea lege ut deducta susten-
50 tatione honesta ministrorum, diuini cul-
tus, prædicationis, & sacramentorū om-
nium egentibus erogentur. Verum &
his minime cōtenta habet huic pio ope-
ri pa-

QVÆSTIO PRIMA. III 59

ri paratas omnes primitias, & alia innumera bona, terrarum, uinearum, praetorum, montium, uicorum, oppidorum & urbium. Et nisi in aliquibus regnis prohibitum fuisset, donare, relinquere uel plura bona ecclesiis omnia fere fuissent earum. (quod satis colligitur ex cap. Clericis de imm. Ecclesiæ lib. 6. & aliquot legibus Galliæ, & Portugalliæ, ubi tam effusi fuere olim in donando ecclesiis quam nunc parci.) & ad auferendum ab eis prona; & ita personales decimæ iam ubique ferme subtractæ sunt, imo & prædiales in aliquibus regnis, cui magnam uideretur occasionem præbuisse quod palam cernitur, non dispendi ea in id in quod donata fuerunt. (Nam quod non capit Christus rapit fiscus. cap. Decimæ 16. q. 1.) Atque utinam alii male infidentes, alii male detrahentes, & auferentes non iritemus Deum ad iracundiam, ut de omnibus uindictam, quam meremur summat. Imo uero sua nos affert gratia ut emendati salui fiamus. Amē. Tertium non solum peccare mortaliter beneficiarios,

beneficiarios, qui id quod super est e redi-
 tibus nostris prodige in sumimus, ue-
 rum etiam qui auare seruamus. Quo-
 niam paulo superius. (ead. q. a n. 17.)
 probauimus, beneficiarios non solum
 humana, sed & naturali, ac diuina lege
 obligatos esse ad id quod superest ege-
 nis erogandum. Cui quidem obligatio-
 ni minime satisfacimus non infumendo
 male, nisi etiam bene erogemus. (Aliud
 enim est soluere & tradere; aliud custo-
 dire & retinere cap. Sicut hi 47. dist. &
 cap. Sæpe de restit. spoliat.) Hanc ean-
 dem conclusionem firmavit celeberrimus
 ille Io. Gerson. (In Alphabeto 40.
 lit. e, Et duo illi æquæ pii, ac docti Ludol-
 phus, in uita Christi. p. i. cap. 68. fol. 3.
 lit. e, & Dyonisius, (in lib. cōtra pluralita-
 tē beneficiorum ar. 7. ordinis Cathurfi-
 ni prælustre decus. Qui quidem &
 alii, (Io. a filua de benefic.) referunt ce-
 leberrimū illū & episcopum & doctorem
 Gulielmū Parisiensem affirmasse, quen-
 dā amicū eius litteris insignē, qui iā uita
 functus erat apparuisse, dixisseq; quòd
 una

QVÆSTIO PRIMA 161

una de trib⁹ causis ob quas fuit dānatus
 erat, quia quod e beneficiorū redditibus
 ei superesset pauperibus non erogasset.
 Quartum magnam esse beneficiariorum so-
 cordiam, qui grauiter detrahimus illis,
 qui splendide edunt ac bibunt, uestien-
 tes se sumptuosè redditus suos impen-
 dunt, cum nosmetipsi misere uiuentes ar-
 cas numis implemus, parum adminad-
 uertentes non tam prohiberi nobis sum-
 ptus prodigos, quam præcipitur largitio
 & debita exoneratio (id quod palam sen-
 tit Thom. 2. Sec. q. 119. ar. 3. ad. 1.) ne-
 que prodigus sumptus esset peccatum
 mortale, nisi quia debitam exoneratio-
 nem præpedit. neque perpendimus
 quòd D. Bernardus (in episto. 2. col.
 pen.) non tantum carpit canonicum il-
 lum Lugdunensem, quòd e redditibus
 præbende comparauerat ephippia au-
 rea, sellas depictas, calcariaque argen-
 tea, sed & quòd præter honestum uicū
 & uestitum redditus retineret. Minus e-
 nim malum est prodigus sumptus, qui
 aliquibus prodesse potest, quàm auara
 reten-

62 DE RED. BENEF. ECCLE.

retentio, quæ nemini. (Arist. 4. eth. & Thom. 2. Sec. q. 119. ar. 3.) Est ergo necesse domini, patres, fratresque ut non modo non prodigamus redditus beneficiorum, sed etiam ne auare eos retineamus.

S V M M A R I V M.

Ecclesiastici redditus magni quare minus boni eos habent, quam pauci iunctui sufficientes. n. 59. & quare melius est ampliores non appetere n. 54.

Beneficium aut episcopatum idoneum relinquere ob alium maioris redditus sine aliqua causa peccatum est. n. 55.

Mutationes dignitatum Demonium & mundus inquirendas nobis procurant. n. 56.

Auaritia non est, partem aliquam congruam reddituum necessitatibus uerisimiliter futuris obseruare. n. 57.

Neque uel numos paulatim congerere magnis & pijs operibus, Et quid tunc fieri debeat num. 57. Ne mors in opima nobis intercedat. n. 58.

Q VINTVM decipi uulgus cogitans grande bonum esse alicui amplos redditus ecclesiasticos habere. Primum quia

QUESTIO PRIMA 63

53 quia magno labore opus est, ad ita inten-
dendum eorum dispensationi, ut ob eos
Deum non perdat, retinendo uel insu-
mendo, ubi, quando, quare. & quomo-
do nõ debet. Deinde quòd rari sunt ani-
mi satis fortes ad resistendum tentationi-
bus, cognatorum & amicorum plura
quàm par est petentium, iuxta illud cu-
iusdam sub mortem conquerentis, Me-
dici abstulerunt mihi corpus, & animam
amici. Ludolphus in uita Christi. p. i.
cap. 68. fol. 2.) Nec impulsione mun-
di, qui ut plus iusto impendamus quasi
uim quandam infert, & auaritiæ conati-
bus, quæ ad retinendum plus quàm op-
portet impellit. Præterea quia multo fa-
cilis est diuitiarum sæcularium rectam
rationem reddere quàm ecclesiastica-
rum. Et dominus de laico diuite lo-
quens dixit. Math. 19. & Marc. 10. diffi-
cile esse, diuitem intrare in regnum dei.
54 SEXTVM non esse tam prudentiæ
consonum quàm aliqui existimant quæ-
rere ob nostri amorem plures redditus
ecclesiasticos quàm sint nobis neces-
sarii

64 DE RED. BENEF. ECCLĒ.

farii ad hanc uitam, honeste agendam.
 Neque suscipere etiam si id rogemur.
 Quia, id, est appetere multum oneris &
 parum leuaminis. (Non enim est facile,
 habenti magnos redditus tribuere illos so-
 lis operibus piis, petentibus eos de mo-
 re & importune cognatis & amicis, arg. c.
 Non æstimemus 13. q. 2. & c. Peruenit 1. q.
 3. & c. 1. Sess. 25. concil. Trid.) de reforma-
 tione. Quin, et iudicio nostro non uacat
 id culpa saltē ueniali, nisi cum uere Deo
 dicere possumus, quod nolumus neque
 acceptamus eos, saltem principaliter ob
 nostri amorem, sed solum ob eius San-
 ctū uel Reipublicæ obsequium, & ad im-
 pendendum superflua, pauperibus. (Alio
 quin enim finis inordinatus est per præ-
 dicta, & cuius finis malus est, ipsum quo-
 que malum est. c. Cum Minister 23. q. 5.
 Thom. 1. Sec. q. 1. ar. 3. melius. q. 18. ar. 6.)
 Quæ omnia plurimū iuuat id quod Car-
 dinalis Florentinus, determinauit (in cle-
 Gratia de rescrip.) licet plus aliis laxaue-
 rit plurium beneficiorum obtinendi fa-
 cultatem uno eorum sufficiēte, uidelicet
 nemi-

QVÆSTIO PRIMA. 65

neminem posse illa obtinere ullo modo, neque cum dispensatione, neque absque illa, nisi ea conditione ut non thesaurizet ex eorum prouentibus, neque indulgentiorem uictum aut faustum ob id adderet. Et quoniam per multi habebant plura beneficia quam ad honeste uiuendum essent necessaria; pauci uero æquam expositionem Cardinalis præfati obseruabant, decreuit Sanctum Concilium Tridentinum (Sess. 24. c. 17.) ut nullus permittatur habere nisi unicū quod sibi sufficiat beneficium.

Septimum nescire me episcopos aut ecclesiarum parrochialium rectores, omnino à peccato excusare, qui honestū uictum in terris salutiferis habentes, sine alia necessitate aut utilitate publica, student relinquere sua beneficia, eo solo quòd minoris sint redditus, & capiunt alia, eo solo quòd sint maioris. Primo quòd appetere episcopatum propter bona illius temporalia, manifeste est illicitum (Thom. 2. Sec. q. 188. ar. 1.) Secundo propter ea quæ in præcedenti corollario diximus. Tertio

E quia

66 DE RED. BENEF. ECCLĒ.

quia iura pontificia sæpius renouata, ratione iusta id prohibuerunt (c. Mutationes. c. Sciant, quæ agunt de episcopis. & c. Non oportet. c. Peruenit, quæ agunt de aliis minoribus 7. q. 1. quæ nescio quare non citauit Sotus in lib. 3. q. 6. ar. 2. col. 13. de iust. & iur.) Quibus aperte præcipitur, ut neque avaritia, neque præsumptione, neque uoluntatis propriæ causa huiusmodi fiant mutationes, sed solum necessitate aut utilitate, non quidem propriæ crumenæ feu bursæ, ut eadem decreta aperte significant (In fine d. c. Mutationes. Quarto quod oues cognitæ utilius gubernare possunt, quam eas, quas nondum cognoscunt neque sciunt quanto tempore cognoscent, & ita gratius inferuiet in eis domino, nisi alia causa aliud suadeat: per prædictum. c. Mutationes, & c. Sciet.) Quinto quod non possunt impendere sibi suisque' plus quàm poterant cum sola beneficia minoris ualoris haberent, nisi ea ipsa sint altioris dignitatis, & honoris (per conclusionem communem principalem, ex qua hæc inferimus, & per dictum

dictum Cardi. in 50. corollario citatum,
 Sexto quia habentibus saltem idonea be-
 neficia, quibus honeste ali possint, pecca-
 tum est appetere propter se saltem altio-
 rem regēdarum animarum locum c. Qui
 episcopatum c. In scripturis. c. Clemens,
 8. q. 1. Thom. 2. Sec. q. 185. ar. 1.) At altio-
 ris loci maiorisque reditus beneficia ma-
 ius animarum onus habent frequentius.
 Verum enimvero cum hæc ita sese vere
 habeant, Deusque omnibus præsens ex-
 56 tet, qui per se & per eius sponsam matrē-
 que nostram ecclesiam sanctam nos ea ip-
 sa edocuit. Diabolus tamen & mundus
 quia fortitudo animi nostri, imbecilis est,
 non nullos prouectam etiam ætatē agen-
 tes, in has uarias beneficiorum mutatio-
 nes nos trahunt exagitados, paulo mino-
 rem curam ut eas indipiscamur adhiben-
 tes, & utinā non maiorem quam ad æter-
 nam gloriam consequendā adhibeamus.

Q̄tauum, non esse auaram retentionem,
 qua mediocrem pecuniæ quantitatem
 necessitatibus uerisimiliter futuris, ægri-
 tudinum, litium, annorum infructifero-

E 2 rum,

rum, & id genus aliorum, prudenter obferuamus. (Thom. 2. Sec. q. 32. ar. 5.) Dixi uerifimiliter, contra eos, qui dicunt, feruare fe in id tempus, quo centum fuerint annorum, cum tantum fint adhuc 30. siue nepotibus pauperibus ex fratre, sorore uel collocandis, quæ nondum natæ sunt, & id genus aliis. (Non enim oportet omnes casus, qui contingere possunt confiderare. Thom. in d. ar. 5. ad 3.) quæ quidem minime nos docet uera prudentia; sed potius pusillanimitas & auida sollicitudo diuinæ prudentiæ parum fidentes, proponunt.

Nonum, nõ esse item auaram retentionem
58 illam (contra illud nolite de crastino cogitare, Matth. 6.) qua paulatim cumulumus id quod necessarium est, matrimoniis aliquot piis contrahendis, aut fabricandis ecclesiis, capellis, collegiis, hospitalibus; aliisue huiusmodi piis ac sanctis operibus. Est enim uiri prudentis, ædificiis perficiendis etiã antequam incipiuntur necessaria prouidè parare. (Iuxta illud Luc. 14. Qui uult turrim ædificare prius

QVÆSTIO PRIMA 69

prius sedens computat sumptus &c. ne
 insultetur ei quod cæpit ædificare & non
 potuit consummare.) Quamquam profecto
 etiam in hoc casu perquam commodum
 esset ut quæadmodum sensim pecunias
 congerimus, ita etiam aliquibus piis, &
 probatis uiris catholicis, unam atque al-
 teram, inter uiuos donationem irreuoca-
 bilem faceremus, adiecto onere impen-
 dendi ea omnia bona in his piis operibus,
 quæ facienda destinamus. Effet tamen
 prudentiæ addere illis clausulam, per
 quam liceret nobis, aut quibusdam aliis,
 quorum prudentiæ atque pietati fidimus,
 mutare illa in alia opera pia, si aliquo re-
 spectu illa non conuenirent tantum quan-
 tum alia. Donationes autem ita fiant, ut
 eas minime reuocare possimus, sed ueli-
 mus nolimus, donata à nobis bona, his,
 aut illis piis operibus insumenda necessa-
 rio permaneant. quia mors inopina so-
 let bona proposita impedire. (l. i. ff. de
 cond. & demōst. iuxta illud, Nescitis diē
 neque horam Math. 25.) & quæ piis fini-
 bus coaceruamus possent cedere malis

70 DE RED. BENEF. ECCLE.

(iuxta illud, exhibit spiritus eius, & reuertetur in terram suam in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. psalm. 145.) si forte neque iure neque facto intercedente morte testari possemus, in offenculum proximorum, auaritiam mortuorum inde colligentium, ut ante paucos annos cuidam magno præfuli accidisse uidimus, qui pecuniam ingentem collegio ingenti fabricando congefferat.

S V M M A R I V M.

Beneficiarij ea, quæ parce uiuendo de suo honesto uictu detrahunt, faciunt sua nu. 59.

Beneficiarij satisfaciunt decretis insumendo quæ super sunt in operibus pijs, etiam si pauperibus non erogent, nu. 60.

Opera pia quæ sunt, nu. 60. & 61.

Pium legatum quod, & an dotis legatum pium sit? Aliqua enim pia sunt legata foro interiori, quæ non sunt exteriori & econtra, nu. 62.

59 **D**ECIMUM, Cõclusionem nostram minime locum habere in his, quæ beneficiarij de suo uictu honesto parcus uiuen-

QVÆSTIO PRIMA 71

uiuendo seruant, ut sensit Thom. (2. Sec. q. 185. ar. 7.) & exprimit Maior, in 4. d. 24. q. 17.) & probant Adrianus (in 4. de Rest. q. 12. & Sotus lib. 10. q. 4. ar. 3. de iust. & iur.) Quia cum ea eis ad suum uitam dantur, data cenferi debent cum facultate plena disponendi de illis. Et quia uidentur id quærere, sua quadam industria & pœna, & eo modo quæsita, cenferuntur patrimonialia, ut superius scripsimus (n. 7.) Quia item S. Thom. (2. Sec. q. 185. ar. 7. & quolib. 6. ar. 12.) auctor est, Episcopum disponere posse de redditibus sumptui suo deputatis perinde ac de reliquis patrimonialibus. Cuius sententia ut paulo post diseremus non debet intelligi de tota parte sibi per diuisionem assignata, sed de illa, quæ ad eius honestos sumptus est necessaria.

Vndecimum, beneficiarios satisfacere debentis expendendo ea quæ supersunt in quibuscunque piis operibus, etiam si egentibus non tribuant ut ait Adrianus (In 4. de Restit. q. 12. col. 7.) Quoniam ut S. Thomas (In quolib. 6. ar. 12. deter

minat & decretis comprobatur (cap. de Redit. cap. Vobis. cap. Quatuor. q. 1.) ea quæ supersunt non debentur solis pauperibus, cum etiam fabricis, ornamentis, & id genus aliis, diuino cultui congruentibus, sint impertienda. Quæ autem sint opera pia, neminem reperio qui funditus explicuerit; tamen per plurimos tactum: (ut colligi potest ex Lud. Rom. in Auth. Similiter. C. ad l. Falci- diam, & aliis quàm multis) Verum consideratis omnibus breuiter resolui potest; ea omnia & sola, esse pia opera quæ ad diuinum cultum, pietatem & misericordiam pertinent. (quæ quamuis pietas pro ut est uirtus moralis solum cultum patriæ, parentum, & cognatorum contineat, ut per Thom. 2. Sec. q. 101. tamen accipitur etiam pro religione ut per August. lib. 10. cap. 4. de Ciuit. dei & cap. 11. q. 2. & pro misericordia ca. Si quælibet 22. q. 2. & cap. Legi 23. q. 8. & his duobus modis accipitur in nostro proposito) intelligendo tamen per cultum diuinum; eum quoque quem Deo impartimur

QVÆSTIO PRIMA 73

partimur per tres uirtutes Theologicas
 fidem, spem, & charitatem (quibus co-
 litur Deus, licet aliter quàm per patriam
 aut religionem uirtutum moralium pri-
 mam, iuxta Thom. 2. Sec. q. 81. ar. 5.
 Quare talia sunt omnia opera, quæ pro-
 pter Deum potissimum aguntur. Tales
 quoque Capellanæ, Beneficia, Missæ,
 aliaque officia, diuina, & omne quod
 ad ea precipue pertinet. Taliū etiam se-
 ptem opera misericordiæ spiritalia,
 (quæ continentur in illo uersu, Consule,
 castiga, remitte, solare, fer, ora, intel-
 ligendo per consule etiam doce. ut in
 Manuali cap. 24.) septem quoque opera
 misericordiæ corporalia (quæ continen-
 tur in illo uersu, Visito, poto, redimo,
 tegeo, colligo condo: quos declarauimus
 in Man. cap. 24. n. 2.) nec non id om-
 ne, quod principaliter ad ea dirigitur.
 Quoniam a uirtute misericordiæ nascun-
 tur tanquam a matre: a charitate uero
 tanquam ab auia, sicut in Manuali, in
 cap. 24. n. 2. declaratum est: Quam ob-
 rem studia Theologiæ præsertim, & ca-
 nonum

74 DE RED. BENEF. ECCLE.

nonum, stipendia pulpituum atque sermonum ad docendum & consulendum opera pia sunt. Quandoquidem sunt opera misericordiae spiritualia, uel ad ea pertinentia, & etiam hospitalia, confraternitatesque constitutæ ad hospitan- dum, uestiendum, & curandum egenos, ad reficiendas domus exustas, & ad captiuos redimendos, ad opera namque misericordiae corporalia pertinent.

Ex hac radicali resolutione ratio celebris il-
 62 lius glossæ (l. Si quis Titio. ff. deleg. 2.)
 summetur. Quæ quidem asserit, id lega-
 rum esse pium, quod legatur ad animæ
 salutem; eius quoque quod Baldus (in
 l. 1. col. 4. C. communia de legat, & in
 Marg. uerbo Testatur) ait; tale est etiam
 quicquid relinquitur ad opera in ipsa di-
 recta. Quoniam id omne est opus mise-
 ricordiae uel attinens ad illud. Hinc e-
 tiam desummitur ratio, cur legatum pro
 dote, uel alimentis diuitum in foro ex-
 teriori non iudicatur pium, etiam si le-
 gans, dicat aperte se illud amore Dei,
 siue pro anima sua facere. (Glos. solen.
 in

QVÆSTIO PRIMA. 75

in l. Illud . C. de Sacros. eccles.) E contrario uero iudicabitur pium id legatum quod legatur in pauperes; etiam si non dicat amore dei uel pro anima sua sese id facere. Et quanuis uere id non faciat amore dei, neque misericordia pauperis. Nam in hoc foro, quicquid homini (qui noscitur esse pauper) legatur, ob misericordiam dari præsumitur. Contra uero, quicquid homini (qui noscitur esse diues) legatur, non præsumitur ob misericordiam legari: licet uere ob eam legatur, etiam si exprimat, quod ob eam datur. Imo potius creditur legari ob amicitiam, cognationem, uel liberalitatem. Itaque nõ nunquam ea quæ apud Deum sunt opera pietatis, apud iudices iudicantur prophana, & econuerso, quod est prophanum in eius diuinæ maiestatis conspectu, pium inter gentes existimatur. Impendat ergo beneficiarius ea quæ sibi superflunt in opera quæ sunt pia, coram Deo & hominibus, uel saltem coram Deo, qui falli minime potest; neque arbitretur se satisfacere, eo quòd impendat

pendat in ea, quæ hominibus, qui facile decipi possunt, appareant talia.

S V M M A R I V M.

Beneficarij satisfaciunt erogando ea quæ sibi supersunt quibuscunque pauperibus, aut pijs operibus, quæ delegerint n. 63. & sequent.

Pauperes, qui a testamentario deligendi n. 64.

Pauper est in hoc cui pro sua decentia necessaria de sunt n. 65.

Pauper efficitur aliquis nimia patru, siue fratris felicitate n. 66.

Pius V. Papa mirificum hac in re dedit exemplum n. 67.

Beneficarij de prouentibus ecclesiasticis insummant pro libito, tantum quantum in ecclesiam suam, ac pauperes de patrimonialibus impendent numero 67.

63 **D**VODECIMVM quòd beneficia rij satis officio nostro facimus impertiendo ea quæ supersunt, quibuscunque pauperibus, quos ad id elegerimus. Tametsi cæteris paribus, pientius esset (arg. l. si quis ad declinandum. C. de episcopis & cler. & l. In ecclesiis eod. tit.) erogare.

QVÆSTIO PRIMA 77

gare parrochianis aut inhabitantibus locum ubi suum est beneficium, & piētius dare pauperioribus aut melioribus, qui uirtute præstantiores esse uidentur. (Arg. d. l. Si quis & c. Pulchra, & c. Nō latis 86. d.) Diximus, cæteris paribus, eo quod ut colligi potest ex d. cap. Non satis, & cap. Est probanda & cap. Consideranda & cap. Pulchra 86. d.) aliqua ratio patriæ, cognationis, amicitæ, obsequii, honesti & aliorū, similibus haberi potest quo iuste præferatur extraneus indignæ, pauperiori minus pauper, atque meliori minus bonus. Quamuis (Ulricus relatus a Dionysio in lib. contra pluralitatem benefic. ar. 11.) contrarium dicat, nihil ad id allegando, qui tamen allegare poterat legem illam (l. Si quis ad declinandam C. de episcopis & cleri.) quæ habet, Id quod a testatore pauperibus relinquitur, dandum esse hospitali sui loci, si unum tantum habetur, & si plura pauperiori. Et licet ea lex sublata sit (per §. Si quis autem pro redemptione Auth. de eccles. tit. colla. 9.) quatenus

nus

78 DE RED. BENEF. ECCLE.

nus de hospitali loquitur, non est tamen sublata quoad illud quod decernit de erogando sui loci pauperibus, uti singularis glossa approbata (cap. Si pater, verbo pauperum de testam. lib. 6.) declaravit.

Ipse uero non auderem, obstringere ad hoc beneficiarios, Primum quidem quod testamentarius, siue cui testator, pauperum electionem commisit, eos quos uellet eligere posset, etiam si non essent ex eius loco. (iuxta doctrinam Io. An. Dom. Perus. communem, super dicta glos. d. c. Si pater.) Deinde quod neque Diuus Clemēs in prædicto libro (de Const. Apost. 8. c. 36. & lib. 2. c. 29.) neque ullus textus habet, decimas impartiri debere pauperibus loci, qui eas soluit, imo iubet easdem elargiri etiam peregrinis & alienigenis. Tertio quòd uetus consuetudo (quæ est optima legum interpres ca Cum dilectus de consue. & l. Minime. ff. de leg.) declarasse uidetur, satis esse dari pauperibus, etiam si non sint loci, beneficij. Quarto quòd
illi

QVÆSTIO PRIMA. 79

illi glossæ textibusque (quorum optimus uidetur l. Quæ conditio. §. Cum ita ff. de condit. & demonstr.) in quibus illa fundatur responderi potest, ea habere locum in testatore, qui tanquam homo priuatus loci sui cohabitatoribus propensior uidetur. Nos uero loquimur de Sancta Matre ecclesia catholica, quæ cunctos mundi fideles suos reputat filios. (.c. Alma Mater de sent. excomm. libr. 6. Clem. 1. in princip. de summ. trinit.) Et ita non tam speciali complectitur amore, quàm testator eos, qui in uno particulari loco cohabitant. Qua ratione confirmatur id quod dictum est, nempe glossam præmissam non habere locum in testamento executore, cui testator pauperum electionem commisit, & econtrario per illud dictum, hæc responsio corroboratur.

Decimum tertium quod bene distributum, intelligitur id quod distribuitur eis, qui licet habeant necessaria ad uitam seruandam, non tamen ad se decenter pro sua qualitate sustentandum, ut recte Diuus Thom.

80. DE RED. BENEF. ECCLIE.

Thom. (2. Sec. q. 32. ar. 6.) præsupponit & Bartolus (In l. i. C. de sacros. eccl. nu. 36.) explicat: ambo frequentius probati. & apertius Caietanus (2. Sec. quæst. 43. ar. 8.) quod satis colligitur ex quibusdam Diui Ambrosii decretis, uidelicet (cap. Consideranda. cap. Est probanda & cap. Non satis 86. dist. quod notandum est ad multorum excusationem.

Quartum, decimum dubitari, utrum frater
66 uel nepos ex fratre uel sorore illius, qui ex humili conditione cooptaretur in magnam aliquam dignitatem, qui habebat necessaria ad suam decentem sustentationem, antea quàm cognatus eius fuisset promotus, dicetur pauper ad hoc ut ille cognatus tribuere possit aliqua iuste, si non habeat tanta, quibus honorifice in eius domo conspiciatur. Nam prædictum cōcilium Tridentinum (sess. 25. cap. i. de reform.) significat, non posse; quod etiam antea Diuus Ambrosius (In d. cap. Est probanda ibi Subsidiū necessitatis non tamen ut illi ditiores fieri uellent) sensit; & aperte determinat maior

QVÆSTIO PRIMA 81

maior (in 4. d. 24. q. 19.) satis forti argu-
mento fretus . Nobis tamen uideretur
quod huiusmodi prælatus potest dare iu-
ste tali fratri aut nepoti plus aliquantum
quo se ita tractet ut a prudentibus reli-
giosisque uiris non habeatur minoris,
post cognati promotionem, quàm an-
tea . Eius enim dignitas efficit, ut illi ma-
iorem necessitatem patiantur, quàm an-
tea, & quod non habeant necessarium
pro statu suo, qui per augmentum status
tam proximi cognati aliquantum cre-
uit . Et decet ut qui causam damni dat,
id refarciat, arg. cap. fin. de Iniur. & l.
Qui occidit. ff. ad. l. Aquiliam. Sed non
est dandum illis tantum quantum ut
plurimum petunt, nec tantum quo su-
perbi, otiosi, uitiosive fiant . Et quia
certum est posse illis dari tantum quan-
tum extraneis eiusdem qualitatis, id,
quod etiam prædict. Concil. Trid. sen-
sit in d. cap. 1. Sess. 25. de reformat.) con-
duceret ut huiusmodi prelatus uteretur
eorum ministerio in, negotiis & officiis
in quibus lucrifacientes id quod ab aliis

F lucrifac-

lucriferi poterant, honeste uitam agerent, quos si id facere nollent ob eorum culpam, sine sua destituere possent. Totum quod in hoc corollario continetur, approbare uisus est nunc beatissimus Pater & dominus noster Pius V. assignando pro dote cuidam nepti suæ, mille quingentos aureos, magno rogatu ut fertur, addendo alios quingentos, exemplo raro, mirando, tamque sanctissimo Papa digno.

Quintum decimum, quod etiam iuste expensum dicitur, quicquid prælatus expendit ex prouentibus suis in eum qui non est pauper, si de patrimonio suo, siue de acquisitis industria sua, tantumdem ad utilitatem ecclesiæ suæ, uel pauperum expenderit. illud itidem quod in honestam ac decentem hospitalitatem. (Arg. cap. De monachis de præb. & .§. 1. 42. dist. & cap. 1. 82. d. & illius Ciceronis lib. 2. offic. Decorum ualde est, patere illustribus hospitibus, domos uirorum illustrium) siue conuiuium (cap. Conuiuia 44. d.) impenderit, aut necessitatem eius, qui

ca

ea quibus indiget non potest aliunde habere, quæ ipsum non decet ei uendere. Id item quod elargietur in remunerationem obsequiorum honestorum (Arg. cap. Ad hæc & cap. Relatum 2. de Testam.) tam suorum cognatorum quàm aliorum, aut ad sorores, uel consanguineos pauperes, æquali connubio iungendas, &c. prout in Manuali tractauimus. (in cap. 25. n. 27.)

S V M M A R I V M.

Beneficiarij nequeunt insummere ob solam liberalitatem, nec humanam amicitiam n. 68. Possunt tamen in colligendos honeste hospites, qui eorum ecclesie uel beneficio prodesse ualent. n. 69.

Monasterium sanctæ Mariæ a Paulari laudatum n. eodem.

Beneficiarius secularis potest cuilibet largiri id quod meretur ob maiora obsequia quàm quæ suum beneficium requirit. n. 70.

Intellectus illius Pauli. Presbiteri, qui bene præsunt &c. n. 71.

68 **S**EXTVM decimū quòd sola liberalitas aut amicitia humana non sufficit

84 DE RED. BENEF. ECCLE.

ad huiusmodi sumptus iustificādos. Primo quia hoc non facit ut opus illud sit actus alicuius prædictarum uirtutum . Secundo quod sanctum Concilium Tridentinum (In sess. 25. cap. 1. de reform.) omnino prohibet Episcopis, & quibuscunque beneficiariis ecclesiasticis, etiam si sint Cardinales, ne consanguineos & familiares suos, nisi fuerint pauperes ecclesiasticis prouentibus extollant. (id quod olim statuerat sexta synodus relata in cap. Quisquis 12. q. 2. & concil. Tolet. in cap. Decenter 89. d.) quin eos uehementer monet, ut carnalem erga suos affectum ex animis euellant, uti radicem & originem multorum malorum (quod colligitur ex glos. adiuncto tex. cap. Peruenit, 1. q. 3.) quod non faceret si liberalitas, & humana amicitia, iustam dandi eis causam constitueret.

Decimum septimum quòd ex hoc inferunt aliqui, non esse bene impensum id quod in quibusdā Ecclesiis & Monasteriis impenditur, hospitando aliquot consanguineos, ac iure consultos, aut nobiles

les per ea transeuntes, aut in ipsa per aliquot dies animi gratia sese recipientes. Nobis tamen semper uisum est contrarium. Illa enim non est pura liberalitas (quæ consistit in pura donatione, de qua in .l. i. ff. de donat.) imo donatio ob causam. (Quæ non est pura donatio iuxta prædict. l. i. & totum titulum ff. de cond. caus. dat. & C. de condit. ob caus.) & artificium acquirendi & conciliandi uoluntates eorum, qui fouerunt aut fouendi potestatem habent eorum iura, & causam, in iudicio aut extra illud. Tummodo ita fiat ut absit epularum curiosarum uel immodicarum, & uinorum nimia exuberantia. (cap. A crapula de uita & honest. cap. Ecclesiæ principes 35; dist.) Nec cum ab omni genere mali cauendum sit. i. ad Thessal. 5. & cap. Cum ab omni de uita & honest.) significant, non tanti habere paupertatis statum, quem professi fuerunt, quam diuitiarum quem deseruerunt per uotum paupertatis, quod se protendit ad renunciationem bonorum secularium. Thom. 2. Sec.

86 DE RED. BENEF. ECCLE.

q. 186. ar. 7. ad 4.) Et nitentes quærere honorem temporalem, quem effugere debent, ibidem (uterque Thom.) non amittant spiritualem, quem procurare tenentur. Ne item hospites ædificandos bono exemplo temperantiæ, modestiæ, abstinentiæ, ac sobrietatis, uitijs eis contrarijs offendant, & ita abeant reprobantes magis immoderatam eorum exhibitionem, quam approbantes moderatam ipsorum hospitalitatem. Hodie octauo die Iulij anni 1566. in hac sanctissima ordinis cathusiani domo sanctæ Mariæ a Paular, quæ est cœlestis imago in charitate, religione, tranquillitateque. Vbi mihi cum ad eam Mantua capētaria siue Madrid pene mortuus delatus essem, Virgo Mater, eius patrona in tertium diem pristinam salutem impetrauit, horum ipsius seruorum & dominorum meorum in ea commorantium intercessione. Hodie inquam leges sanctas eorum constitutiones, (quibus in tanta perfectione tota carthusiana congregatio conseruatur) unam inueni, cuius exemplum hic positum, ea quæ dicta sunt

sunt unice probat, scilicet. In 3. composi.
 c. 6. Hospitibus cum ad nos ueniunt aut
 per nos inuitantur ad conuiuia, non mi-
 nistrentur nec præparentur diuersa & ex-
 quisita cibaria, ex quibus & religiosi & se-
 culares, imo etiam & ipsi hospites scan-
 dalizantur, & grauantur; unde duobus
 non curiose præparatis ferculis, cum co-
 quina caseo & fructibus debent esse co-
 tenti, nisi tantæ dignitatis &c. hæc ibi, fa-
 ciunt. c. Non satis, & c. Pulchra 86. d. octauum
 70 clusionis limitatione, opinio Iohannis
 Maior. (In 4. d. 24. col 4.) teneri potest, si
 beneficiarium non magis mortaliter pec-
 care, expendendo prodige de suorū pro-
 uentuum parte quam merentur eius la-
 bores, & utilitas, quã affert ecclesiæ Dei;
 ultra mediocre seruitium, quod eius be-
 neficium requirit: quàm expendendo de
 portione cuius eget ad necessariam sui
 sustentationem, de qua quinto corolla-
 rio dictum est. Primo quidem quia lege
 naturali diuinaque, dignus est operarius
 mercede sua. (Luc. 11. ad corinth. 9. & c. 11.)

38 DE RED. BENEF. ECCLE.

13. q. 2.) Deinde quod si uniuersalis ecclesia omnes ecclesiasticos prouētus in uno cumulo haberet, & seruientibus ei satisfaceret, unicuiq; deberet pro merito tribuere, tribuendo plus ei, qui plus mereretur. Tertio quòd certum est clericum, cui ecclesia daret de sua mensa tercentos ducatos, eo quod labor eius & commodum quod ei affert eos merentur, posset de illis omnibus libere disponere. (Quoniam essent bona per industriam eius acquisita, quæ sunt ei patrimonialia, & ab onere bonorum ecclesiasticorum libera, c. Quia nos de Testam. & ca. Episcopi 12. q. 1. & dictum est in primo dicto supra) etiam si centum ei sufficerent ad uitam
71 honeste transigendam. Qua ipsa ratione uidetur quòd idem facere potest de tercentis ducatis, qui redeunt ex eius beneficij fructibus, quanuis centū ex illis sufficerent ipsius honestæ sustentationi, si obsequia, quæ facit, præter ea quibus obstrictus est, id merentur. Postremo quòd illud Appostoli. (1. at Timot. 5.) Presbyteri qui bene præfunt duplici honore digni

QVÆSTIO PRIMA. 89

gni habeantur, maxime, qui laborant in uerbo, & doctrina, quanquàm à nonnullis. præfertim ab utroque Tho. (in d. c. 5. 1. ad Timot.) intelligatur de stipendio & reuerentia: rectè tamen intelligi potest de duplici uel maiori salario, ut Gelafius (in cap. Consuluit 74. distinct.) & Glossa solennis ex eius dicto colligit, presbyteros plus salarii recipere debere quàm diaconos, plus autem hos quàm alios minores, id quod optime in episcopatu Palentino, perpensum reperitur. Cuius rei ratio est quòd presbyteri magis operantur in ecclesia præcipue si concionantur, & doceant, ita ut nobis facti liceat, quod si duo habeant singula beneficia reddituum tercentorum ducatorum, ambo possunt pro libito expendere id, quod illis ad se honeste sustentandum opus est, boni uiri iudicio: etiam si suis beneficiis plusquam mediocriter nõ inferuiant, fingamus id ascendere ad centum & quinquaginta, quo ad sustentationem, iam si alter eorum non magis inferuiat quam omnino tenetur, alter uero multo

multo magis, audiendo confessiones, cō-
cionando, docendo, uisitando, infirmos
consolando, pacis & aliorum huiusmodi
curam habendo, poterit hic recte expen-
dere tanto plus, quantum eius seruitia su-
per erogatoria, pro boni iudicio meren-
tur. (meritis enim inæqualibus inæqua-
lia præmia debentur Thom. 1. Sec. q. 47.
ar. 7. ad 3. Et gratia maior datur uni quã
alii. 1. Sec. q. 112. ar. 4.) quæ si aliq̄ centum
& quinquaginta ualuerint, poterit is, de
toto suo redditu pro sua uoluntate dispo-
nere, nil plus de illo pauperibus erogan-
do, quàm laicus alius de suo. Quæ con-
clusio consolans est & incitans, addens-
que eis calcaria, qui magnos proventus
habent, ut operari quoque magni sint in
uinea domini.

S V M M A R I V M.

*Beneficiarius non amittit suos fructus eo solo quòd
malè uiuit contra Adrianum, nec etiam non cele-
brando horas amittebat, usque ad Concilium La-
teranense, nu. 72.*

*Beneficarij minores, mediocres, & Episcopi quo ad
hoc.*

QVÆSTIO PRIMA 91

*hoc. æquales, nu. 73. Prouentus item distributio-
num & alij, nu. 74.*

*Ordinatum ad augmentum religionis non debet ope-
rari diminutionem, nu. 74.*

*Beneficiarius pro uoluntate sua disponat de rebus
quæ sitis sui ordinis ratione, puta per confessiones,
&c. nu. 75.*

Consuetudo contra hanc cõclusionẽ nõ prodest. n. 76.

72 **D**ECIMVMNONVM quòd dura
nimiũ uideretur opinio Adriani. (In
4. de Rest. q. 14. col. 9.) .i. quòd beneficia-
rius qui male uiuit, assidue Deum offen-
dendo, sui beneficii fructus amittit, eos-
que restituere tenetur, quomodo eunq;
illis utatur. Durior uero. Cardinalis (A-
lex. in sũma, 12. q. 3.) uidelicet, quòd eos
amittit pro rata temporis ille, qui malam
uitam agit interdum, & si non ita uiuit
assidue. Quoniam uerius existimamus,
quod dummodo titulum habeat canoni-
cum, suasque horas celebret, eos non a-
mittat. Imo de illis legitime uiuere po-
test. Primo quia neque textum neque ra-
tionem necessariam habent, quo suam
proben opinionem. Deinde quòd legi-
bus,

bus, quas illi citant, responderi potest, quod neque causa totalis, neque etiam magis præcipua qua eos acquirit, est bona uita, sed titulus, & officium diuinũ quod potissimum consistit in horis canonicis celebrandis. (Quæ appellantur pensum seruitutis in c. Presbyter 91. d. & c. 1. de celeb. miss.) Postremo quia communis opinio (Pan. & aliorum in c. 1. de celebra. miss.) affirmat: quod ante lateranense concilium (coactum sub Iulio 2. & continuatum sub Leo. x. Sess. 9. §. Statuimus, quem explanauimus in Repet. cap. Quando de consecr. d. 1. c. 7. a nu. 31.) non amittebat fructus ille qui non celebrabat horas canonicas. Imo neque post illud qui non celebrat intra sex menses ab eo habito (ut in prædicto. §. Statuimus statutum est.) At constat eum qui non celebrat male uiuere. Attamen tam integrorum & doctorum uirorum opinio notanda est, ad retrahendũ a suis uitis eos, qui palam eis uruntur.

Vigesimum, quod quantum ad hoc nihil
73 interest inter episcopos & Rectores, atq;
Priores

QVÆSTIO PRIMA. 93

Priores & Parrochos, nec inter hos, & canonicos & portionarios, nec inter hos & capellanos, aliosque simplices beneficiarios, quanquam aliter sensit Caietanus (2. Sec. q. 185. ar. 7.) ut Dominicus Sotus prudenter dixit (lib. 10. q. 4. ar. 9. de iust. & iur.) quia in omnibus eadem ratio militat, cum omnes fundati sint in bonis ecclesiasticis, quæ IESV CHRISTI. patrimonium existunt, & in omnibus locum habent, quibus dicta communis, & nostra conclusio nititur, conciliumque Tridentinum (Sess. 25. c. 1. de Reformat.) non solum prohibet episcopis, sed etiam cæteris beneficiariis ne suos consanguineos & familiares, de prouentibus ecclesiasticis diuites efficiant.

74 Vigefimum primum quoad hoc propositum nihil referre si prouentus quærantur ex quotidianis horarum distributionibus aut ex communi cumulo, quod grossam appellant. (Quicquid sentiat glo. Guillelmi uerb. Consuevit in Extrauag. Susceptine Sede Vaca. inter communes) primo quod alia bonorum quærendorum ratio

ratio constituta per eum, qui ipsa recipit, non potest mutare finem ob quem ei data fuerunt ab alijs (l. 1. & l. Legatum i. ff. de adim. rer. ad ciuit. pert. & clem. Quia contingit de relig. dom.) Deinde quòd distributiones subrogantur illi cumulo grossæ, & subrogatum habere debet qualitatem illius cui subrogatur. (l. Si eū. §. qui iniuriarū. ff. Si quis caut. & c. Ecclesiæ. S. Mariæ ut lit. pen.) Tertio quod statutum ad unum finem contra illud operari non debet (l. Legata inutiliter. ff. de adim. leg. & capitu. fina. de uerb. sig.) At finis in quem institutum est in multis Ecclesijs, ut prouentus per distributiones quærantur est, ut clerici magis obstringantur, fiantque religiosiores, quàm essent, si eosdem aliter quærent, & consequenter non debet maiorem licentiam & minorem religionem in illis operari, quo liberius & minus religiosè de illis disponere ualeant, quàm antea, quando quærebantur ex cumulo communi. Postremo quod nihil obstat (cap. 1. de cleric. non resid. lib. 6.) quo non

QVÆSTIO PRIMA 95

nonnulli nituntur, ob id quod inferius

(In q. 2. n. 14.) illi respondebitur.

Vigefimum secundum quòd dictæ conclu-
 75 sioni non est locus in eo quod clerici ra-
 tione suæ dignitatis clericalis, extra suo-
 rum beneficiorum fructus lucrantur, pu-
 ta per missarum celebrationem aut per
 officium capellanorum &c. quæ commu-
 nior sententia est (Quam tenet Cyn. In
 Auth. Licentiam. C. de Episcopis & cle-
 ricis. Pan. in cap. Cum esses n. 26. & in
 cap. Cum in officiis de testam. quem se-
 quitur Card. in summa 12. q. 5. & Perus.
 in rub. de testam. col. 31.) Idemque sen-
 timus nos de eo quod lucrantur ob con-
 fessiones, officia diuina, stipendia pul-
 pituum, siue capellanas, & uicariatus, si-
 ue sua beneficia obstringant eos ad id, si
 ue non; ob id quod superius (eod. n. 7.)
 dictum est.

Trigefimum tertium, quod nobis beneficia
 76 riis non prodest dicere quòd consuetu-
 do beneficiariorum donandi huiusmo-
 do bona quibus, quantum, & quomodo
 eis uidebitur, nos excusat, quia nulla ta-
 lis

96 DE RED. BENEF. ECCLE.

lis est & si qua foret non ualeret nec prodesse quicquam. Quoniam non ualet nec prodesse potest consuetudo contra legem naturalem uel diuinam (cap. Quæ contra. cap. Veritate 8. d. cap. In his 11. d. cap. Fin. de const.) imo dicitur in Iure corruptela (cap. Mala 8. d.) talisque diceretur hæc, eo quod dicta conclusio necessario de legibus naturalibus ac diuinis infertur. (Nam omne quod in bona consequentia ex lege diuina & naturali infertur lex diuina uel naturalis est, ut colligitur ex Thom. 1. Sec. q. 94. ar. 2. & 5.) ut supra monstratum est. (In 3. dicto. n. 13. & seq.)

S V M M A R I V M.

Magnus quidam prælatus huius conclusionis magnum dedit exemplum. n. 77.

Beneficiarius de suo beneficio uiuere potest & alia sua bona seruare cuiusque uoluerit n. 78.

Beneficiarius & pensionarius quoad hoc non differunt. n. 79.

Remedium ordinarium utilius quàm extra ordinarium n. 79.

Beneficium regulare nunquam seculari collatum est
com-

QVÆSTIO PRIMA 97

*neque seculare regulari in titulum, sed in commenda-
dam sic. n. 80. tantæ tamen auctoritatis habent
commendatarii quàm titulares n. 81.*

*Religiosus si & quid dare potest de eo quod parcius
uiuendo reliquum facit. n. 82.*

*Comedunt aliqui plus sumptu alieno quàm proprio
& quando licet comedant parum non saluant
minus. n. 83.*

*Religiosus donare potest concessione seu consuetudi-
ne iusta. hoc n. 84.*

VIGESIMVM quartum quòd in-
signe exemplum & imitatione di-
gnum fuit illud, quod quidam pa-
77 ter dominicanus ualde uenerabilis &
per magnus concionator quem nos cog-
nouimus, exhibuit. Is prælato cuidam
primario morti proximo, qui supellecti-
lem suam, & actiones multi ualoris uni
nepoti suo legauit, duabus uel tribus
horis antequàm moreretur, dixit quòd
ea de causa sola damnaretur, nisi sibi
consuleret, & prælatus, uti uir singulari
uirtute præditus, timore tremens de re-
medio consuluit, quod cum intellexisset
conuertit illud legatum in aliud piũ

G opus

opus illustre quod etiam hodie in ciuitate quadam primaria refulget. Cuius similia quædam acta sunt, nobis consulentibus a nonnullis beneficiarijs, qui alio qui suos consanguineos ditandi causa damnati fuissent, nam id effugere nequibant, etiam si uera esset opinio eorum, qui dicunt eos non teneri ad restituendum ea, quæ in usus prophanos expendunt. Quoniam ipsimet fatentur mortaliter peccare illos, qui sic expendunt. Et ita morientes huiusmodi legata non retractando, quæ retractare poterant, nõ satis pœnitebat, & diabolus eorum animas rapuisset (cap. Firmissime 15. q. 1. cap. Omnis de consecr. d. 4. & hæredes eorum bona parum de ipsorum pœnis indolentes possiderent.

Vigesimum quintum, quod uehementer
78 **consolitur** beneficiarios illud Innocentii ab omnibus fere ad probatum (In c. Episcopus de præb. & in c. Quoniam, ne præla. uie. quem Pan. sequitur cum communi in d. c. Episcopus, & in c. Postulasti de Rescript. & licet Decius ibi tenuerit
contra-

QVÆSTIO PRIMA. 99

contrarium, tamen in d.c. Episcopus fe-
quitur communem, quam etiam Adria-
Maior. & Sotus tenent ubi supra) ui-
delicet, quod omnes uiuere possunt,
atque capere de suis prouentibus ec-
clesiasticis, quantum ad congruam eo-
rum sustentationem opus est, & serua-
re quibus uolent suum patrimonium
cum eius fructibus. Eadem ratione,
quanuis illi non id penitus exprimant;
idem facere possunt, de illis quæ conse-
quuntur, ex quacunque industria sua
litterarum, munerum, negotiorum, le-
gationum, cōtractuum, ac donationum,
& aliorum modorum non pertinentium
ad eorum beneficia neque bona; (Quia
ut dictum fuit in 1. dicto, omnia huiusmo-
di sūt eis, perinde ac patrimonialia. Arg.
cap. Quia nos de Testam. & cap. Episco-
pi. 12. q. 1.)

Vigesimum sextum, quod id ipsum, quod
79 dictum est de beneficiariis ecclesiasticis,
dicendum est de pensionariis pēnionum
ecclesiasticarum, quas Pontifices Max.
constituere solent super fructibus ali-

G 2 quorum

quorum episcopatum, & aliorum beneficiorum ad uitam eorū, uidelicet quod quicquid inde supererit illis de sumpto eo, quo ipsi pro decenti eorū statu egent, tenentur expendere in pauperes aut alia pietatis opera. Primum quia res transeunt cum oneribus suis (c. Ex literis de pig. c. Pastoralis de Deci. & l. 1. C. de Distract. pig.) & Summi Pontifices non absoluunt ab onere cui subiacent fructus beneficii, nepe ut ea quæ supersunt pauperibus aut operibus pietatis erogentur, eo quod iubeant, ut alius qui non sit beneficiarius, eos ad sui sustentationem accipiat. Secundo, quod concessio pensionum, plus efficere non debet quam uolet ille, qui concedit eas. Arg. l. Non omnis ff. de Reb. cred. & l. In agris. ff. de acquir. rer. dom.) & Summi Pontifices in suis diplomatis apponere consueuerunt, quod eas concedunt pro alimentis, ut commodius pensionarii possint sustentari: (Palam significantes nolle ut eas prodigant, arg. §. 1. 42. dist. & §. 1. 44. d.) Tertio quod remedium ordinarium fauorabilius

QVÆSTIO PRIMA 201

lius est quàm extra ordinarium (Glof. fo-
 lemniſ & penul. clemen. 2. de offi. or. l. In
 cauſa la 2. ff. de Min.) At reditus penſio-
 num eſt extra ordinarius. Cum ergo re-
 ditus beneficiorum licet ſit ordinarius
 ad id oneris teneatur, non conuenit ut
 penſiones ſint immunes ab eo. Quarto
 quòd ei qui minus meretur non debet
 plus dari (Arg. §. 1. Inſtit. de iuſti. & iur. &
 l. Iuſtitia. ff. eodem tit.) & minus meretur
 penſionarius, qui celebrare non tenetur
 officium diuinum, ut late tradidimus (in
 c. Quando de conſec. d. 1. c. 17. nu. 14.) ne-
 que ſeruire, quàm beneficiarius qui utrun-
 que facit. Quinto quòd qui contradixe-
 rit æque dicere debet quòd ſi ſummus
 Pontifex uni concederet centum ſeu du-
 centorum millia ducatorum in penſio-
 nem poſſet iſ de illis in uita & in morte
 diſponere tanquam de patrimonio ſuo,
 quòd a ratione diſſentaneum eſt & abſur-
 dum (& ideo non dicendū. l. Nam quòd
 abſurdum de oper. liber. ca. Dudum 2. de
 præb. lib. 6.)
 Vigefimumſeptimum quòd & ſi ſedes Apo-
 ſtolica

102 DE RED. BENEF. ECCLĒ.

stolica semper illam regulam: (c. Possessiones de Reb. EcclĒf. c. Inter quatuor de Relig. domi. c. Cum de beneficio, & c. Cum singula §. Prohibemus de præb. lib.

806.) Obseruauit. uidelicet. Regularia regularibus, & sæcularia sæcularib⁹, in nõ conferendo beneficium regulare sæculari, nec sæculare regulari in titulum, nisi tantum in commendam ad uitam: utrique tamen ita disponere possunt de fructibus commendarum beneficiorum, per summum Pontificem ad uitam commendatorum, sicut de fructibus beneficiorum in titulum collatorum pro conuenienti sua sustentatione, dando super sua pauperibus. Primum quod in ipsis diplomatibus Pontifex Max. illis concedit facultatem, in suos ipsorum usus expendendi. Deinde quod commendatarius tantum iurisdictionis & authoritatis habet in administratione beneficij commendati (præcipue per summum Pontificem ad uitam, alienandi potestate excepta, quam eisdem adimit per sua diplomata) quantum titularis (cap. Quærelam ubi

QVÆSTIO PRIMA 103

ubi Panor. not. i. de electo. Pan. & Dec. in cap. Edoceri sub finem de Rescript.) Per quod tolluntur quidã scrupuli, qui nonnullis inciderũt super quibusdam rebus, ad commendatarios Roncæ uallis, & sancti Iſidori Legionensis spectantibus.

Vigefimum octauum, quod uera existit elegans illa Cardinalis Florentini regula (In Clem. 2. de uita & honesta. cler. §. Sed tales & in Clem. Gratix de rescrip. col. pe.) uidelicet quod eandẽ potestatem, quam titularium beneficiorum & commendatorum prouentibus, habent etiam regulares, de suorum beneficiorũ titularium, & commendatorum reeditibus. Primum, quod ratio propria, qua seculares prouentibus suis uti possint ad moderatam sui sustentationem, superfluis in pauperes distributis, non est quod illi sint eorum integri, & absoluti domini, sicut superius probatum est (In 3. dicto, nu. 4. & seq. & infra in q. 2. in confutatione arg. 1. dicemus, nu. 14.) Sed quod ecclesia eiusque ministri constituerunt eos eorum

G 4 pro-

104 DE RED. BENEF. ECCLE.

prouentuum dispensatores per titulos canonicos quos in id conferunt. quo munere etiam religiosus fungi potest, etiam si non possit esse uerus alicuius rei temporalis dominus, ob solemne suum paupertatis uotum. (ca. Non dicatis 12. q. 1. cap. Cum ad monasterium §. fin. de stat. monach.)

Vigesimum nonum, ex hoc corollario proximo sequi, quod quemadmodum ut supra (coroll. 9. nu. 59.) significatum est, clerici seculares possunt elargiri cuicumque uoluerint illud, quod parcius uiuendo suoperesse faciunt, de eo quod in honestam sui sustentationem impendere poterant. Ita quoque religiosus, facere possit de illo quod parcius uiuendo superesse faceret de parte illa, quam honeste ualet in suos sumptus expendere. Primum, quia ratio radicalis ob quam sæcularis illud facere potest, nõ est quod ille dominium eius adipiscitur, sed quia ecclesia per suos titulos eidem concedit, ut illud pro uoluntate sua possit expendere. At huius facultatis æque capax est religiosus ac se-

cularis

QVÆSTIO PRIMA 105

cularis licet non ueri dominii eius. Secundo, quoniam hoc plus adiumenti præstat ad seruandam castitatem (ut docet experientia quæ optima est rerum magistra cap. Quàm sit de electione libr. 6. l. Legatis. §. ornatricibus. ff. de legatis 3.) & paupertatem uoto susceptam, quod occasionem præstat minus edendi, bibendi, & minore pompa utendi. Quia fere omnes minus edunt, potant, uestiunt, & minorem familiam habent, quando sciunt quod ea quæ omittunt impendere in illis, seruare possunt in eleemosynas & alia uirtutum opera, quàm cum cognoscunt quod non plus reliqui sibi facient, si se abstinuerint, quàm si se saturauerint, & pompa uerint. Et perspectum habetur quod ad castitatem, abstinentia cum sobrietate conducunt (iuxta illud hymni horæ primæ, Carnis terat superbiam potus cibi. que parcitas, & illud Anasta. Abstinentia continentia nutrix est; citatum a gloss. Cle. Ne in agro de stat. monach. in prin.) & ad pópæ mundanæ contemptum par-

cus

cus indumentorum & famulorum usus.
 Tertio, quod singulo quoque die cernuntur qui satis saturi, et induti dicunt, comedamus etiã hoc, & bibamus illud, & hoc aliud induamus, quandoquidem neque plus neque minus soluturi sumus. Multi
 83. uiatores, qui obseruarent ieiunia diebus ab ecclesia præceptis, ea non obseruant in magnis Galliæ ac Italiæ diuersoribus, quoniam tantum oportet eos soluere in cenatos quàm cenatos. Quin & multi religiosi sunt, qui minus carnis, & fructuum comederent, & minus uini biberent, paucioribusque indumentis, & calceamentis uterentur, & indumenta calciamentaque magis conseruarent, si propterea paulo plus illis elargiretur ad libros emendos, ad consanguineos pauperes eleemosyna subleuandos, & ad alias reulas, quæ eos consolarentur, quàm scientes quod non plus sibi accipient quàm expendent.
 Quarto, quod aliquando respondimus; monachum uel fratrem, quem conuentus mittit longius, aut ad diuturna negotia, quantitate pro quotidiana impensa
 asfi-

QVÆSTIO PRIMA. 107

assignata, eo pacto, quod neque plus ea
 neque minus dabitur ei siue multum si-
 ue parum expendat, posse de eo quod ei
 supererit parcius uiuendo eleemosinam
 elargiri, licet ipse sit simplex monachus,
 qui eam absque alia facultate facere non
 potest. (Iuxta glos. c. Non dicatis 12. q. 1.
 & Clem. 2. de uita & honest. cleri. uerb.
 Cōuertendū.) Quinto quod Alexander
 tertius (In. c. cæterum de Donat. quod in
 hoc dixit singul. And. Sic. In tractatu de
 præstan. Card. q. 10. ar. 6.) respōdit, quod
 consuetudo potest dare facultatem reli-
 gioso donandi aliquid, quo nō grauetur
 multum ecclesia, quod palam uerum est
 quoad redditus, de quibus conclusio no-
 stra loquitur, ut sentiunt (Pan. Imol. &
 alii omnes in d. c. Cæterū) atq; notum est
 donationem illius, quod parcius uiuēdo
 quæritur, non afferre multum damni ec-
 clesiæ. Verum tamen est quod hætenus
 uidebatur nobis uerius, contrariū huius
 corollarii; eo quod religiosus non est do-
 minii capax. Et ideo non potest esse do-
 minus illius quod parcius uiuēdo quæ-
 rit

rit sicut clericus secularis . Nunc tamen uidetur quoad hoc responderi per primam huius corollarij rationem . f. quod ratio radicalis, quare sæcularis disponere potest de illo, quod per parcam uitam lucratur, non est tā, quia ipse fit integer dominus illius, quam quod ecclesia iusta de causa, facit ei facultatē disponēdi de illo. Quæ ratio æque locū habet in religioso, sicut probatur efficaciter in dicta responsione Alex. tertij. (In d. c. Cæterum) quod maximi momenti, est ad excusandos à peccato multos religiosos, qui sunt Abbates, priores, aut beneficiarii minores qui nonnullos pauperes cōfanguineos subleuant eo, quod parcius uiuendo residuum faciunt .

S V M M A R I V M .

Beneficiarius tam egrotans quàm bene ualens donandi facultatem habet & si testari non potest, n. 85.

Et lepida ratio quare beneficiarij testari prohibentur & non donare, nu. 86.

Intellectus c. Ad hæc. de Testam. nu. 87.

Beneficiarius religiosus, qui egrotat an donare possit pauperibus & pijs operibus, nu. 88.

T R I-

TRIGESIMVM quòd & si beneficiarij ægrotantes de redivibus suis ecclesiasticis testari non possunt, ut in 3. §. q. dicemus, donare tamè possunt per viã eleemosynæ inter uiuos, siue sani sint, siue egroti, pauperibus, aliisq; piis operibus. Quod enim hoc facere possint dum sani sunt constat. Quia superius (color. 3. nu. 51.) dictum est eos non solum id posse, uerù etiam at id tenèri: quod autè etiam dũ egrotant id ipsum facere possint probatur. Primum quia textus (ut hic. Hier. cum aliis supra citatis) qui faciunt huiusmodi facultatem beneficiariis, & præcipiunt ut illa utantur, generaliter loquuntur. (& ita generaliter sunt intelligendi. l. De pretio. de public. in re actio. c. Solitæ de maior.) non excipiendo infirmos à sanis. Deinde quòd per infirmitatem non amittunt suos titulos (c. Tua. & tot. tit. de cleric. egrot.) quibus Sancta Mater Ecclesia prædictã facit facultatè. Tertio quòd Alexander tertius declarat aperte. (In c. Ad hæc de Testa.) maiorem beneficiario esse facultatè dum ægrotat ad largiendas eleemo-

elemosynas per modum donationis inter uiuos, quam per ultimã uoluntatem. Quarto, quòd id est appositum medium ad beneficiarios eripiendos ab ea perplexitate. quæ est contra c. Nerui 13. d. c. Nemo de pœnit. d. 7.) quam inducit ex una parte obligatio cõferendi superflua pauperibus, quam superius. (nu. 17.) confirmatam reliquimus. Ex altera uero prohibitio, qua uetantur ne dare quid possint per ultimam uoluntatem; de qua infra q. 3. nu. 2. certe talis perplexio, cessat aperte si dixeris, posse donare inter uiuos beneficiarios superflua dum ægrotant. Quinto quod pauperibus, quibus superflua sunt erogãda, est multo magis expediens, ut cum non acceperint a beneficiario dũ ualeret, saltem dum ægrotat accipiant. Sexto quod apertissimum est beneficarium aliquam portionem bonorum erogare posse. (Per c. Ad hæc de Testamen.) Sed eadem ratione qua conuincitur exigua portio posse dari, conuincitur etiam posse dari copiose, quantum ad præsens negotium attinet. Nulla enim alia ratio red-

QVÆSTIO PRIMA

reddi potest cur possint dare aliqui nisi
quia habent facultatem id faciendi uirtu-
te suorum titulorum. At uirtute eorum
habēt quoad omnia: ergo & c. arg. Allud
ff. ad l. Aquiliam, & quia qui de uno di-
cit ut uideatur negare de alio dissimili; ita
uideatur affirmare de alio simili. Domi. in
c. Qualis 25. dist. & probat gloss. in uerb.
Mobilibus in d. capi. Ad hæc.) Septimo
quod ratio potissima, ut latius ostende-
mus inferius (In q. 3. nu. 2.) qua interdi-
citur beneficiariis, ne legare possint, ea
est, ut certe uel sic cogantur dum uiuunt
erogare superflua pauperibus: at quo ad
hunc finem commodius est ea donare,
quando aduersa ualeudine laborāt, quæ
dum ualerent donare noluerunt, quàm
non donare, & ob id post mortem hære-
dibus cedere. Octauo, quod non obstat,
quæ ex aduerso affertur ratio, scilicet in
idem fere recidere, ægrotum morti proxi-
mum inter uiuos donare posse, & posse
donare per ultimam uoluntatem. Vnde
cum negetur hoc secundum, inferunt &
primum denegandum. Non inquam id
obstat,

obstat, nam qui per ultimam uoluntatem donat reuocare potest id quod dedit si conualefcatur. (c. Vltima uoluntas 13. q. 2. c. Cum Marthæ de Celebra. miss.) quod ne quaquam poterit si semel donet inter uiuos. (l. Sicut ab initio. C. de actio. & obli. l. Incommodato §. Sicut. ff. Cōmod.) Nec obstant Alexandri uerba, qui dum permittit ægrotantibus posse aliquid donare inter uiuos, sed moderatæ, uisus est inuere à contrario sensu, non posse dare large uel immoderate, quod non est efficax argumentum. Tum quia adducta à sensu contrario. (Licet alias dicatur fortissimum in iure l. i. ff. de officio eius cui manda. & c. Cum Apostolica de his quæ fiunt à prælat.) nihil probat, si ex eo colligatur aliquid contra id quod in iure habetur expresse (Glossa celebris, & recepta c. Significasti de foro compe. ubi late Feli. & in eod. c. Ad hæc, est glo. adiuncto text. Nam textum loquentem solum de mobilibus, intelligit etiam de immobilibus.) Expressum autem est imo & præceptum à iure diuino naturali & humano.

(Per

Per hoc c. & alia multa citata supra ead.
 q. à nu. 17.) non tantum beneficiarios da-
 re posse superflua pauperibus, sed & de-
 bere! Tum etiam quia uerbum illud mo-
 derate referri potest ad alia bona ecclesia-
 stica, quæ nec dum sani sunt beneficiarij,
 possunt expendere; & in hunc modum
 exponunt (Pan. & And. Sic. in 1. hoc.) uer-
 bum illud. Non ergo uult Summus Pon-
 tifex, non posse beneficiarios morbo tal-
 borantes ea conferre pauperibus; quæ
 pueris possent si superuenerent. Ten-
 sum id uult non posse dare de bonis ca-
 lliis, nisi modicum quid, idque non alijs
 quam pauperibus. Et certe textus ille, ut
 maximum id tantum probare posset. Do-
 nationem ita factam in maxima quanti-
 tate, per beneficiarium morbo graui cor-
 ruptum, suspectam & fraudulentam habe-
 ri posse (Hunc intellectum satis sentit thi-
 Panor. sub finem, & etiam And. Sic. post
 Pet. in 6. quatenus ait eiusmodi donati-
 onem esse suspectam & satis consenti D.
 Didacus.) & donationem potius esse,
 quam uocant causa mortis, quam irreuo-
 cabi-

cabilem inter uiuos . Nam ex eo quod noluit ea bona conferre cum sanus erat, & citra periculum , non leuis summitur coniectura, non tam uoluisse dare libere & serio, id quod dedit dum in discrimine uersaretur, quam per uiam ultimæ uoluntatis , aut donationis causa mortis. (Arg. c. Semel malus de reg. iu. lib. 6. cum gloss. & latissime Didacus in Rub. de Testam. in p. 3. nu. 13. & nota in c. Tua & c. Is qui de spons. Quæ duo quod huc attiner, cum agimus de effectû exequantur. (Bald. & laf. l. 2. ff. de iust. & iur.) Ceterum coniectura hæc seu præsumptio, si coram Deo uera non fuit & dissimulata, donatio uim et ualorem nequaquam amittit in interiori conscientiæ foro , ubi cessat omnis præsumptio, ueritasque sola uiget & ualet. (c. Humanæ 22. q. 5.) Vt ergo tandem in hac parte finiam illud, ex his omnibus colligo, hanc piam donationem ualorem integrum ante Deum, & in foro conscientiæ habituram : dummodo uero animo fiat ut irreuocabilis sit, quamuis quoad forum exterius ficta & in fraudem

QVÆSTIO PRIMA. 115

dem facta præsumatur, si non apponatur remediū, quod ex corollario trigesimo primo subsequenti potest desummi.

Trigesimum primum corollariū, dubium 88 esse satis notatu dignum, an quæ dicta sunt in corollario huic proxime præcedenti, efficere possint etiam religiosi beneficiarii graui morbo laborantes. & certe uidetur id eos minime posse, quippe qui nec legare permittantur. c. 2. de Testamen. authē. ingressi. C. de sacrol. nec ullū habeant aut habere possint rei alicuius dominium (c. Non dicatis 12. q. 1. c. Cum ad monasterium de stat. monach.) Nilominus tamen oppositum nobis magis uidetur conforme iuri, licet hæctenus nunquam asseuerare id simus ausi. Primum quòd superius (corol. 28. nu. 81.) dictum reliquimus, disponere tantum posse beneficiarios regulares de suis redditibus, quantum & de suis seculares iuxta doctrinam (Card. cui nemo contradixit in Clem. 2. §. Sed & talis de uita & honest. cleric.) Hos autem id posse modo probauimus. Deinde quòd id non est testari,

H 2 sed

sed inter uiuos donare. Quæ duo etiã si
 qui donat ægrotet, lōge sunt diuerfa. (c.
 Adhæc cum annot. ei de Testam.) Non
 enim potest quod sic semel dederit reuo-
 care (l. Sicut ab initio C. de act. & oblig.)
 uti potest quod per uiam testamenti, &
 ultimam uoluntatem reliquerit. (c. Cum
 Marthæ de Celeb. miss. c. Ultima uoluntas
 13. q. 2.) Nec ita facile experientia (quæ es
 rerum magistra. c. Quam sit de elect. lib.
 6.) à testante, inducuntur homines quan-
 tumuis ægrotent, & ita sint morti uici-
 ni, ut de eorum salute desperetur, sic
 ad statim donandum, atque ad donan-
 dum post mortem. Est namque natura
 nostra uiuendi cupientissima, & quæ si-
 bi semper uitæ spem polliceatur. Adde
 quòd ut possit aliquis bona distribuere,
 non est neesse, eum esse dominum eo-
 rum, quæ sunt distribuenda. Sat est illi si
 sit ei facultas ad hoc concessa per eum,
 qui possit eam facere, (ut est tutori l. Lex.
 quæ Tutores. C. de admi. tut. & procura-
 tori & executori, & curatori l. Ob æs alie-
 num & tot. tit. C. de præd. min.) Sed nec
 bene-

beneficiarius ipse regularis rei alicuius est dominus, etiam si dum prospera ualitudine perfruitur, & tamen in pauperes aliaque pietatis opera distribuere potest libere redditus suos omnes, ob facultatē sibi ab ecclesia pia matre nostra per beneficii titulum factam.

S V M M A R I V M.

Beneficiarius, qui que donat pauperibus non tradit eis, nec iurat, nu. 89.

Beneficiarius remuneret famulos, nu. 90. & quantum, nu. 91.

Ingratitudo semper peccatum, nu. 90.

Beneficiarius non solum potest expendere id quod est ei opus, quatenus est beneficiarius, sed etiam quatenus est nobilis aut graduatus, nu. 92.

Beneficiarius prius potest sibi providere quam Ecclesie quoad unum finem, & non quoad alium, nume. 93.

89 **T**RIGESIMVM secundum corollarium, Dubiū esse, num ualida sit donatio superfluatorum bonorum, quæ beneficiarius prius donat piis

H 3 ope-

118 DE RED. BENEF. ECCLE.

operibus quàm re ipsa tradat? negarunt quidem id Doctores aliquot magni nominis And. Sic. in d. c. Ad hæc col. 2. & d. Didacus in cap. Cum in officiis, nu. 5. de Testam.) Nos tamen oppositum potius asseueramus. Tum quia hi nihil adducunt in suæ sententiæ confirmationem. Tum etiam quia non satis aduerterunt, Innocentium (in d. c. Ad hæc) contrarium aperte dixisse, allegando textum in l. Siquis argentum. C. de donatio. habentem donationem esse ualidam ante traditionem, quamuis donetur res ad usus profanos, quanto magis si ad pios, de quibus nos uerba facimus, nec ex eo quod dixerit Panor. Actualiter donet, & nõ relinquat donandum post mortem: licet colligere, uoluisse dicere, traditionem esse necessariam, sed solam donationem inter uiuos. Demum illud confirmat hanc nostram sententiam, quod ea quæ debet beneficiarius, sunt persoluenda ex eius redditibus, iuxta communem omnium sententiam, in c. Peruenit. de fideiuf. per illum text.) præsertim ea quæ debentur piorum

piorum operum causa, in quibus nemo dubitauit. At uero qui donat, licet non tradat debitor constituitur. (Per d. l. Si quis argentum in princip. & aliis multis §§.) & ad id quod donauit persoluendum obligatur. Quantumuis tamen hæc uera sint, opinio horum Doctorum defendi potest, quoad donationes eximie cuiusdam quantitatis, quæ fierent tempore ualentinis aduersæ, nam per dicta in præcedenti corollario, huiusmodi donationes, quas non subsequitur traditio suspectæ haberi possunt & fictæ. Traditio uero eorum quæ donantur coniectura sufficiens est, ad adimendam suspicionem qua præsumeretur donatio non esse uera inter uiuos & irreuocabilis. Videtur etiam nobis quod præsumptio hæc reiiceretur sufficienter, si is qui donat est fide dignus, & iuramento testatur, eam donationem non fito, sed animo uero facere, ut satisfaciat obligationi, qua tenetur, quæ ei iure perfunctis operibus & pauperibus erogare. iuret etiam se numquam eam reuocaturum quantumuis postea sit superstes.

Hoc enim uehementer adimet suspitionem præfatam, maxime quando ob id non fit traditio, quia tunc fieri non potest.

Trigesimum tertium corollarium non solum non peccat, sed etiam laude dignus est beneficiarius, qui a famulis & ab aliis accepta obsequia, munera, & beneficia, compensat. Ea namque compensatio non tam est censenda donatio, quam rei debitæ persolutio, nam licet non intercedat obligatio, tanta quantitas sit necessaria ad hoc, ut peti possit et rigore iustitiæ, intercedit tamen ea obligatio, quam antidotalem uocant, & uis debitæ gratitudinis. (L. Sed & si. §. consultuit. ff. de per. hæc. c. Cum in officijs de testam.) At ingratitude ut minimū est peccatū ueniale, ut probat S. Thom. (2. Sec. q. 107. ar. 3.) Absit autē dicere quod Deo uel ecclesiæ sit gratū, beneficiariū peccare uenialiter etiam in pauperū gratiā, (c. In ciuitate de usuris. r. 21. q. 2. cap. Si aliquid adiuncta glos. 22. q. 4.) Nullus autem est, qui ecclesiæ ipsam

aut

QVÆSTIO PRIMA 121

aut Ecclesiasticos eximere possit ab ea obligatione, qua cuncti tenemur exhibere nos gratos beneficiis nobis. (c. Ecclesiasticis 12. q. 2. ubi gl. dixit ecclesiā teneri ad antidora : c. Relatum 2. de Testam. c. Præcarie c. Episcopus 10. q. 2.) Illud tamen diligenter est inspiciendum, beneficiarios causa remunerationis non posse dare, nisi quantum satis est ad satisfaciendum obsequijs & muneribus acceptis, idq; fatetur omnium communis sententia (Quam post Barthol. in l. Si quis pro eo. §. 1. ff. de fideius. tenent Alexan. Ias. & Deci. in l. Si donatione C. de eoblat. cum alijs ab eo citatis) Quæ sententia innititur illi insigni cap. præfato Relatū, ibi (Iuxta sui seruitii meritum). Cæterum nos in ea sententia sumus, posse dari non tantum quod exæquet accepta beneficia sed etiam aliquid ultra. Et inducit nos ad hoc asseuerandum, quod non satis gratus est, is qui accepit ab alio beneficium aliquod, si solum tantumdem ei re penset quantum gratis accepit ab illo, ut optime diffinit. Saneus Thom.

Thom. (2. Sec. q. 106. ar. 6. Aristotelis 4. ethi.) dicta secutus . Nec enim ad id tantum, quod accepit est inspiciendum, sed ad id etiam quod ei fuerit gratis exhibitum . Vnde natum est prouerbum illud Gallicum, Qui donat. lucratur si donatarius non est illiberalis . Verum enim uero non tantum eo amplius exhibere potest, quanto sibi libuerit, sed quantum a uiro cordato fuerit diffinitum (Arg. l. 1. ff. de iure deli. cap. De Causis de offic. deleg.) V. gratia, est quidam cognatus, famulus aut alius qui uis, qui mihi ea præstitit obsequia, quæ si pretio æstimarentur duodecim aureis constarent, non possem iuste nomine remunerationis 40. uel 30. persolvere, possem tamen quindecim aut sexdecim . Exhibuit alius beneficium quoddam gratuitum, ualens aureos duodecim, non potero lege gratitudinis 40. uel 30. reddere. licebit tamen quindecim aut sexdecim . Conclusio hæc nostra noua quidem est, innititur tamen rationi satis antiquæ iuris naturalis . & appo-

QVÆSTIO PRIMA. 123

apposita est satis ad sexcentas ^{donationes} remunerato-
 rias augendas, quæ firmitatem habe-
 re nequeunt, nisi præcedant obsequia,
 quæ sint eas commerita (De quibus in
 l. si forte .ff. de Castren. pec. & in l. Si
 donatione . C. De collat. & in cap. Re-
 latum 2. & in cap. Ad hæc. de testam. &
 alibi sæpe.

Trigesimum quartum corollarium, bene-
 92 ficiarium quemcunque posse de bene-
 ficii sui redditibus expendere, non tan-
 tum ea quæ decentiæ & qualitati bene-
 ficii necessaria uidentur, sed etiam quæ
 conditionem personæ decere uidentur
 seruata ratione generis, gradus & ordi-
 nis. Primum quidem quod Innocentius
 (In cap. Indecorum de ætat. & qualit.)
 absolute permittit beneficiario ea expen-
 dere posse, quæ deceant ipsum; nec re-
 stringit ullo modo facultatem hanc ad
 beneficij decentiam. Deinde si id neges,
 fatearis oportet, tunc nihil amplius pro
 futurum beneficiario quoad ipsum atti-
 net duo uel tria possidere beneficia, cum
 legitima dispensatione, si æqualis sint cō-
 ditionis,

ditionis, quam si unum habeat tantum
 (quod est contra mentem cap. de Multa
 de Præb. & contra extrauag. Execrabilis
 Io. 22.) cum in sui gratiam & utilitatem
 expendere amplius ei non liceat, quam
 si unicum tantum beneficium haberet.
 Adde illud quod urget uehementissime,
 permisisse quidē generale concilium (in
 d. c. De multa) cum nobilibus & litera-
 tis dispensari posse, ut plura quam sin-
 gula possint obtinere beneficia. Cuius
 constitutionis is finis aperte fuit, ut ta-
 lem agere uitam eis liceret qualis expe-
 diret generis nobilitati, gradibus atque
 litteris. Postremo id ipsum ex extraua-
 ganti (Prædict. Execrabilis Io. 22.) con-
 uincimus, quæ licet iniunxit, cunctis,
 qui beneficia incompatibilia posside-
 bant, ut ea dimitterēt, ab eo tamen præ-
 cepto, excepit Cardinales & Regum fi-
 lios, innuens aperte, eos posse de rediti-
 bus expendere non tantum que respon-
 derent satis qualitati beneficiorum, sed
 etiam quæ responderent personarum
 conditionibus. Cæteram illud diligen-
 ter

QUESTIO PRIMAE DE RE

fer expēdendum, quod licet alimenta
 beneficiarii (ut ex textu. c. De his de ec-
 clesiis edific. quem ibi dixit nescire se ali-
 bi Pan. cui tamen ei similis in §. fin. ubi
 q. i. colligitur) antepomantur reparatio-
 ni templi, ita quod si quid de fir. defir-
 turam potius debeat ecclesie quam be-
 neficiario. Id tamen intelligendum ut
 nit de illa iporzione, quæ ei obtingit in
 alimentum, iuxta qualitatem tantum
 ecclesie commensuratum; & non iux-
 ta qualitatem personæ. Nam si oppo-
 situm contendas, cogèris fateri necessa-
 rio filium Regis habentem duo benefi-
 cia, quorum utrumque ualeret octin-
 gentos aureos, nequaquam obligadum
 ad contribuendum partem ullam uel
 minimam in Ecclesiarum reparationem,
 & ornamentorum, quod est plane absur-
 dum. (Et ideo indignum relatu, & au-
 ditu. L. Nam quod absurdum. ff. de
 oper. libert.) Facit quod anteponen-
 da est omnino necessitas conseruandæ
 naturæ, uitæque; necessitati con-
 seruandi decori personæ. ut docuimus
 in

in Manuali (cap. 24. n. 3. post Thom. & alios multos quos ibi citauimus). Ex quo habes, non excusandos a culpa milites religionum militarium, quos commendatarios uocamus, qui ob id quod nihil eis de redditibus superest abstracta ea parte, quæ necessaria est ipsis alendis & sustentandis, iuxta sui status qualitatem, templa habent minantia rui nam uel certe non uti decet apparatus, & multo peius adornata.

S V M M A R I V M.

Rex Hispania, qui superat omnes prelatos excepto Papa in redditibus Ecclesiasticis potest de illis sustentare suum regale decus, & quantum debeat se abstinere a dispendendis illis in diuites & malos usus n. 94.

Commendatarij professi perpendant periculum male insumendi suos redditus . n. 95.

Papa testari nequit n. 95. & latius infra . q. 3. coroll. 11.

Beneficiario ab aliquo qui recipit an peccat n. 97. Confessarij beneficiarij, & eius qui recipit ab eo quid faciet n. 98.

Trige-

94 **T**RIGESIMVM quintum corollarium, Regem nostrum, qui Reditibus ecclesiasticis, plus quam ullus alius ecclesie prælatus excepto summo pontifice abundat, quippe qui administrator est trium illorum magistratuum ordinum militarium S. Jacobi, Calatrabæ, ac Alcantare, ac tertiæ partis decimarum totius Regni castellæ, & bonæ partis Regni Granatæ & insularum fortunatarum, & aliarum provinciarum novè quæsitaram, non solum posse iuste de redditibus magistratuum expendere quantum expedit officio magistratus & decentiæ, qua utebantur præcessores ipsius, sed etiam quæ expediat regali apparatusi. Dum nihil desit his, quæ ex præscripto legum & statutorum illorum ordinum sunt facienda. Quamvis non defuerit cui magis arriserit oppositum, hac ratione permoto, quod negari nequeat ea quæ supersunt de redditibus Ecclesiasticis cuiusvis prædictorum magistratuum, illa deducta quantitate, quæ lat sit magistratui quatenus magistratui expen

expedi nō posse in usus prophanos iuxta ea quæ dicta sunt in confirmatione conclusionis principalis. Multo uerius tamē apparet id quod dictum est ob ea quæ in præcedenti corollario definiuimus. Et ad argumentum pro aduersario factum, eo quod a quibusdā eruditis pluris quàm par sit fieri uidetur, explicitè respondeo id quod in edito uulgari sermone implicitè respondi, referendo me ad corollarium præcedens. Verum quidem esse, magistrum unius cuiuslibet magistratum præfatorum, teneri ad largiendā pijs operibus ea, quæ supersunt ei, deductis quæ sunt illius decentiæ necessaria, uti magistro illius magistratus, si alio respectu non egeret pluribus, non tamen si alio respectu pluribus egeret, ut contingit in casu nostro, in quo idem qui est magister est etiā Rex, & qua parte est Rex pluribus eget, quàm qua est magister, sicut & Cardinalis & filius regis de quibus agit extrauagans execrabilis lo. 22. de præb. Imo & alij nobiles, & litterati, de quibus agit concilium generale

rale in cap. De multa eo. tit. habentes legitime multa beneficia, non solum possunt suis usibus impendere illa, quæ sunt eis necessaria, tanquam beneficiariis unius illorum beneficiorum, sed etiam quæ sunt necessaria tanquam Cardinali, filio Regis, nobili, uel litterato. Abunde tamen ex his colligitur quantum regalis maiestas animaduertere debeat, in quem finem præfati magistratus, & alij reditus Ecclesiastici Regiæ coronæ Castellæ, fuerunt a S. Sede Apostolica uniti, & cauere ne superflua, quæ contra infideles expendere debet, in alios usus absumat, præsertim in donando diuitibus & scurris, aut alijs quibusuis, ob fines partum honestos.

S V M M A R I V M.

*Rex Philippus secundus Hispaniæ Rex tarde per an-
thorem cognitus, tardius eius heroicæ ac rarissi-
mæ uirtutes exteris gentibus agnitæ, parumque
per indigenas nulgatæ, quæ propriæ sunt ei uel
in eo maxime præminent, sine assentatione ullâ
insinuantur ab authore. Quia id e republica Chri-
stianæ*

Christiana in publicum omnium regum & regulorum exemplum esse visum est, paucis, quæ bello paceque gessit temporaria & eterna gloria incomparabili digna, recensitis. n. 95.

95 **H**IC me locus Christiane lector, cogit non nihil dicere de tanto monarcha. Tum quod tantillum, quod in eodem sermone vulgari edito dixeram, visum est nonnullis nimium, & per assentionem dictum. Tum quod ex eo conjicio, illas tanti Regis heroicas uirtutes, quas publicum in exemplum oportuit esse notissimas, parum exteris esse notas. Cuius rei causam arbitror esse, quod bona pars nobilium Hispaniæ, in laudando suo Rege tam parca est, quam in profundendo pro eo suo sanguine larga. Hæc eadem enim effecit, ut mihi quoque indigenæ, ignotæ fuissent ante annū 1564. ante quem nec de consuetudine, neque de facie illum noueram, nec eius curiam unquam ingressus fueram. Quippe qui contentus, & supra merita ornatus, honore ac honorariis quatuor præfatarum, quæ celeberrimæ sunt, academiarum,

QVÆSTIO PRIMA. 131

rum, nunquam regiæ curiæ munera, in illum, neque in hunc usque diem ambui, nec petii, nec accepi. A prædicto uero anno, in quo eius Maiestatem pro causa Reuerendissimi Toletani adiui, & ab eo nunquam antea uisus, nemine indicante, cognitus fui: cepi eum de facie ac consuetudine cognoscere, & curiose omnia & singula eius acta dictaque perpendere, demirarique adeo illum, alium ab eo, quem mihi pinxerunt, ut miratus dicitur Aeneas, molè magalia quondam Dicam autem non eius natale solum, non genus, & proauos, & quæ non fecerit ipse, nec ea, quæ fecit, illi cum aliis principibus communia, sed tantum quædam, quæ dono diuino ei sunt peculiariora, aut certe in eo longe præminentia; idque faciam sine adulatione ulla, quæ me tam senem, tamque peregrum, ac fere sine spe ad eius regna redeundi agentem, nec ab eo, dono ullo alio quam gratia sua, quæ tamen mihi eius subdito maximum est, donatum decet. Ut alia ergo in aliis emineant, ita præmi

net in eius maiestate fides illa catholica; quæ uirtutum omnium est prima, licet non maxima, ut facile putes eam comitatâ supereminentia fidei alterius, quæ gratis data dicitur gratia. Religio autem (quæ maxima est uirtutum moralium) adeo in eo resplendet, ut in sacris miracum animi attentione audiendis, cæremoniisq; sacris seruandis, omnes quot quot uiderim reges, regulos, & alios principes uiros (uidi autem quamplurimos in Hispaniis & Galliis,) superet. Si unum gloriôsæ memoriæ Ioannem tertium Lusitanorum regem, nunquam satis laudatum, eundemque proxime cognatum eius, & focerum, iam uita functum excipias. In punienda uero, fuganda extirpandaque heresum peste, neminem habeat parem. Tam rarissima uero præminet in eo prudentia (quæ omnium uirtutum quas cardinales uocant, est maxima) præsertim ea, qua bene regnatur, tamque eubulia, Synesi ac Gnome alta, considerationeque semper & ubique comitata, & a præcipatione aliena,

na,

na, quòd quamplurima eademque maxima regna, maximos principatus & imperia, longissimis terrarum, mariumque spatiis a se inuicem distantia, pacatiora, & in officio sibi audientiora, a multis iā annis continet, quàm uix unquam ea ulli alii tot annis continuerint. Sane iustitia (quæ ut ille ait mirabilis est uelut Hesperus, adeo in eo resplendet, ut uix unquam ullus in eius imperiis, & regnis, etiam cum singula singulos Reges, & dominos haberent, tutiorem inter improbos innocentiam seruarit, neque æquanimius iudicia contra se, per sui cō filii proceres lata audierit, neque (quod pro miraculo est) minus ulli iudicium insinuauerit, utri partium maluerit fauere, neque qui magis præstiterit illa. Iudicium Regis honor. Iudiciū decet & clementia Reges. Vix enim unquam ulli delinquenti, sine iusta causa & sine læsi consensu ignoscit, nec econtrario cuiquam concurrentibus his ueniam negat. Veritate aut quæ pars iustitiæ ponitur, adeo pollet, ut nunquam nec serio, nec ioco,

neque in magnis neque in paruis rebus
 mentiatur, mendacesque omnes habeat
 exosos. Quoad fortitudinis uirtutem at-
 tinet, demiror esse, qui eum imbellicæ in-
 simulēt, quorum ut opinionem demon-
 stresem esse uanam, plura quàm putaram,
 sed pauciora, quàm possem ob breuita-
 tis gratiam, in medium adducam. Pri-
 mum quidem quòd animum eius uere
 regium, sub corpus uiribus uiuidis, ele-
 gantique compositum proportione in-
 clusum, ea phrenâdræa siue fortitudo mu-
 nit & occupat, ut nullum inueniat in eo
 locum inanis, plusque satis sibi fidens,
 gloripetaque fiducia, quæ reges solent
 in bella præcipites ferre: neque ullus ua-
 nus timor, qui eosdem ab eis mature sus-
 sciipiendis nonnunquam deterret. Quo
 fit ut quotiens opus est, serenissimo ani-
 mo de bello, & pace, priusquam quicquã
 statuatur, quos oportet consulat, & tam se-
 crete id faciat, quod etiam sui consilii
 proceres nesciant quid statuerit, donec
 id exequi iubeat. Firque ut licet pacis, quæ
 bellorum scopus & finis esse debet, sit stu-
 diosissimus,

diosiffimus, artibusque illius assequen-
 dæ, conseruandæque pollentiffimus, bel-
 lorūq; quoad eius fieri potest impediens,
 tiffimus. Cum tamen ad ea suscipienda
 uis aliqua coegerit, eorum fit susceptor
 cautiffimus, & in finem usq; prosequen-
 dis constantiffimus. Deinde quod nulli
 Imperatorum, Regum, & Ducum, qui a
 500. annis, cum longe maioribus exerci-
 tibus quàm ipse, in Gallias irruerunt, ea
 gloria contigerit, quæ illi: cū anno 1557.
 fuso exercitu gallico, capto, direptoque
 fano Sancti Quintini, oppido munitiffi-
 mo, cum aliquot aliis, sine graui sui exer-
 citus iactura, triumphans Valentianam
 rediit, non quouis tempore, sed quo
 Reges in hiberna militem deducere so-
 lent: nempe tertio idus Octobris.
 Quin & uere insequenti, cum Bruxellis
 complementum sui exercitus expectās,
 a duobus Henrici Gallorum regis huius
 nominis secundi, qui tamen fortuna, for-
 titudineque, prudentia militari comita-
 ta, nulli suorum præcessorum secundus
 erat: impegerimis, reique militaris cal-
 lentiffimis

lentissimis ductoribus, nempe Duce Guisio, & Mariscalco Termio, a tergo & a fronte præmeretur, suis omnibus trepidantibus, & non paucis cõsulentibus, ut Antuerpiam refugeret, quò inde in Hispaniam, si res ita ferret, se reciperet: ipse solus, soli Deo fidens, inuictò & interrito animo, contra omnium sui consilii procerum, & Ducum sententiam decreuit, ut Comes Agamontensis cum bona parte militum, quos in Guisii occursum præmiserat, mira celeritate reuocata, & aliquot aliis repente collectis, in Termium irrueret. Qua irruptione fuso fugato, captoq; cum multis nobilibus Termio, se, suos, suaque omnia in tuto posuit. Imò & cõsequuta æstate cõparato iusto exercitu, eundem Henricũ apud Dorlanum, ad pacem sibi honorificentissimam, quæ hætenus durat, & utinam duret æternũ, coegit. Tertio, quòd postea in Hispaniã reuersus, rebusq; regnorum illius cõpositis, & Isabella Regina terq; quaterq; maxima, pacisque toti orbi Christiano per necessariæ administra, incomparabili cũ pompa

QVÆSTIO PRIMA 137

pompa excepta, mox Pennonem in mediterraneo mari sitam, Hispaniæque infestissimam, & arte locique natura munitissimam, a turcarum potestate in suã, sine ulla sui exercitus iactura reduxit. Melitamque siue maltam, maximo pertinacissimoque turcarum exercitu obsessam, & mira Valletæ prudentissimi fortissimique Magistri magni ordinis sancti Ioannis, suorumque fortissimorum cruce signatorum militum uirtute, robore, piaque audacia, iamdiu se defendentem, missa magna delectissimorum militum manu, ab omni molestia liberavit, non sine ingenti Solimani dolore, iactura & dedecore. Et in orbis noui prouincia, cui nomen Florida, arcem a Gallis clam erectam, & in perniciem omnium nauium ex Peru Imperio, & ex noua Hispania, in suam antiquam redeuntium, ualde munitã, singulari Dei beneficio, Petro Melendio duce, ui sine uel unius militis iactura cepit. Et omnes fere Gallos, qui eam munierant & defendebant, qui que plus mille ducenti erant, cum non
 sine

sine magno Diuorum munere in Hispanorum, (qui uix erant quadringenti) manus uenerunt, licet essent uiri fortissimi, & ex bona parte nobiles, quia tamen erant impii & lutherani, occisi fuerunt, quanuis tanta occidio extra pugnam facta, tam pio Regi minime, quod palam est, placuit. Postremo ut alia omittam, quis eorum qui satis nouit quam æmulæ sint Hispaniæ, Galliæ, non magnificiat suppetias illas magnas, tamquæ opportunas, quas Gallorum Regi, ob ætatis inopiam, & lutheranorum agminum copiam laboranti, per Hispaniam, Italiã & Flandriam, transmisit? Quam uero prudenter, caute, ac fortiter, anno superiore, in Flandriã pro lutheranis tumultuantem, Duce Albësi ductore prudētissimo traduxit exercitū saluū per Alpes, & fines Gallorum, Heluetiorumq;, qui suæ sectæ lutheranis maxime fauent, aliorū esto iudicium, mihi quidem pro miraculo fuit. Cuius tamen magnitudinem superaerunt, administratio iustitiæ, natæ gentes frenare superbas, sumpta, sine populi tumultu,

multu, de quàm plurimis & in his aliquot magnatibus, diuinæ; humanæque maiestati rebellibus, uindicta rarissime audita: & duæ uictoriæ, altera ad Groningiam, altera ad Damum; Frisiæ oppidamunitissima, quas dum hæc typis excuduntur, dominus Sabaoth siue exercituum Deus, ministerio eiusdem ducis & ductoris, dedit ei fere incruentas; non obscure significans id, quod antea tēpore patris eius uiri incōparabilis Caroli V. fortissimi, gloriosissimi que Imperatoris insinuauerat: nempe Christiano a fide Catholica deficiente, nō solum gratiam, charitatem, spem, aliasque huiusmodi uirtutes tolli, sed etiam prudentiam, consilium, fortitudinem, tum animi, tum corporis auferri, uel certe diminui: quando Germani, pectora nata bello, fide catholica defecti, tam fœde occidioni subiacuerūt. Ob quæ omnia Sanctissimus D. N. idemque Pontifex maximus Pius V. piensissimus festa, preces, supplicationes publicæ decretas, summasque gratias Deo cū patribus purpuratis, clero, ac populo Romano

Romano pedes nō semel egit. Magnitudinē autē sublimitatēq; animi uere Regii, qua magnificentia munerū & donorum in suos, & arcū munitarū, Regiarū, pomeriorū, pomariorū, & leporariorū, & cuiusdam superbissimi templi, omnes qui ante illum in Hispania regnarunt reges antecellit, maxime laudarem, nisi essent quibus aliquantum ea uiderentur nimia. Illis plane metriotis temperantiæ, modestiæque characteribus insignissimus est, quod raro aut nunquam uno die plus, neque pluries edat aut bibat, quam alio. Quodq; iam inde a puero (quod pro miraculo est) nullum unquam suæ uel alterius ditionis, nec ullum famulum, etiam infimæ functionis, etiam in ministrando grauius errantem, ullo uerbo iniurio, nec irato incesserit, contentus blande admonere, ne iterum ita cura uacaret. Quodque dum a sacris ad prandium rediens conuenitur a multis, & nonnunquam a plus centum, perinde singulos eorum singulariter, cum ea benignitate, serenitate ac frontis hilaritate

QVÆSTIO PRIMA 141

laritate audit, & respondit, ac si solus
 eum unus conueniret, etiam si oporteat
 ob id, unam uel alteram horam differre
 prandium, nec prius se quieti sub noctem
 tradit, quàm omnes libellos supplices
 ab eis porrectos suprascribat nominibus
 eorum, quorum est cõtenta in eis cum eius
 maieftate tractare, & tradat illi, qui
 eius rei curam gerit, ut craftino mane eis
 illas distribuatur, simul certiores faciat
 eos, qui eas porrexerunt, quibus sint
 distributæ, ut sciant, quos adire oporteat,
 pro habenda eorum expeditione. Quod
 denique molestias se adeuntium, quales
 quales illi sint, in audito corporis & animi
 sibi constantium consistentia ferat, adeo
 quidem ut me, hominem aliqui nihili pro
 Illustrissimo Toletano se alloquentem
 audierit Pincix, unam horam & amplius,
 semper stans, & reclusus, appositissimeque
 de more suo, ense, pugioneque accinctus,
 & adeo sibi semper constans & immotus,
 ut nunquam tuffiret uel expueret, nunquam
 ullam sui corporis partem, non caput non collum
 non

non os , non uultum , non humeros ,
 non brachia , manus , digitos , crura , pe-
 des , uel quid aliud in ullam partem mo-
 ueret . Audiuit inquam mira præsentia ,
 & intentione animi , responditque adeo
 apta tersaque oratione , cui nihil poterat
 addi nec adimi , ut præmeditatus ex præ-
 scripto locutus uideri potuisset . Quæ
 profecto nunquam uisa , lecta , uel audi-
 ta mihi fuerunt : Et ut tandem infantiam
 meam balbutientem , nimiumque ultra
 crepidam in messem alienam digressam
 compescens finiam , puto eum , omnes
 qui ante se in Hispania regnarunt gloria
 non uno nomine superantem , longe su-
 peraturum , si tria , quæ dono Dei præue-
 niente facere cæpit , eodem subsequente
 perfecit . Primum , si nonnulli qui indi-
 recte laicam potestatem , sub specie maio-
 ris iustitiæ , utilitatisq; publicæ , intra ec-
 clesiasticæ fines intrudere nituntur , satis
 uere intellexerint , se imitantē suos maio-
 res & in his Carolum magnum (Qui rela-
 tus in cap. In memoriam 19. dist. sic ait
 In memoriam beati Petri apostoli hono-
 remus

remus sanctam Romanam ecclesiam & ap. Sed, ut quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, ecclesiasticæ esse debeat magistra rationis. quare seruanda est cum mansuetudine humilitas. Et licet uix ferendum, ab illa sancta Sede imponatur iugum, tamen feramus & piâ deuotione tolleremus.) uelle in primis, ut ecclesiæ autoritas & potestas suspiciantur & colantur, eiusque iura intacta seruentur, esseque frequentissimo exemplo persuasum, earum cultu, regna florescere, & contemptu, marcescere, ac tandem a fide catholica deficere. Alterum est si ita exequatur sua iura, quibus iam pridem iubet, militibus suis stipendia debita integre persolui, ut nullatenus per ducum, ærariis præfectorum, & thesaurariorum auaritiam, fraudem, & noua inuēta, quicquam eis diminuatur, uel differatur: ne uiri egregii, quorum fortitudine fidei non solum eius gloria, imperia, & regna, sed etiam ipsa fides catholica, cultus Dei & iustitiæ in eis stant, & florent, uerecunde mendicent, aut

aut inuerecunde concutiant plebē, aut uolenter grassentur, aut turpiter a fide regia deficiant, ne ue suo exemplo uiros ad bella natos a militia ita deterreant, ut cum delectus militum haberetur pauci ea digni ascribantur.

Tertium est si Diuum Ludouicum regē Francorum sua de stirpe antiqua prognatum imitatus, nonnullis, qui patrimonio regum nouis inuentis, eisdemque Ecclesiæ, populo & plebi, grauibus contra ius fasque augere procurant, dixerit in sententia ea, quæ ille cuidam consiliario suo in primis erudito, & perspicacissimo dixisse in hæc uerba, testatur Remundus Ruffus, uir pius iuxta ac eruditus, in eo quem cōtra Molineum pro Papæ primatu, erudite, pie ac ornate, si quis alius scripsit libro pag. 390. & sequenti, nempe. Sum tuus & frater & Rex, te fratrem amicissime moneo, hortor & rogo, ut fluxis his rebus, quas a me te confluxi, & speras & ambis, & quibus repentino casu, una cū uita carere potes, optimæ mentis conscientiam, salutem, incolumita-

limitatemque illam sempiternam anteponas. Rex uero cum sim hæc edico, ut si te posthac contra ius iniuriam tueri cæptionum, nescio quibus anfractibus intellexero, non solum palam te iubebo argui, sed dignitate & gradu deiectum efficiam, ut singulari sis exemplo omnibus, quo intelligant me nihil nisi ius colere & tueri, Regemq; me esse non tyrannū.

Trigesimum sextum corollarium sit, quòd materia præsens & desiderium, quod in esse mihi debet salutis animarum, tot & tam illustrium uirorum, quot & quam sunt commendarii ordinū militarium Hispaniæ, & aliorum regnorum, impellebant me, ut ex prædictis inferrem, quam graue peccent, qui per inde suos prouentus ecclesiasticos, in prophanos usus insummūt, ac si omnino sæculares essent, non reputantes secum, quod præter quàm quòd illi sunt prouentus ecclesiastici, ipsimet sunt religiosi, & emiserunt solemne paupertatis uotum. quo domini omnium, quæ habebant amiserunt, simul cum capacitate nouè querent

K di

di res ullaſ ſæculares, ac conſequenter nihil eorum quibus utuntur eſt ſuum nec poteſt eſſe. Nam quamuis Summus pontifex cum illis, circa uotum caſtitatis diſpſauerit, ut ducere poſſint uxores, nunquam tamen ſuper paupertatis uoto diſpenſauit, nec ut diſpenſet aliqua iuſta & rationabilis cauſa reperiri poteſt, ut alibi in q. 1. ſuper tit. de ſtat. monach. a nobis aſſertum eſt. Vbi quia late egimus de diſficilibus dubiis, quæ circa eorum facultatem adminiſtrandi, & eorum ſumptus & adminiſtrationem occurrunt, et quia hæc quæſtio nimis mihi excreuit, nihil aliud hic addam, præterquam quòd ſupplico humiliter eorum excellentijs, & dominationibus, ſimul & conſeſſariis, ut perpendant eorum commendarum prouentus, eſſe eccleſiaſticos, ac conſequenter quæ de illis ſuperfluunt, deberi pauperibus & alijs pijs operibus, lege diuina & naturali iuſtitix. Item quòd ſunt religioſi, qui ſe per uotum ſolenne paupertatis, ab omni dominio & poſſeſſione ſecularium bonorum abdicarunt, & ea per ſuam

QVÆSTIO PRIMA. 147

suam professionem, in ordinem quem professi sunt transfulerunt. Et consequenter redditus & prouentus eorum effecti fuerunt ecclesiastici. Cui cōsequens est, eos ægre posse disponere de illis nec inter uiuos, neque per ultimam uoluntatē, nisi cum quibusdam restrictionibus, quāuis ad id habeant diplomata summi pontificis quāmlibet fauorabilia. Quoniam cum ipse (ut tamen cum debita eius semper reuerentia loquar) non possit de suis ecclesiasticis redditibus testari, etiam si non sit ex monachali electus statu, sed ex sæculari ut inferius patebit, minus poterunt facere præfati domini commendarii de prouentibus suarum commendatarum, eo modo quo aliqui suis priuilegiis innitētes faciunt, cum sint religiosi & inhabiles, ad dominium & etiam possessionem cuiuscunque rei etiam minimæ, saltem suo iure habendæ.

Trigesimum septimum corollarium, peccare quidem mortaliter eos, qui per donationē a beneficiarijs, honorum notabilem quantitatem accipiunt si ea esse

Sciuerint de redditibus ecclesiasticis, & si non excusat illos aliquid eorum, quæ ponemus in corollario sequenti. Nam qui causam dat peccandi, uel certe peccato consentit, peccat. Ad Rom. 1. & c. Notum 2. q. 1. & late in Manuali cap. 11. n. 9. qui uero hanc accipit profecto uel scit eum, qui donat mortaliter peccare uel scire tenetur, & consequenter peccat. Colligi etiam potest ex hoc multos eorum, qui cognatos desiderant ad episcopatus dignitatem euectos uidere, quo ditiores ex eorum donationibus reddantur, plus sibi mali quàm ueræ utilitatis exoptare: desiderant enim ut promoti peccent, ac consequenter peccant, quod peius est eis, quàm sit bonum diuitiarum arg. c. Præcipimus 12. q. 1. & L. Sancimus C. de sacros. An autem qui hæc acceperit bona, restituere teneatur, & quomodo, explicabitur inferius: In q. 2. coroll. 1. n. 32.

Trigesimum octauum corollarium, confes-
 98 sarium beneficiariorum, & eorum, qui
 bus ipsi de redditibus ecclesiasticis dona-
 uerint

uerint non facile eos debere peccati redarguere, nec ad restitutionem cogere. Sed nec a restitutionis obligatione innocios facile iudicare, nisi prius diuultumq; secum expenderit ea, quæ dicta sunt in precedentibus corollarijs. Ex his namq; cognoscet, neque eum qui dederit, nec eum qui acceperit peccasse, si uel donata uel accepta fuerint gratia remunerationis debitæ, uel si bona fuerint patrimonialia, uel quasi patrimonialia, uel residua fuerint ex iis, quæ ad sui honestam sustentationem poruisset expendere. aut ex his, quæ beneficiarius ipse fit cõmeritus, ex obsequijs ecclesiæ præstitis ultra redditus illos, qui sibi alendo debentur ex beneficio, aut si tantundem erogauerit pauperibus ex bonis patrimonialibus, uel quasi patrimonialibus, quantum de redditibus ecclesiasticis dono dederit.

S V M M A R I V M.

Frater Alphonfus maldonadus nomine re ipsa optime donatus . n. 99.

K 3 Mo-

150 DE RED. BENEF. ECCLE.

*Moniales tot debent excipi in monasterium, quot
ali possunt de redditibus monasterij & non plures.
n. 99.*

*Moniales iuste suscipi possunt ultra eas, quæ susten-
tari possunt de illius redditibus, modo deferant do-
tes suæ sustentationi sufficientes n. 100.*

*Symonia frequenter admittitur a praelatis in ingres-
su monasteriorum, similiter & a subditis n. 101.
etiam in accipiendis superfluis dotibus.*

99. **T**RIGESIMVM nonum corolla-
rium sit, decisio quædam, quam
ut apponerem libello huic, cum
iam ultimam uellem apponere manum,
rogauit uenerandus admodum pater fra-
ter Alphonsus Maldonado, dotibus op-
timis egregie donatus: Peccare quidem
monialium abbatissas, aut alio quouis
nomine monasteriis præfectas, suos redi-
tus ita prodige expèdentes, ut monia-
les denuomittere omnino recusent,
nisi tantis dotibus onustas, & tantis ex-
pensis factis, quantæ sufficerent abunde
illis per totam uitam alendis. Et tamen
nec admissis pridem monialibus, nec his
quæ denuo admittuntur, uel solas uestes
con-

QVÆSTIO PRIMA

151

conferunt, imo nec frequenter medicinas. Primo quidem comprobatur id tam ex antiquo iure, in cap. Periculoso, §. Sane, de stat. regul. quod habuit originem à cap. 1. de Instit. quàm nouo concilio Tridentino. cap. 3. sess. 25. de regul. præcipiente, ne plures moniales admittantur in monasteria, quàm ex earum redditibus, absq; penuria earum sustentari possint. quod prælatæ nullo modo exequantur, cum nullas indotatas accipiant ex redditibus monasteriorum alendas. Deinde quia præfata concilia præscribunt, ne plures accipiant quam ali possint ex proprijs redditibus. At illæ multo plures accipiunt si habeant dotes. Rursus quia uehementer absonum apparet, monasteria monialiũ unius cuiusdam ciuitatis, quot annis uiginti mille aureis & eo amplius perfrui. Et tamen ob hos redditus adeo copiosos, nullam monialem admitti, nec ab ipsis sustentari nisi pro dote, supellectilibus, & expensis alijs secum adferant. ut multi referunt octingentos, qui sufficere hæud dubie possent, ad emendum cen-

tum in singulos annos ad uitam earum si mille dipondia octomillium pretio emantur, ut emi solent. Imo licet eam summam tantum deferret, quæ sufficere posset emendis octingenta aureis, uel septuaginta in singulos annos ad eius uitam, satis essent & ad alimenta & ad uestes & etiam ad medicinas. Et ita non ingreditur expensis monasterii, sed monialis ipsius. Postremo, corollarium confirmatur ex eo, quod mens conciliorum ea est, ut plures moniales indotatæ nec dotatæ in monasteria cooptentur quæ ex redditibus monasteriorum ali possint. Et quod in his monasteriis, in quibus iam admittæ hunc numerum excedunt, nullo modo admittantur aliæ, donec eo usque decrescat numerus earum, ut illi alendo & amplius redditus sufficiant. id quod aliquorum prælatorum præscripto, in monasteriis aliquot iam seruatur post concilii Tridentini diffinitionem. Et Carthusiensibus cænobiis seruari præcipitur statuto quàm strictissimo. cap. 12. 3. p. compil. stat. quod mire exagerat Dio-

Dionysius Carthusiensis . Lib. 1. de Symonia ar. 16.

Dubitatio tamen uehemēs hinc oboritur ,
 100 possint ne præfecte monialium, alias ad
 mittere sufficiēter dotatas postea quàm
 expletus sit numerus earū , quæ possunt
 ali ex annuis reditibus monasteriorum .
 Ex altera parte pugnat usus, id enim cre
 bro fieri cunctis est perspicuum , & con
 suetudo est optima legum interpret c.
 Cum dilectus de cōsuet. Ex altera uero,
 iura , uidelicet d. c. Periculoso de statu
 regul. & cap. 3. sess. 25. concil. Trid. quæ
 id prohibere uidentur , imo symonia, cū
 innititur esse in cap. Quoniam de symo
 nia & extrauag. Urb. V. Ne in ea, ut pro
 fuse satis Dionysius tam in lib. 1. quā in
 2. de symon. deducit , asseuerās firmiter
 id alabe symoniæ non excusari . licet ni
 hil assumatur pro ingressu religionis ,
 nec pro monachismo, sed tātum susten
 tionis gratia , nec excusat ab hoc mo
 nasterii paupertas : Et ad hæc omnia cō
 probanda , uehemēter urget extrauagās
 Urbani quinti : quam retulit præfatus
 Diony-

Dionysius lib. 1. ar. 7. & lib. 2. ar. 2. de sym. Nobis tamen uidetur. Primo expedire quidem, ne plures assumantur, cum id iura censeant multo melius. Et quod amplissimæ dotes, quas aliqua exhibente in causa sunt, ut quædam quæ non sponte ad religionem inducuntur, & quædam quæ aptæ non sunt, ingrediantur monasteria. Vnde fit ut maiorem in spiritualibus faciant iacturam, quàm reportent commoditatem in temporalibus. quod demonstrat satis Dionysius in ar. 7. lib. 1. de sym. Difficile etiam factu est, hoc ab omni symoniæ labe excusare. Vri meius quàm ullus alius author ille suadet. In lib. 1. & 2. de sym. Secundo tamen dicimus, id non esse malum, licet oppositum asseueramus melius. Credimusque, posse præfectas monasteriorum sine ulla culpa, aliquas ad religionem anhelantes & aptas sufficienter dotatas admittere, etiam ubi sit expletus numerus earum, quæ ali possint ex redditibus monasterii. Dum tamen ab omni symonia caueant moniales, quæ solent aliquid pro suffragiis

101 giis accipere. Primo quia id asseueravit
 S. Thomas a Caietano probe expositus.
 2. Sec. q. 100. ar. 3. ad 4. Deinde quia
 nunquàm ut credimus uel difficile in Hi
 spaniis, Dionisii approbabitur sentētia.
 Vbi complures suas filias in monasteria
 deferunt, nō tam religionis gratia, quàm
 ut non cogantur nuptui tradere inferio-
 ris sortis hominibus. Rursus quia etiam
 S. Thomas tenuit, licere recipere uirgi-
 nes dotatas in monasteriis, in quibus
 non sufficerent omnibus si reciperentur
 sine dote. Iam autē tempore sancti Tho-
 mæ illud erat cautum. In cap. Periculo-
 so de stat. regul. lib. 6. quod modo inno-
 uat Tridentinum concilium, In d. c. 3.
 deregul. sess. 25. .f. ne admitterentur fe-
 minæ plures intra monasteria, quàm ali-
 possent. Vnde iustum antiquum, tum
 nouum, exponendum apparet ne reci-
 piantur indotatæ, uel cum damno alia-
 rum monialium, uel cum expensis mo-
 nasterii. Illa autem symonia, quæ inter-
 uenire solet subterfugi posset, quibus-
 dam obseruationibus additis, quan-
 uis

uis difficulter ut Dionysius astruit. In d. ar. 7. lib. 1. & ind. ar. 2. lib. 1. de sym. Vnde id obseruatur quam diligentissime in ordine Carthusianorum ex statuto præscripto in c. 2.3. p. stat. Carthus. de quo loquuti sumus, quod grauissimas pœnas adhibet, contra præfectas & moniales alias si ante ingressum, uel post, dona ulla uel præmia acceperint, uel per se uel per alium, ab ea, quæ denuo in earum numero cooptatur. iuxta ea quæ præscripsit etiam extrauagans Urbani V. quæ sub grauibus censuris inhihet donationes & acceptiones omnes directas, aut indirectas, tam his quæ admittuntur, quam admittentibus. quia tamen hæc symonia euitare potest si dos necessaria pauperi monasterio detur. Huic nostræ sententiæ tandem adhæreo, obtestans præfectas reuerendissimas in domino, ne recipiant plures quam alere possint monasteriorum redditibus annuis, etiam indotatas & sine muneribus. Quod si alias fecerint dotatas caueant, ne id in aliarum cedat detrimentum, & ante omnia prospiciant

spiciant ne uel ipse moniales suffragium dantes, in symoniam aliquam incidant. Illud etiam pro certo habeât & animaduertât, quòd si ex pacto aliquid accipiât, ultra id quod necessarium sustentationi monialis iudicio cordatorum censeatur, esse symoniacas. Nã ex pacto nihil aliud possunt accipere, præter illud quod alendæ moniali sit necessarium. Eoq; ei monasteriũ præ inopia non potest tribuere. Si ergo aliquid ultra acceperint, uel si dotem exegerint quando monasterium posset eam alere illicite recipiant. Quod si hæc uera sunt, quid quæso dicemus ad prodigas illas expensas, & prophanos apparatus fieri solitos, ex pacto tacito uel expresse, dum uel ingrediuntur monasterium, uel professionẽ emittunt? Quid aliud moderatius, quã ut hæc uehementer interdicanur, & culpentur, ac puniantur illæ, quæ talia faciunt? Et simul etiam doceantur, quãto honestior apparet cunctis hæc inspiciẽtibus, modesta quædam humilisque temperantia, spiritali coniuncta contemplationi, quàm pomposa pro-

prophanitas mundanæ cuidam admixta uoluptati in funeralibus eius, quæ per professionem moritur mundo, & nascitur uel excrescit Deo.

SECUNDA QVAESTIO.

An beneficiarii peccantes mortaliter in impendendis superfluis suorum reddituum prophane, sint obligati ad restituendum.

S V M M A R I V M.

Beneficiarij, qui male insumunt redditus ecclesiasticos non solum mortaliter peccant, uerum etiam tenentur ad restituendum, quanq; author huius libelli percipiuit contrarium tenere n. 1. Quia iustitiæ legibus contraueniunt n. 2. Et ob alias multas rationes n. 2. Et quia fere omnes in hoc consentiunt, n. 8. & 9. & in his Caietanus & Thom. n. 9. 11. & 12.

Beneficiarij quare magis peccant insumendo male suos redditus quàm seculares n. 2. & 3. & 7. & melius 21.

Beneficiarius ne augeat cognatos uel famulos ex redditibus ecclesiasticis Concilium Tridentinum nuper

per præcipit. n. 4.

Elemosinarius restituere debet quod male insummit n. 5. Et etiam qui non implet onus sibi impositum n. 6.

Episcopi paruam suppellectilem habeant & pauperem mensam n. 12. quamuis nunc redditus ampliores quam olim habeant. n. 13.

I

D hanc secundam quæstionē respondemus Primo, intelligendam illam esse de eisdem redditibus ecclesiasticis, de quibus etiam intelleximus primam, supra eod. a n. 4. & non de aliis. Secundo quòd ego semper opinionem cōmunem sequutus sum, nunc autem percipui tenere contrariam, si quo modo id efficere possem salua mea conscientia, quæ me ad asserendum compellit, beneficiarios insumentes superflue, aut prophane, notabilem redditum prætorum quantitatem, ultra id quod per corollaria primæ quæstionis eis permittitur, non tantum peccare mortaliter, sed etiam obligari ad restituendum.

Primum

Primum quidem quod septimum & decimum decalogi præceptum, & alia quatuor leges, quæ ex illis tanquam e fontibus hauriuntur, per quas superius, in q. 1. a. n. 11. probauimus, beneficiarios peccare mortaliter insumendo suos redditus uane aut prophane, sunt leges iustitiæ, ut efficaciter supra. In d. q. 1. n. 15. probauimus. Consequenterque probat eos obligari ad restituendum. Quoniam qui contra iustitiæ legem circa res exteriores peccat, tenetur ad restituendum damnum quod intulit, quæ omnium una est sententia. Per cap. Peccatum & ei annot. de regul. iur. lib. 6. & cap. Si res aliena 14. q. 6. & cap. Sæpe de restit. spoli. Thom. 2. Sec. q. 62. per totam.

Deinde quod opinio contraria Adriani
 2. in 4. de restit. q. 15. Soti. lib. 10. q. 4. ar.
 3. D. Didaci in c. Cum in officiis de testam. Card. in Clem. Quia contingit q. 2. de Relig. dom. confitetur peccare mortaliter eos, qui ut præmittitur superflue aut uane prædictos redditus impendunt. & nulla inuenitur ratio, quæ sufficienter probet

QVÆSTIO SECVNDA 161

probet, eos potius peccare mortaliter
quàm seculares in simili modo in sumen-
dis suis, quæ non æque probet, teneri
eos ad restituendum quãdoquidem neu-
tri eorum plusquàm uenialiter peccant
si aliquam iustitiæ legem non transgre-
diantur (ex mente utriusque Thomæ)
2. Sec. q. 119. ar. 3. & utrique tenentur
ad restituendum, si eam transgrediendo
peccant.

Tertio quòd supra, eod. comment. n. 51.
3 coroll. 3. neruose probauimus, beneficia-
rios peccare mortaliter non erogãdo su-
perflua pauperibus, eo quòd per id iusti-
tiæ leges transgrediuntur, quanuis non
frangãt charitatis & misericordiæ leges,
quæ etiam laicos obligant, monstratum
enim fuit, omnia præcepta decalogi esse
iustitiæ leges Post Thom. 2. Sec. q. 122.
ar. 1. & 2. & 2. Sec. q. 100. ar. 2. Et quod
beneficiarii non erogantes superflua pau-
peribus contraueniunt septimo decalo-
gi præcepto, quod tam retentionem quã
acceptationem rerum alienarum cõtra do-
mini uoluntatem prohibet.

L Quarto

Quarto quod sacrosanctum Tridentinum
 4 Concilium sess. 25. cap. 1. de reformat.
 sancte nuper uetuit, ne ullus Episcopus,
 aut alius beneficiarius etiam si Cardi-
 nea dignitate splenderet, cognatos uel
 familiares suos ex redditibus ecclesiæ au-
 geret. Quod ipsum ante prædictum con-
 cilium per multos pontifices max. & cō-
 cilia, quorum decreta superius q. 1. a n.
 17. allegauimus, uetitum fuit. Quòd non
 plus præcepisset eis quàm laicis si ecclesia-
 stici non essent plus obstricti ad dandū
 superflua pauperibus, quàm laici. At non
 essent plus obligati ad hoc, si solis chari-
 tatis & misericordiæ legibus ad id tene-
 rentur; cum illæ etiam laicos obligent
 c. Sicut hi 47. d. & fatentur omnes. Cui
 consequens eos obligari ad id iustitiæ le-
 gibus, quarum transgressio circa res ex-
 teriores ad restitutionem damni per id
 illati obligat.

Quinto quòd eleemosynarius, cui Rex mil-
 5 le aureos annuos donaret ea lege, ut se ho-
 neste aleret, & superflua pauperibus di-
 stribueret, obligatus esset certe ad resti-
 tuendum

QVÆSTIO SECVNDA. 163

tuendum ea quæ in alios usus prophanos infumeret. Arg. rotius tit. ff. de causa data. & C. de condit. ob caus. Superius autem q. 1. n. 17. & multis seq. monstratum fuit, beneficiarios esse eleemosinarios eiusmodi sacrosanctæ Ecclesiæ, sumus enim eleemosynarii ea lege constituti, ut nos primum ex redditibus nostris alamur, & postea quæ superfuerint distribuamus pauperibus.

6 Sexto quòd qui accipit aliquid subiectum conditioni, uel oneri alicui dandi illud, aut illud, illi, aut illi, non solum mortaliter peccat eiusmodi conditioni uel oneri non parendo, sed etiam obligatur ad implendum illam conditionem, uel onus quod est perinde ac restituere. Et supra q. 1. n. 17. & aliis seq. efficaciter monstratum est, decimas & alia bona ecclesiastica, ea lege & onere fuisse donata ecclesiis, ut quæ superessent ministris, erogarentur pauperibus.

7 Septimo quòd mens omnium Pontificum Max. Conciliorum & Sanctorum, quos citauimus supra eod. q. 1. n. 17. & seq.

L 2 hoc

164 DE RED. BENEF. ECCLĒ

hoc sentit, & adeo quidem quod Diuus Bernardus duobus in locis, In epist. 2. col. pen. & in 42. col. 3. affirmavit, facere contra prædictam, quæ communis & nostra est, conclusionem, esse rapinam & sacrilegium. Cuius assertio esset falsa, si id non esset contra præceptum de non furando, quæ contrauentio in rebus sacris est sacrilegium. §. sacrilegium. 17. q. 4. Et D. Bernardus illam suam sententiam desumpsisse uidetur ex dictis August. In ferm. 37. ad fratres in eremo, & Hieronimi relati a Gratiano in princip. d. 42. & 44. & in hoc ipso cap. fin. 16. q. 1. & Prosperi, 2. q. 1. c. Pastor, Nō tollet huius argumenti uim, id quod aliqui respondent, nempe frequenter uiros sanctos dicere, esse pauperū, & eis debitum quicquid per solas charitatis, & misericordiæ leges debetur; ut D. Ambrosius ait, In c. Sicut hi 47. dist. in hæc uerba. Egentium panis est, quem ~~tra~~ condis. Nam sicut nos confitemur id eis, ita eos fateri oportet nobis, quod D. Bernardus faciens discrimen inter re
ditus

ditus ecclesiasticos & sæculares afferit, quod aliquot impensæ clerici essent sacrilegium in suis redditibus impendis, quæ tamen uel illarum similes nullum peccatum, aut non plus quàm ueniale essent si fierent à sæcularibus. Nec obstat si quis dicat, eum agere tantum de clerico, qui prodige impendit de communi cumulo reddituum ecclesiæ, & non de partè sibi destinata. Quoniam expresse agit de canonico præbendario, qui prodige impendit de suæ præbendæ redditu.

Octauo quod hæc est sententia frequentius & recepta quàm affirmant Archidiaconus & Dominicus, In princip. 44. dist. & in cap. Statutum. 6. Assessorum de rescript. lib. 6. in cap. Presenti de offic. ord. lib. 6. quibus ibidem consentiunt Io. And. Anchar. Domi. & Perus. & Io. ligna. in Clem. Gratia de Rescrip. & Panor. In c. Cum secundum de præb. ubi nos late hoc probauimus, Feli. In c. Postulasti n. 6. de Rescrip. & in cap. De quarta n. 33. in fine de rescrip. Dec. In cap. Episcopus

de præb. & Antonius Burgenſis in cap. Primo n. 28. de empt. Et ante illos Alexander Halenſis doctor irrefragabilis. 3. p. q. 36. memb. 5. Richardus item in 4. d. 45. ar. 3. q. 1. ad primum. Et poſt eos Palud. in 4. d. 24. q. 3. ar. 3. Gabriel in 4. d. 15. q. 8. & Maior in 4. d. 24. q. 17. col. 7. qui auſus fuit dicere, nullum doctorem, qui ante eius ætatē mortuus fuiſſet, contrarium tenuiſſe. Quāuis in hoc lapſus fuerit. Nam multo ante quā ille naſceretur uita functus fuit Card. Zabarella, qui contrarium reliquit ſcriptum, in Clem. Quia contingit de relig. dom. q. 2. Vbi neſcio quo ſpiritu diſceſſit a ſententia Guillelmi de monte. Lauduno, qui communem affirmat, & ei præfatus Cardinalis adhæret. in eo quod ait, peccare eos mortaliter eo quod transgrediantur præcepta decalogi, quæ nemo negare poteſt eſſe iuſtitia, quas qui frangit in rebus exterioribus, tenetur ad reſtitutionem, ut ſupra dictū eſt. Eandem communem affirmat etiam ſanctiſſimus ille Antoninus Archiepiſcopus

pus

9 p̄us Florentinus pius iuxta ac doctus in
 3. p. tit. 15. c. 1. §. 19. & in 2. p. tit. 2. c. 2.
 §. fin. quamvis Syluefter uerb. Clericus
 q. 4. per negligentiam contrarium im-
 ponat ei. In 2. p. tit. 2. c. 2. §. fin. Ean-
 dem etiam affirmat Angelus a claua. In
 uerb. Clericus. 4. §. 4. uir miraculis cla-
 rus ut fama testatur. Summa item Pifa-
 na, uerb. Clericus 4. §. 4. cum Henrico
 Gandauensi. Quolib. 8. q. 25. Driedo-
 nius etiam lib. 2. c. 4. de liber. Christi.
 Imo & Caietanus, 2. Sec. q. 185. ar. 7.
 & q. 119. tantum abest ut ille allegari de-
 buisset pro contraria sententia. Quoniã
 pro nostra parte est, si satis perpendatur,
 quamuis obscure loquatur, utens nouis
 loquendi modis. Ait enim quod ubi re-
 ditus episcopatus, & canonicatus æxe-
 quant, uel parum excedunt eam partem,
 quæ eis est ad se honeste alendum neces-
 saria, non tenentur ad restituendum ea,
 sed prophanæ impendunt. Sed sic quã-
 do adeo est longe maior quod nullus sit
 prudens ac bonus arbitraretur, eccle-
 siam matrem nostram uelle ut eos redi-

tus teneant pro propriis, sed potius eam
 teneant tanquam pauperum & operum
 piorum sustentatores. Quod dicere pe-
 rinde est ac affirmare eum non teneri ad
 restituendum ea quæ in alios usus insum-
 perit de parte illa, quæ sibi honeste a-
 lendo iudicio uirorum prudentum est
 necessaria, reliquum autem sic, quod totum
 ipsum etiam nos omnino fatemur cum
 communi sententia, extendentes nos
 paulo ultra. Per ea quæ diximus supra
 eod. q. 1, coroll. 10. & seq. a. n. 59. Ean-
 dem etiam affirmat Vlricus author gra-
 uissimus, qui late refertur & probatur
 ab illo per docto iuxta ac per sancto Dyo-
 nysio Carthusiano, In lib. contra plura
 lit. ar. 2.

Nonum quod D. ille Thomas, cuius au-
 thoritate nituntur contrariam partem
 affirmantes, si eius sententia & uerba sa-
 tis perpendantur pro nostra parte est. Pri-
 mum quod uir doctissimus iuxta ac pre-
 tissimus nunquam affirmavit expresse
 contrariam partem. Deinde quod, 2.
 Sec. q. 43. ar. 8. expresse ait, quod quem
 admodum

QVÆSTIO SECVNDA 169

admodum bona ciuitatum commenda-
 ra sunt præsulibus & decurionibus earū,
 ita bona ecclesiastica sunt commissa præ-
 latis earum. Et palam est uirum tam do-
 ctum & pium, si de hoc interrogatus fuis-
 set, responsurum fuisse. Rectores & decu-
 riones ciuitatum teneri ad restituendū
 redditus publicos, quos in usus
 alios ab eis, in quos deputati sunt insum-
 psissent. Et consequenter respondisset,
 prælatos ecclesiarum debere restituere
 eos, quos in alios usus quàm præfixos
 & prestitutos impédissent. Tertio quòd
 in alijs duobus locis uidelicet Quolib.
 11 6. ar. 12. & 2. Sec. q. 185. ar. 7. in quibus
 aliqui affirmant contrarium tenuisse,
 consentit communi. Quoniam tria di-
 cit, Primum quod Episcopus potest di-
 sponere, de his, quæ sibi deputata sunt
 perinde ac de patrimonialibus. Secun-
 dum quòd prælatus restituere tenetur
 id quod impendit ex ea parte, quæ depu-
 tata est principaliter pauperibus uel fa-
 bricis. Tertium quòd etiam tenetur ad
 restituendum quantitatem notabilem
 ultra

ultra ea quæ sibi decenter alendo suffice-
 rent si bona sunt communia ei pauperi-
 bus & fabricæ. Quæ omnia tria dicta nos
 quoque fatemur. Ita quod dubium est
 in coniiciendo quâtam partem dixisset
 ille esse deputatam prædictis prælato, &
 beneficiariis, suis usibus necessariam.
 Nam aduersarii aiunt, esse totam, quæ
 ex mēsa communi totius ecclesiæ est de-
 putata prælato. Nos autem affirmamus
 esse tantum illam, quæ uirorum bono-
 rum iudicio, ad eius sustentationem o-
 pus est. Et longe uerisimilius est, eum
 intellexisse hoc quàm aliud. Nam ex il-
 lō alio consequeretur quiddam absur-
 dum, ideoque minime audiendum L.
 Nam quod absurdum. ff. de oper. libert.
 & cap. Dudum ii. de præb. lib. 6. uideli-
 cet, quod uir adeo doctus ac sanctus di-
 xisset, prælatum, cui ducentorum millia
 ducatorum in redivibus amensæ capitulari
 separata essent, perinde posse de illis
 omnibus disponere, ac de suis patri-
 monialibus, & sicut dux sæcularis de
 suis ducaribus. ac consequenter posset
 thesau-

QVÆSTIO SECVNDA. 171

thesaurizare omnes illos redditus si uellet uel suis cognatis distribuere si id mallet, emereque ex illis quicquid in regno uenale inueniretur, si 30. annos uiueret, retinens eos sine maiori obligatione quam Dux. Quod si quis opposuerit sanctum illum doctorem non fuisse confessorum hoc, de prælato tantorum reddituum. Eadem ratione dicendum est, eundem non fuisse asserturum de prælato centum millium reddituum, neque de eo qui haberet quinquaginta millia, neque de habenti uiginti millia, uel decem millia, si sex millia sufficiunt ei. honestè sustentando. Quandoquidem eadem ratio, idem ius in omnibus illis suadet. Quod si peruicaciter replicetur, eundem sanctum doctorem dicturum fuisse de omnibus, quod nos asserimus esse absurdum, triplicare possumus ludibrio cuidam fore S. Clementem, quem citauimus cū aliis ibi nominatis supra q. r. n. 28. & concilium Cartaginense, & Tridentinum, & alia multa quæ statuerunt, supellectilem episcoporum debere esse curtam

curtam mensamque pauperem. esseque
 debere uictu & uestitu moderato con-
 tentos; impensasque sumptuosas ne fa-
 ciant, ne sint delicati, ne cognatos suos
 ditent. Si Hispaniæ prelati, qui opulen-
 ti sunt, reditus suarum dignitatum sepa-
 ratos a mensa capitulari possint perinde
 impendere sicut patrimoniales. Egre-
 giam laudem ferremus illi sanctitatis, &
 scientiæ puteo altissimo sancti doctoris,
 prædicando illum esse columnã qua ni-
 tatur doctrina adeo ab Apostolica & phi-
 losophia Christiana & etiam æthnica a-
 liena. Iuuantur hæc quòd eius ætate re-
 ditus episcopatum & beneficiorum nõ
 adeo grandes erant ut nunc, & in Italia
 ubi erat ille ortus, episcopi reditus ha-
 bent tenues, quia decimæ fructuum non
 soluuntur illic ut hic, & in Gallia, qua
 peregrinatus fuit, ubi uita defunctus est,
 & ubi suum corpus magnã ueneratione
 colitur & adoratur (Tholosæ in concen-
 tu reformatissimo dominicanorum) ubi
 nos quoque frequentissime adorauimus
 & eius auxilium, ni fallimur, experti su-
 mus)

QVÆSTIO SECVNDA 173

mus) in qua inquam Gallia etiam episcopatus non sunt adeo opulenti ac in Hispania. Quippe quos septingentæ abbatia & prioratus baculo, & mitra insignes, sanguine redituum suorum minuunt, ut testatur author libelli de taxâ episcopatum Regni Franciæ, inserto decimo uolumini tractatum. fol. 128. Et ita partes, quas eius ætate Episcopi tenebant a parte capitulari separatas, uix eorum sustentationi honestæ sufficiebāt. At si admonuissent eum, esse archiepiscopum, qui habeat ducentum uel centum quinquaginta millia ducatorum separata ei à mensa capituli, & fabricæ, & interrogassent nunquid esset ei mēs dōcēdi aliquid, unde cōsequeretur archiepiscopum talem, posse disponere libere in usus quos uellet ac si essent patrimonij reditus? uidetur nobis quod quamuis non usque adeo dure respondisset ac archidiaconus. In c. Statutum. §. Affessorum de Rescript. lib. 6. qui dixit, hoc affirmare, esse hæresim, respondisset autem ut minimum, quòd nunquàm id cogitauit,

uit, respondisset, qui fieri potest ut hoc dixissem? Quandoquidem 2. Sec. q. 43. ar. 8. dixi quiddam, unde necessario inferitur contrarium, Et in aliis multis locis supra citatis. q. 1. n. 25. uidelicet 2. Sec. q. 87. ar. 1. ad 1. & ar. 4. ad 4. & in quolib. 6. ar. 10. & q. 119. ar. 3. ad 3. Scripsi, Decimas, & redditus ecclesiasticos, non fuisse donatos in solam cleri sustentationem, sed etiam in pauperum & aliorum piorum operum subuentionem. Ex quo inferitur totum contrarium eius, quod ei male intellecto imponunt aliqui. Itaque recte acutissimus Maior in 4. d. 24. q. 17. dixit, nunquam fuisse in opinione, quæ contraria est communi, illum perdoctum Thomam, quod ipsum nos efficaciter monstrauius superius; In hac quæstione 2. in fundamento octauo, de illo eius magno discipulo Cardinali Caietano.

S V M M A R I V M.

Beneficarij non sunt suorū reddituum domini absoluti quoniam habent onus dandi superflua pauperibus

QVÆSTIO SECVNDA. 179

- peribus . num. 14.
- Beneficiarius regularis qua ratione potest in suos
sumptus dispēdere tantū quantū secularis. n. 15.
- Intellectus c. 1. de cleric. non residen. lib. 6. n. 16.
- Dominus quilibet non potest sua bona pro libito di-
spendere n. 17.
- Beneficiarij & præfides non exæquantur in suis sti-
pendijs n. 18.
- Beneficiarij magis obligantur ad largiendas eleemo-
sinas quàm laici n. 19.
- Beneficiarius quanto pro se sustentando egeat, arbi-
trarium est. n. 20.
- Prodigitas laicorum uenialis, clericorū autem mor-
talis nu. 21.
- Beneficiarij propter diuisionem bonorum olim uel
recens factam, non eximuntur ab onere largien-
di superflua pauperibus n. 22. & restituere pos-
sunt hoc modo n. 23.
- Intellectus Concilij Trid. n. 24.
- Consuetudo non prodest contra conclusionem hanc
nu. 25.
- Beneficium qui confert indigno cui restituet n. 26.
- Bona destinata immediate pauperibus ad quem mo-
dum differant a deputatis immediate beneficia-
rijs n. 27.
- Pauper liberius expendere potest quesita per elee-
mosinam, quàm beneficiarius per beneficiū n. 28.
- Obligatio licet soli Deo obliget, obligat ad resti-
tuendum contra Adrianum n. 29.

Confu

Confutatio & solutio argumentorum
aduersæ partis.

14 **N**ON obstant aduersæ partis argu-
menta. Non primum licet duo-
bus clarissimi nominis uiris, A-
dria. in 4. de Rest. q. 12. & Domin. So-
to. in lib. 10. q. 4. ar. 3. de iust. & iur.
persuaserit contrarium, uidelicet quòd
qui est alicuius rei dominus, potest de
ea prohibito disponere. Si quis ui. §.
Differentia. ff. de Acquir. possess. & ei
annotatis per Bartho. & alios de domi-
nio. Et quòd beneficiarii sunt redituum
suorum ecclesiasticorum domini, eo
quod. c. 1. de cleric. non resid. habet; Be-
neficiarios, qui non intersunt horis, nō
effici dominos distributionum cotidia-
narum, significans a contrario sensu fie-
ri dominos illarum eos, qui illis inter-
sunt. Hoc tamen fundamentum nulla-
tenus obstat. Primum quòd S. Thom.
in d. quolib. 6. ar. 12. & 2. Sec. q. 187. ar.
7. cuius illi auctoritate nituntur, asse-
rit, eos non esse dominos redituum suo-
rum

QVÆSTIO SECVNDA 177

rum beneficiorum, sed tantum dispensatores, siue quibus est credita dispensatio quod ipsum affirmat magnus ille Gratianus libri decretorum author. In c. Penul. 12. q. 1. & probatur per c. Penul. ead. caus. & q. Deinde quod Episcopi, religiosi, & alii beneficiarii, quamlibet regulares, tam libere possunt impendere de redditibus suis, quam alii episcopi & beneficiarii seculares de suis, iuxta determinationem Cardinalis Florentini in Clem. 2. §. Sed & tales de uita & honest. cleric. & clem. Gratia col. pen. de rescript. quem supra eod. q. 1. frequenter citauimus. cui nemo contradixit unquam. Cum tamē certum sit, eos nō esse dominos illorum. neque capaces domini rei alicuius propter solenne paupertatis uotum quod per professionem emiserunt. cap. Non dicatis 12. q. 1. & c. cum ad monasterium de stat. monach. id quod late probauimus in rub. de stat. monach. q. 1. Cui consequens est rationem radicalem, ob quam beneficiarii possunt de redditibus suis disponere, non esse eo quod sunt il

M lorum

178 DE RED. BENEF. ECCLE.

lorum domini. Tertio quia nullus est in Iure locus, per quem probari potest beneficiarios esse dominos integros & absolutos suorum reddituum, sicut sunt sæcula res suorum. Nam optimus qui in hoc affertur uidelicet c. 1. de cleric. non resid. lib. 6. non loquitur de omnibus redditibus: sed tantum de distributionibus quotidianis, quarum dominium iustius acquiritur, iuxta quorundam sententiam, quamuis non secundum nostram ut supra diximus. q. 1. n. 73. coroll. 20. Præterea nō habet ille locus, quod beneficiarius, qui diuinis interest, fit dominus distributionum, sed tantum quod qui non interest non fit dominus earum. & ita inde solum sumitur argumentum a contrario sensu, quod licet alias dicatur fortissimum in Iure l. i. ff. de offic. eius cui mād. c. Cum Apostolica de his quæ fiunt a prela) nullas tamen habet uires ad probandum id, cuius contrarium iure exprimitur Glossa solennis recepta in c. significasti de foro compet. ubi late Felinus & textus omnium optimus in c. A nobis

2. de

2. de sent. excom. sicut in hoc casu exprimitur in c. Quod autem 23. q. 7. ibi. Non sunt nostra, sed pauperum, quorum procuracionem gerimus. c. Conuenior. ead. caus. & q. 1. & c. Pen. & fin. 12. q. 1. & c. Edoceri de rescript. c. 2. de donat. & alibi sepe, & Clemens ante illos lib. 2. c. 29. & 39. de Const. Apost. Quarto, quod non quicumque est dominus etiam uerus alicuius rei, potest de ea prohibito disponere. Sed solum ille qui est integer & absolutus, ac sine onere & uinculo ei annexo. Nam notum est, quod feudatarius & emphiteuta, qui habet uerum dominium utile. c. 1. in quibus. casu. feu. amitt. in usib. feud. & l. 1. ff. si ager uectig. Neque dominus primogeniti, 17 (quod hispani uocant maiorazgo) siue maioratum, neque fidei commissarius, qui tenetur restituere, licet sint ueri domini etiam proprietatis, possunt libere de rebus suis prædictis disponere. Arg. l. Feminae C. de secund. nupt. Imo tenentur uoluntatem onus & uincula penitus substitutores illorum imposita obseruare to

to tit. ad Treb. ff. & C. & de cond. et demonst. Quinto quòd licet præfata decretalis probaret, quòd tamen profecto nõ facit, beneficiarios esse dominos suorum reddituum, intelligendum erat de dominio restricto & obligato ad erogandum superflua pauperibus, & non de omnino libero. Quoniã oportet iura iuribus concordare c. Cũ expediat de electio. lib. 6. & l. j. C. de inoff. dot. & interpretari ea illud ut concilietur multis aliis iuribus, quibus contrarium declaratur & probatur, quòd beneficiarij effectum solum sunt economi & dispensatores illorum, ad erogandum pauperibus, desumpto sibi ante omnia, quòd statum suum decet, iuxta doctrinam Innocen. in c. Indecorum. de ætat. & qualit. ut præfatus Adrianus significavit in 4. de restit. q. 12. col. 2. & maiora affirmavit in 4. d. 24. q. 17. & longe ante illos Archidiaconus in clem. Gratia de rescript. col. pen. cum aliis multis. Et consequenter aut non sunt domini, aut certe non integri & absoluti sicut ut plurimum sunt laici. Sed solum restricti & obligati

QVÆSTIO SECYNDÀ 181

obligati ad onus prædictum dandi super
 sua pauperibus, aut tales quales esse pos-
 sunt religiosi professi. Per quæ primom
 hoc aduersæ partis fundamentum satis
 superque sublatum est. Secçudum funda-
 mētum quod eosdem doctores mouit est
 quod qua ratione præsides, magistratus
 & alij ministri regis, possunt libere dispo-
 nere de stipendiis & salariis suis, eadem
 etiã beneficiarii poterūt disponere de
 partibus reddituum sibi deputatis, quæ sui
 pendia & salaria eorum dicuntur. Quod
 tamen fundamentum non est satis fir-
 mum: primum quia est contrarium concil-
 io Tridentino nuperrimo, in sess. 25.
 c. de reformat. & alijs multis canonicis
 c. Peruēnit. 1. q. 3. & c. Syracusane: 28.
 dist: quibus beneficiarii uerantur dona-
 re quicquã cognatis & familiaribus suis,
 nisi paupertatis intuitu. At palam est, Re-
 gum ministros posse donare, quæ ex sti-
 pendiiis suis lucrifaciunt, tam per uiam
 ultimæ uoluntatis, quam donationis in-
 ter uiuos, quibuscunq̃ uoluerint, tam
 cognatis quam extraneis sine ullo pau-
 pertatis

pertatis uel pietatis intuitu. Tertio quòd
 omnia Iura, quæ de hac re statuunt uide-
 licet 12. q. 1. & 12. q. 2. & 3. & c. Adhæc. &
 c. Relatum 2. de Testam. contrarium si-
 gnificant. Quarto quòd hoc conseque-
 reretur quiddam absurdum, & ideo non
 audiendum. I. Nam quod absurdum. ff.
 de oper. libert. c. Dudum de præb. lib.
 16. quod etiam ipsi met iudicant tale, nem-
 pe quod clerici non tenentur plus ad e-
 rogandas elemosinas de suis redditibus
 Ecclesiasticis quàm laici de suis sæculari-
 bus. Nam nulla rationum, quibus domi-
 nus Sotus in dicto lib. 10. q. 4. ar. 3. &
 194. de iust. & iur. nititur probare magis
 obligari clericos quàm laicos concludit,
 contra eum, qui in prædicta similitudine
 ministrorum Ecclesiæ & regum se funda-
 nerit. quandoquidem nulla earum pro-
 bat obligari clericos ad hoc, nisi per le-
 ges charitatis & misericordiæ, quibus et-
 iam laici tenentur.

Tertium argumentum D. Soti fuit quod
 non potest satis rectè æstimari quanto e-
 geat beneficiarius pro sua honesta suste-
 tatione

QVÆSTIO SECVNDA. 183

ratione & quòd ea quæ per iustitiam de-
 bentur, non sunt relinquenda iudicio
 prudentium, qui possunt esse uarii.
 Imo debent determinari clare, pro qua
 facit. l. leges C. de leg. & l. constitutio-
 nes C. de iur. & fact. ignor. At nec hoc
 fundamentum est firmum. Primum
 quod S. Thom. in d. q. 185. ar. 7. 2. Sec.
 & in d. quol. 6. ar. 12. cui ille in hac reni-
 titur, ait còtrarium, & Vlricus a Diony-
 sio relatus affirmat in lib. 1. contra plura
 20 litatem benef. ar. 11. Deinde quòd licet
 non potest æstimari omnino & ut aiunt
 punctualiter, sed facile potest paulo plus,
 uel paulo minus, ut arbitratur maius in
 4. dist. 24. q. 18. Tertio quòd quamuis
 eius arbitrium nimis uideatur strictum,
 tamen oportet ut beneficiarii sciant, quòd
 to unus quiuis eorum paulo plus uel mi-
 nus egeat pro sua honesta sustentatione.
 Quoniam esto non obligaretur ad resti-
 tutionem superflui impensi, tamen ne-
 cessarium est ad sciendum quando pec-
 cat mortaliter. Quandoquidem etiam
 ipsemet D. Sotus facit in lib. 10. q. 4.

M 4 ar.

ar. 4. de iust. & iur. in 3. conclus. sic impendentes superflue peccare mortaliter. Et ideo oportet ut sciatur, quantum in suam sustentationem honestam iuste expendere ualeat. Quarto quòd assertio præfati Soti est contra mille iura, quæ multa iustitiæ opera boni uiri arbitrarij relinquunt, puta l. i. de iure delib. & c. De causis de offic. deleg. & plurima quæ congerit Rauen. in Alphabeto aureo uerb. Arbitrium & Dec. in c. sedes de re script. & alii alibi sæpissime. Est item contra ipsummet Sanctum Thomam, qui in hoc ipso proposito expressim ait contrarium. in 2. Sec. q. 185. ar. 3. ad 1. ibi. Non potest determinari quando sit ista necessitas, & paulo post. Hec determinatio humanæ prudentiæ relinquatur.

Quartum quod præfatum Sotum mouit est, quòd beneficiarii non sunt obligati ad eroganda superflua per leges iustitiæ, quæ obligant ad restituendum, sed tantum per leges misericordiæ, & charitatis quæ etiam laicos obligant ad elemosinas, neutros tamen constringentes ad restitutionio

21 stitutionem, ut docet Alexander Halensis 3. p. q. 87. Altifio. 4. p. quæ communis opinio est secundum Adrian. in 4. de Restit. q. 1. col. 9. & 10. sicut in Manua. c. 24. n. 5. tradidimus. Hoc autem fundamentum est falsum, & multorū inconuenientium fons. Cōsequitur enim illud, quod sine iusta ratione sacrosanctum. conciliū Tridentinū in d. sess. 25. c. 1. de reformat. uetisset beneficiariis, ne quæ super essent eis donarent cognatis & familiaribus, si alioquin non essent pauperes, non uetando id ipsum laicis. Consequitur item purificatio beneficiariorum & laicorum quoad elemosinæ faciendæ necessitatem, quando quidem secundum illud utriusque tenentur legibus misericordiæ, & neutri ulla lege iustitiæ. Est quodam modo scandalizare populum christianum, (quod satis colliges ex Caiet. 2. Sec. q. 87. ar. 1.) populus enim non decimas & iura soluit clero; persuasum sibi habens id quod præfatū conciliū, sess. 25. c. 1. de reformat. & multa alia, ut c. hoc & c. Episcopus. & c. Præcarie xp. q. 2. signifi-

significant. Nempe quòd omnia superflua debent in pauperes, & in opera pia impendere. Est contradicere S. Thomæ, cuius ipse authoritate nititur, qui significat prodigiatem beneficiarij circa reditus suos, esse peccatum mortale, prodigiatem autem laicorum non plus quam ueniale. Idque significat, in 2. Sec. q. 185. ar. 7. & quolib. 6. ar. 12. & expressius q. 119. ar. 3. in hæc uerba. Prodigus peccat in alterum consumendo bona, ex quibus aliis deberet prouiderè, quod præcipue apparet, in clericis, qui sunt dispensatores bonorum ecclesiasticorū, quæ sunt pauperum, quos defraudant prodige expendendo) Quæ determinatio non esset uera nisi inueniretur lex aliqua, quæ obstringeret beneficiarium ad elemosinam, & non laicum. Est, si res satis perpendatur, fundare beneficiarios non solum non teneri ad restituendum uane uel prophane impensa, sed neque mortaliter in hoc peccare. Quandoquidem nec laici, quibus ille pares facit, peccant plusquam uenialiter prodigendo

gendo sua sine alterius damno, quod est
 contraire Thomæ, ubi supra, & assertis
 ° satis perperis eorūmet, qui hæc dicunt.
 Quintum est consideratio quædam præfati
 Soti, uidelicet quòd uana & inutilis fuis-
 set diuisio bonorum ecclesiasticorum
 inter prælatos & capitula facta, si unum-
 quemque eorum non fecisset dominum
 suæ partis reddituum. Quæ tamen consi-
 deratio parum firma est. Negamus enim
 diuisiones præfatas in hoc fuisse effectas,
 ut ipsi fierent magis domini suarum par-
 tium quam antea erant omnes omnium
 bonorum in communi. Imò fuerunt fa-
 ctæ ad alium longe diuersum finem, ut su-
 pra. q. 1. n. 32. & aliis seq. late monstra-
 tum fuit.

Sextum est alia eiusdem præfati considera-
 tio. scilicet quod res inutilis est asserere, benefi-
 ciarios teneri ad huiusmodi restituti-
 onem; quia non possunt eam facere, nisi
 de suis ipsis redditibus, qui iuxta senten-
 tiam, quam defendimus, debentur ope-
 ribus piis etiam sine hac restituendi obli-
 gatione. Quæ tamen consideratio infir-
 ma

ma est. Primum quòd huiusmodi restitutionem facere poterit beneficiarius de suis bonis patrimonialibus, si habet: **S**in autem, de eo quod quærere potest parcius uiuendo, & etiam de eo quod merebitur ultra suam congruam sustentationē, inseruiendo beneficio multo plus quàm obligatur ad inseruiendum necessario illi, iuxta ea quæ, In q. 1. coroll. 9. n. 59. & coroll. 17. n. 70. dicta sunt. Et etiam de illo quod per suam industriam, donationes, & ultimas uoluntates quærere potest. c. Expedi. c. Certe. 12. q. 1. c. 1. de Testam. c. Fixum. 12. q. 5. De illo item quod recuperare potest ab his quibus male dedit. c. Si quis presbyterorum de reb. EcclĒ. non alienan. & tradit Caiet. in d. q. 185. ar. 7. quod confirmatur coroll. 3. q. 1. supra. Secundo quòd impotentia restituendi, nō tollit obligationem id faciendi. l. Cōtinuus. §. Cum ita. ff. de uerb. obligat. Et si excuset a culpa non retinendi pro tempore quo illa impotentia durauerit. l. Nam & is. ff. de dolo. c. olim. 2. de Restit. spol.

Se-

Septimum, quòd magis nos in contrariam
 24. partem mouebat est præfatum S. S. con-
 cilium Tridentinum sess. 25. de reform.
 quod quãuis uetet beneficiario donare
 et expendere sic, non tñ præcipit, ut resti-
 tuat, quod sic insumperit. & qui de uno
 dicit de alio negare uidetur. c. Qualis 25,
 d. l. Cum prætor. ff. de Iudi. Sed neq; hoc
 fundamentum concludit, quia sicut nõ
 declarauit, hanc restitutionem esse ne-
 cessariam, ita etiam non declarauit non
 esse necessariam. Et quia uidetur tacite
 declarasse illam esse necessariã, eo quod
 uetando beneficiarijs ne cognatis & fa-
 miliaribus nisi paupertatis intuitu super-
 flua donarent, non uetando idem laicis;
 significauit quod ultra leges charitatis
 & misericordiæ, quibus etiam laici ob-
 stringuntur, est lex aliqua iustitiæ, quæ
 solos beneficiarios obligat. nulla enim
 alia ratio reddi potest, & ita hæc uidetur
 expressa: arg. l. singul. Quauis. C. de fi-
 dei commiss. iuncta glossa, & Baldo ibid.
 & qui de uno dicit, etiam dicit de alio si-
 mili, secundum Domina. in d. c. qualis
 maxi-

maxime si esset consequens, illi ut uide-
tur esse in hoc casu l. Illud de Acquir. hæ-
red. c. Præterea de offic. deleg.

Octauum, quòd adhuc magis me in contra-
25 riam partem incitabat est id, quod do-
ctorem illum præcellentem & Reueren-
dissimum ac ualde illustrem Episcopum
Didacum a Leiuā multis nominibus mi-
hi suspiciendum mouit. Nempe quòd
quàmuis recepta opinio in Theoria affir-
mauerit semper, id quod nos dicimus.
Praxis tamen communis seruauit con-
trarium, & antiqua consuetudo magnā
secum confert auctoritatem. c. Cum di-
lectus de consuet. & l. Minime. ff. de leg.
Attamen etiam hoc minime concludit.
Primum quòd superius ead. q. n. 1. & q.
1. nu. 18. probatum reliquimus. præfa-
tam obligationem esse legis naturæ ac di-
uinæ, contra quam nihil prodest consue-
tudo etiam immemorialis: c. Fin. de
consuet. c. Quæ contra c. Mala, & cap.
frustra 8. dist. Deinde quòd licet aliquot
per ignorantiam aut temeritatem usi sint
opinionē contraria, alij tamen usi sunt
com-

QVÆSTIO SECVNDA 191

communi, & plures, ut par est credere, eo quòd quasi omnes confessarij eam tenuerint. Et non sunt tot, qui ei contrauerint, quot aliqui putant. Nam ex corollariis præcedētis quæstionis a n. 59. colliguntur multæ causæ quibus excusantur. Tertio ut singulariter in d. q. 185. ar. 7. ait Caietanus mentem diui Thomæ, sequutus, hanc non esse consuetudinem, sed abusum contra ius diuinum. Et in 2. Sec. q. 43. ar. 8. asseruit, quòd omnis donatio rei ecclesiasticæ pietate uel necessitate uacua, non est distributio, sed dissipatio a dispensatore usurpata. Et quòd maxime aduertendum est, agit de ipsius met Papæ dispensatione. Quæ Caietani doctrina non est tam eius, quam clementis, in d. lib. 2. & 8. de constit. & aliorum omnium sanctorum, & fere omnium doctorum, citatorum supra ead. q. a n. 8. Nonum argumentum contra nos est quòd licet beneficiorum collatores peccent non conferendo ea dignioribus c. licet 8. q. 1. §. Nunc autem 25. dist. c. Graue de præb. non tamen uidentur obligati ad

ad restituendum postea quàm ea contulerint. Attamen etiam hoc argumentum infirmum est, quia plus iuuat nostram causam quàm contrariam. Quoniam colorator obligatur ad conferendum ei qui dignus sit, & si contulerit indigno, tenetur ad restituendum secundum omnes. Quamuis alii dicant restituere debere indigno, qui fuit neglectus, ut Caietanus. 2. Sec. q. 62. ar. 2. alii uero ecclesiæ, cui nocuit ut Adrianus in d. q. 12. & Sotus lib. 5. q. 6. ar. 3. de iust. & iur. Quorum sententia melior nobis uidetur. Et ita nos dicimus, beneficiarium esse obligatum ad danda superflua digno, puta pauperi uel operi pio. Et si ea confert aliis, confert indigno, & manet obligatus ad restituendum eis, quibus nocuit.

Decimum quo pars aduersa nostram terre-
 27 re uult est, quòd S. Thom. ille sanctitatis & sapientiæ pelagus id tenuisse uide-
 tur in 2. Sec. q. 185. ar. 7. & quolib. 6. ar.
 12. & quòd grande discrimen posuit inter bonam ecclesiasticam principaliter deputatam ministris, & minus principaliter pauperibus

QVÆSTIO SECUNDA 123

peribus & operibus piis... Et inter illa,
 quæ principaliter deputantur pauperi-
 bus, & minus principaliter ministris. Et
 uiderur præfata aduersæ parti non esse
 aliud, quàm quod male impensa circa
 hæc, obligant ad restituendum, non au-
 tem male impensa circa illa. Sed neque
 hoc fundamentum est firmum. Primum
 quod supra In hac q. 2. n. 10. monstra-
 tum fuit, S. Thomam non esse in contra-
 ria opinione. Deinde quod discrimen
 prædictū optime uerificatur in eo, quod
 longe maiorem potestatem habent mini-
 stri, circa bona principaliter deputata eis,
 quàm circa alia. Quoniam prius sunt a-
 lendi de illis ipsi quam ecclesia reparan-
 da c. De his, de eccles. ædifi. c. neque de-
 bentur pauperibus, nisi sola superflua c.
 Cum secundum de præb. c. 1. 13. q. 2. 1
 Et illa debentur eis, quos ipsi elegerint,
 Quorum omnium contrarium dicendum
 est de aliis. Clem. Quia contingit. §. ut
 autem de Relig. do. Innouata in d. Con-
 cilio Trid. sess. 7. c. 15. de reformat.
 Undecimum argumentum aduersæ partis
 N con-

194 DE RED. BENEF. ECCLE.

28 continet quatuor, quæ magnum Adri-
num in 4. de restit. q. 12. col. 6. in eam
mouerunt. Primum quòd pauper elec-
mosynam sibi largitam expèdens super-
flue aut uoluptuose, non tenetur ad resti-
tuendum. Alterum, quod omnes diui-
tes tenentur ex superfluis facere eleemo-
synam, non tamen tenentur ad restitu-
tionem, non faciendo eam, quamuis in
eo mortaliter peccent. Tertium quòd
obligatio, quæ obligat soli Deo, non ha-
bet onus restituendi, licet obligatus pec-
cet mortaliter non soluendo. Quarto
quod qui recipit centum aureos, cum o-
nere dispendendi illos in honorem uel
gloriam Regis, uel ciuitatis, non tenetur
restituere, si eos in id non expenderit.
Attamen neque hoc fundamentum est
solidum, quia priora duo argumèta sum-
muntur per locum a simili, qui iuridicus
quidem est, iuxta c. Inter cæteras de Re-
scrip. & c. 2. de Translat. sed dissoluitur
per dissimilitudinem; iuxta notata in di-
ctis cap. & in c. Constitutus de Appellat.
quæ in casu proposito inuenitur Nā elec-
mosynæ

QVÆSTIO SECVNDÆ 195

mosynæ non dantur pauperi sub modo, quo reditus beneficiorū, beneficiariis cōcedūtur. Nec diuitibus Deus bona cōcedit cū onere faciendi eleemosynā, quem admodum decimæ, aliaque bona fuere olim concessa, hodieq; conceduntur ecclesiis. Tertium autem, falso niti-
 29 fundamento, eo uidelicet, obligationem soli Deo quæsitam, non producere necessitatem restituēdi. quod falsum est, quia si quispiam aliquid Deo uoueat, aut iuret se daturum, receperitue ut Deo donet, & præstat alteri, ad restituendum illud Deo tenetur. c. Sunt qui opes & c. Sacri legium 17. q. 4. Quartum item argumentum fundamento etiam falso nititur. Nā si quis centum aureos accipiat, ut in honorem regis aut ciuitatis conuertat, restituere tenetur si non conuerterit in illum honorem, uel ei a quo accepit, aut Regi uel Ciuitati. L. i. & l. legatum. ff. de administ. rer. ad ciuit. pert. l. legatum ciuitatis. ff. de usu & usufruct. leg.

Conclusio.

PER hæc undecim proxima responsa, argumenta aduersæ partis dissoluta manent, & sancta illa & communis opinio firma relinquitur, quam initio proposuimus ad decisionem huius secundæ quæstionis. quòd scilicet clerici beneficiarii sacerdotia habentes, qui reddituum sacerdotii partem notabilem, in superfluos aut prophanos usus impenderint, præter necessaria sibi ad sustentationem honestam, præterque erogationem eis in corollariis, quæ incipiuntur a n. 48. proximæ quæstionis permissum, nedum peccant mortaliter, sed etiam tenentur ad restitutionem.

COROLLARIA.

Beneficiario ab aliquo recipiens aliquid quando illud restituere teneatur, ac quibus id legibus diffiniendum sit. n. 31.

Debitor quando dicatur sacre in fraudem creditorum n. 32. quantumque intersit utrum quis recipiat a creditore fraudatore ex causa onerosa, uel

uel lucratiua . nu. 33.

Scotus uir perspicacissimus nu. 33.

- Beneficiarij bona sunt obligata pro bonis & redditibus quæ ab ecclesia habet, ex quibus tanquam pauper potest sua debita soluere n. 34. & 35.
Nec in hac obligatione præferuntur alij creditores pauperibus, sed ipse potius beneficiarius tanquam unus ex numero pauperum potest se præferre alijs pauperibus . n. 35.

Dotem receptam a beneficiario an restituere quis teneatur, & promissam nondum solutam an possit petere n. 36. & qua ratione teneatur beneficiarius dotem male promissam restituere n. 36.

Iniuste receptum a beneficiario cui sit restituendum . nu. 37.

Beneficiarius potest ex nominibus suorum debitorum sua debita soluere etiam post mortem exactis, non obstante extrauagante Iulij tertij summi pontificis . nu. 37.

30. PRIMVM Corollarium, quod inges est dubium, An accipiens aliquid iniuste a beneficiario ex redditibus Ecclesiasticis, teneatur ad eius restitutionem. Et quidem alii putant teneri, alii contra. Nobis uidetur, primum pendere decisionem huius quæstionis a legibus loquentibus de debitoribus facientibus

N 3 aliquid

aliquid in fraudem creditorum. Quæ habentur sub tit. ff. de his quæ in fraudem cred. & C. de reuocand. his quæ in fraudem. Et. §. Item si quis in fraud. Instit. de Actio. Nam ut superius in 1. q. a n. 17. explicuimus beneficiarii debitores sunt pauperum, & operum piorum, ipsiq; pauperes, & pia opera, creditores sunt illorū.

Secundo dico quod is qui aliquid a beneficiario accepit, non tenetur restituere si beneficiarius sit soluendo. Quia cum debitor est soluendo, eius creditores nihil repetere possunt ab eo, qui a debitore aliquid, quacunq; ex causa etiam donationis, aut alia lucratiua accepit. l. Ex his. & l. Ait prætor. §. Præterea. ff. Quæ in fraud. & l. Pen. C. de reuocand. his quæ in fraud. ibi, Possessis & distractis. Nam leges prædictæ indebitores fraudatores edictæ, cessant cum debitor potest soluere

31 creditoribus, quod indubie locum habet, in beneficiario habente bona patrimonialia uel quasi, quæ cuicumque uelit donare ea potest, iuxta tradita in corollariis proximæ quæstionis. Imo etiam credimus

QVÆSTIO SECVNDA 129

credimus quod licet beneficiarius solum habeat redditus beneficii, si tamen uelit sumptus diminuere, ac frugalius uiuere, aut alio modo bona congerere, ut pauperibus satisficiat; quod tunc is qui ab eo aliquid accepit, non amplius teneatur, quam illum monere, ut uitam agat frugalem, parcat sumptibus, & bona quærat, unde possit restituere, illamq; expectare. Tertio dico quod si ignorans clericum beneficiarium soluendo non esse, nec amplius eum in bonis habere, quam id
 33 quod sibi donatum uolebat, id ab eo acceperit ex causa onerosa iusta, quod non tenetur ad restitutionem. Ea primum ratione, quod ut accipiens aliquid ex contractu, aut ex causa onerosa debitore fraudatore, teneatur ad restitutionem, duo interuenire oportet. Primum ut debitor soluendo non sit. Secundum, ut suscipiens ab eo sciat, eum non esse soluendo. d. l. penul. C. de reuocand. his que in fraud. l. Qui autem. §. Similique modo. ff. eod. Secunda ratio est, quia is qui a clerico beneficiario aliquid ex titulo onero-

fo veluti ex contractu emptionis, aut loca-
 tionis, aliove contractu nominato, siue
 etiam innominato iusto, suscepit, bona si
 de tantundem dedit quantum suscipit,
 & subinde nihil restituere tenebitur. Per
 illam longe pulcherrimam doctrinam
 Scoti viri perspicacissimi in 4. dist. 15. q.
 2. ar. 2. quam citauimus in commen. c.
 Fin. de usur. n. 13. & probatur per dicta
 Thom. 2. Sec. q. 58. ar. 6. & q. 59. ar. 2.
 videlicet quod in omnibus comereciis, &
 contractibus est seruanda iustitia commu-
 tatiua, ita quod tantum ualeat quod da-
 tur quantum ualet quod accipitur.
 Quarto dico quod accipiens aliquid a
 beneficiario, ex donatione aut ex alia
 causa lucratiua, quem scit nihil amplius
 in bonis habere, quam id quod pauperi-
 bus erogare tenetur, debet quod accipit
 restituere, si beneficiarius donator illud
 non restituerit, siue sciat donatarius, si-
 ue ignoret, beneficarium donatorem so-
 luendo non fuisse, quia ut suscipiens a
 debitor fraudatore ex causa lucratiua
 ad restitutionem teneatur. sufficit ipsa
 fraudari

fraudari creditorem. quanuis is qui suscipit fraudem non participet. L. Qui autem §. Similique ff. Quæ in fraud. Nec his, quæ diximus obest si quispiam dicat, bona beneficiarii obligata esse tacite & hypothecata, pro refartione damni a beneficiario illati bonis ecclesiasticis; iuxta glos. quæ singul. putatur in c. Ex literis de pignorib. quæ tam similem habet in c. Similiter 16. q. 1. Et subinde pauperes tanquam creditores, præferendos esse aliis creditoribus. Nam primo responderi ac negari potest, ullam contrahi hoc casu hypothecam. Attento quod nullus textus exprimit eiusmodi obligationem, ut in d. glos. dicunt dd. Item quamuis fateamur hypothecam contrahi, contrahetur solum, quoad indemnitatem bonorum & iurium ecclesiæ, ex qua beneficiarius redditus suos percipit. Nec porrigitur ad ipsos redditus, quos beneficiarius sibi excipit, & habet etiam bonorum liberam administrationem, cum onere elargiendi superflua pauperibus, aut in alios pios usus conuertendi. Quæ uidetur

uidetur singularis, & æqua declaratio.
 Cui tamen obiici potest illud, quod ob-
 35 ligatio prælati ecclesiastici est similis ob-
 ligationi tutoris, ut prædicta glos. dixit.
 Cuius bona sunt tacite hypothecata, non
 solum pro bonis in inuētario contentis,
 sed etiam pro redditibus ex bonis proue-
 nientibus .l. si mater. C. In quibus caus.
 pign. uel hypothec. l. fin. ff. eod. Quare
 aliter & singulariter huic obiectioni re-
 spondemus, nempe quòd beneficiarius
 cum non habet bona ex quibus pauperi-
 bus aliisque suis creditoribus satisfacere
 possit, ipse met beneficiarius anume-
 randus est pauperibus. Quare tunc solu-
 tio suorum debitorum, celsenda erit qua-
 si erogatio in pauperes, ac ita ipse be-
 neficiarius, tanquam suorum reddituum di-
 stributor, potest ex reliquis ipsorum susci-
 pere sibi tanquam pauper. Vnde sua de-
 bita, tanquam debita pauperis soluat.
 Nec eo modo ipsius beneficiarii credito-
 res præferuntur pauperibus. Sed ipse be-
 neficiarius se ipsum, tanquam pauperem
 præfert aliis pauperibus, propter pote-
 statem

QUESTIO SECUNDA. 203

statem sibi a iure concessam erogandi reli-
qua suorum reddituum pauperibus, quos
ipse elegerit. Quibus suffragatur quod in
Manuali. cap. 25. n. 131. asseruimus, pos-
se beneficiarium debita sua, etiam iniu-
ste contracta, soluere ex reliquis suorum
reddituum sibi illa excipiendo, tanquam
pauper ut diximus, ut ex illis soluat tan-
quam pauper nomine suo debita sua.

Secundum Corollarium quod non absre-
36 dubitatur. An is qui cum consanguinea,
aut propinqua beneficiarii, matrimoniū
contraxit, dote accepta aut promissa te-
netur acceptam restituere, & petens pro-
missam sit repellendus. Et nobis uidetur
dispiciendum esse, an contrahens hoc
matrimoniū, putauit beneficiarium po-
tuisse tam amplam dotem iuste consti-
tuere, & tunc nec acceptam restituere te-
neatur, & possit promissam petere. Pri-
mum ea ratione, quia recipit dotem ex
contractu causæ maxime onerosæ. l. pro
oneribus. C. de iur. dot. & c. Salubriter
de usur. Deinde quia clerici tenentur
soluere ex suorum beneficiorum rediti-
bus

bus sua debita c. Peruenit de fideiuss.
 cum ei annot. per resolutionem pulcher-
 rimam, quam inseruimus Manuali & 25.
 n. 130. & c. Cum secundum de Præb.)
 etiam iniuste contracta si alia bona non
 habeant. Et clericus qui dotem promittit,
 ignorantibus non potuisse illam a se promit-
 ti, tenetur ob promissionem, & dolum
 commissum, dotem soluere, ac refarcire ei
 damnatum, quod accepit ex nuptiis con-
 tractis, sub spe promissionis inutilis do-
 tis. Et subinde obligatur. (Arg. l. 1. §.
 Ait prætor. & l. Penul. & l. Ult. ff. de Do-
 lo. & per tertium dictum supra positum
 in j. coroll. n. 33. si ut prædictum est con-
 trahens has nuptias, non participauit, frau-
 dem in promissione dotis factam paupe-
 ribus & pijs operibus. alioqui contra-
 dicendum uideretur Arg. l. Et eleganter §.
 fin. & l. seq. ff. de dolo. & magis specia-
 tim in l. Si debitore, & l. Ait prætor. l. Si
 quis particeps. ff. Quæ in fraud. cred.
 Tertium corollarium quod elegans dubium,
 à paucis propositum, est; cui scilicet resti-
 tuendum sit id quod perperam est datum
 aut

QVÆSTIO SECVNDA. 295.

aut receptum a beneficiario ex redditibus ecclesiasticis? Ego existimo satis illum excusari, qui illud restituerit ipsi beneficiario, aut eius ecclesiæ in opera illius pia conuertendum, aut etiam si restituat aliis pauperibus uel operibus piis. Nam 37 licet ipse beneficiarius, in alios pauperes aut in alia etiam opera pia illud impendisset, iuxta superius dicta in q. 1. coroll. 12. n. 63. tamen cum non teneatur beneficiarius, ut ibidē monstrauimus, certis & nominatis pauperibus uel piis operibus erogare, is qui ab eo accepit, excusatur restituendo illis, quibus si ipse beneficiarius donasset, satisfecisset, tanquā scilicet in eius locum successisset. Quia surrogatus, sapit naturam eius cui subrogatur l. Si eum. §. Qui iniuriarum. ff. si quis cautio. & c. Ecclesiæ S. Mariæ ut lit. pen. Quartum corollarium, fuisse per quā duram Iulii tertii summi pontificis extrauagantem, prohibentem debita episcoporum, & aliorum beneficiariorum, tempore obitus eorum non soluta, solui ex fructibus aut redditibus ipsorum beneficiariorum

riorum nondum exactis . quia licet ipse
 Iulius iustis ductus rationibus id sanxisset , & in lusitania multos excitasset tu-
 multos , tandem tamen ulu recepta non
 fuit . Quia neque redditus beneficiorum
 statim cum fructus percipiuntur exigi so-
 lent , propter ipsorum locationes , qui-
 bus solutio differtur . Et quia oportet in-
 terdum , beneficiarios mutuum dare &
 solutionem expectare , sæpe etiam ex mu-
 tuo uiuere . Item quia decedens obara-
 tus pauper est censendus , & subinde no-
 mine eius solutum , pauperi datum intel-
 ligi debet , ut supra docuimus . in coroll.
 2. huius quæstionis .

TERTIA QVAESTIO.

An possint beneficiarii de redditibus
beneficiorum testari.

S V M M A R I V M.

Beneficiarius de quibus bonis testari possit & de quibus non nu. 1.

Ratio pluribus ignota quare inter viuos donare possit beneficiarius, sed non testari. nu. 2. & 8.

HIC quæstioni respondemus. Primum id, quod primæ & secundæ quæstioni proximis responsum dedimus. Népe istâ quæstionem non esse referendam ad omnia beneficiariorum bona, sed ad ea tantum, de quibus proximæ quæstiones prædictæ loquuntur: scilicet ad bona tantum reddituum beneficiorum, & non ad bona patrimonialia, de quibus indubie testari possunt. c. 1. c. Fixum. 12. q. 5. c. 1. c. Quia nos de testam. nec ad quasi patrimonialia
li

lia per ea quæ superius dicta sunt in r. q. n. 7. & 75. Secundo respondemus, quod beneficiarii nequaquam possunt de redditibus bonorum suorum beneficiorum testari. Primo quia mille (ut ita dixerim) pontificiis legibus, & canonibus, hanc testamenti factionem ecclesia prohibuit: uidelicet. c. Episcopi. c. Sint manifestæ. 12. q. 1. c. Quia Ioannes. c. Fixum. 12. q. 5. c. 1. c. Ad hæc. c. Quia nos. c. Cum in officiis & c. Relatū. 2. de Testam. Authen. Licentiam. C. de Episcopis & cleric. Secundo, quia ea ratione, qua superius asseruimus nõ posse beneficiarios, bona ista de redditibus beneficiorū conuertere, nisi in suam honestam sustentationem & in pauperes, ac pios usus, eadem ipsa cõuincitur, non posse etiã eos, de illis ullo modo testari; ergo idem ius seruandum est. l. illud, ff. ad l. Aquil. c. 2. de traslat. prelat. Tertio quod minorem habent testandi de his redditibus, quàm disponendi inter uiuos facultatem. Nam possunt inter uiuos omnes illos pauperibus donare, & i opera pia impendere. Per hoc præfens cap.

cap. & alia multa supra adducta : At ex
 testamento solam modicam quantitã
 ac in pias causas uel in remunerationẽ.
 Idque consuetudine demum permitten
 te, iuxta responsum Alexandri tertii cap.
 Relatum 2. de testam. Quarto, quod pru
 dentissimo consilio Ecclesia constituit
 hoc, scilicet ut maiorem haberet benefi
 ciarius potestatem, distribuendi inter ui
 uos, quã in ultima uoluntate. Pespicie
 bat enim, teneri beneficiarios ad erogan
 da reliqua istorum reddituũ pauperibus,
 dum uita potiuntur, ut per hoc. c. &
 alia prius citata constat, & superius osten
 dimus q. 1. a n. 17. & seq. perspiciebat itẽ
 huic erogationi maximo esse impedimẽ
 te, auaritiã: similiter experiẽtia docen
 te intelligebat, nihil esse cõsultius, ad in
 uitandum eum, cui usufructus aliquorũ
 bonorum relinquuntur ad liberalitatem
 in uita exercendam, & ad auertendum
 à ninfio illorum desiderio, quam ei usu
 fructuum eorum relinquere sub condi
 tione, ne de eius redditibus, quicquã de
 cedens relinquere possit. Et hæc est uera
 O atque

atque germana ratio, qua fuit adempta clericis testandi facultas in fauorem etiã pauperum, quibus in uita donare eisdem clericis permiffum fuit. Cuius rationis ignorantia in causa fuit, ut quidam iuris ciuilibus interpretes, Petrus fcilicet & eius fequaces, in Authen. Licentiam C. de Epiſcopis & cleric. Pontificii interpretibus obſtreperent, dicentes eos incidere in l. Fuſſiam caninam, quæ uetabat dare libertatem teſtamento, & non inter uiuos l. 1. C. de leg. fuſ. Can. & Baldus in d. Auth. Licentiam, eos defendere conatus, labere tur; ac Panormitani & Ancharani rationes in d. c. Adhæc de teſtam. Barbatio ibidem col. 2. non approbarentur. Et ipſe Barbatius ingenue fateretur, ſe huius traditionis rationem non aſſecutum. Quin to, quod absurdum fuiſſet, quod eccleſia permiſſet beneficiariis abſque iuſta cauſa teſtari de reliquis redditibus beneficiorum, in ſuperfluos & prophanos uſus, cū ſint illa, ut ſuperius oſtendimus, pauperibus debita, legibus naturæ, diuiniſ, quas tutari ad ſanguinem & necem uſq; eccle-

QVÆSTIO TERTIA: 211

ecclesiam oportet, ut author est Diuus
 Urbanus Summus Pontifex in cap. Sunt
 quidam 25. q. 1. Sexto, quod hoc ipsum
 constitutum fuit ab Apostolis eorumque
 primis aut saltem proximis successoribus
 uti ex canonibus Apostolorum, eorumque
 discipulorum ac successorum apparet.
 In can. Apost. 40. & 41. qui referuntur
 in cap. sint manifeste & cap. seq. 12.
 q. 1. & colligitur ex c. Episcopi & c.
 Videntes ead. caus. & q. & c. Quia Ioanes
 & cap. Fixum 12. q. 5. Septimo tandem
 nobis opitulatur quod non solum communis
 opinio, sed etiam omnium una est, iure
 communi non posse beneficarios, de
 rebus beneficiorum testari in ullos usus
 prophanos, aut superfluos, neque etiam
 in pauperes, & alia opera pia. Ut constat
 per Panor. And. sic, & perus. in Rub. de
 testam. & per alios ab eis citatos.

S V M M A R I V M.

Papa non permittit Episcopis hispanis testari. n. 3.
 Beneficiarius testari nequit de his que diuitibus donare

212 DE RED. BENEF. ECCLE.

nare non potest n. 4. Quauis eius beneficium sit simplex n. 5. Nisi tantundem de bonis suis ecclesie donauerit n. 6. aut in pios usus impenderit n. 7. & quod alia lege prohibetur. in usus prophanos, & alia in pios n. 9. Consuetudo ualet ut in pios usus beneficiarij testari possint, sed non in prophanos. n. 10.

Corollariá.

3 **E**X supra dictis omnibus primum, elicitur ratio, qua cotidie Summus Pontifex, per suos collectores in Hispania, accipit omnia bona episcoporum, quæ relinquunt tempore mortis de redditibus ecclesiasticis, omnibus reiectis testamentis. Quod iure quidem fit, licet ea omnia in opera pia relinquerent. Per text. in hoc singularem in c. Quia Ioannes 12. q. 5. Immo quod maius est Summorum Pontificum testamenta, a successoribus suis non recipiuntur quoad redditus ecclesiasticos, quando saltem ad alios: quam pios usus relinquunt. Quin omnia prædicta bona deferuntur ad eum, quem Camarlengum uocant (cuius officium

cium morte Summi Pontificis non finitur. Clem. Ne Romani. §. Eo prouiso de electione; ubi bona glos. in propositum nostrum.

4 Secundum corollarium, quòd nullus omnino beneficiarius testari potest de his rebus, quas non liceret ei donare inter uiuos, diuitibus, propinquis, & amicis, sine respectu pietatis, aut paupertatis. Nam ut ex supradictis liquet, quòd quoad alia omnia, prohibita est beneficiariis testamēti factio, & quòd minorem potestatem habent testandi quàm donādi. c. Adhæc adiuncto c. Relatum 2. de testam. & c. Quia Episcopus 12. q. 5. ubi glos. memoranda.

5 Tertium corollarium, uerum esse id, quod Panormitanus, in cap. Cum esses de testam. num. 23. late ac efficaciter probat, cum communi contra glossam, in cap. Præsenti, de offic. ord. lib. 6. uide licet Nullum beneficium quamlibet simplicem, posse de rebus eius testari. Primum, quia iura pontificia id prohibentia, generaliter de omnibus benefi-

214 DE RED. BENEF. ECCLE.

ciariis loquuntur, & ita generaliter sunt
 intelligenda l. De prætio. ff. de public. c.
 Solitæ de maior. & obed. Deinde quia
 expresse quædam illorum iurium, pro-
 hibent simplicibus beneficiariis testa-
 menta facere c. Relatum. 2. de testam. &
 c. Episcopi 12. q. 1. nempe canonicis,
 quos beneficiarios esse simplices, expedi-
 tum omnibus est. Tertio, quia eadem ra-
 tio dictat, adimendam esse utrisque bene-
 ficiariis, simplicibus & curatis, testamen-
 ti factionem cum utrorumque beneficio-
 rum, simplicium, & curatorum redditus, ex
 bonis ecclesiasticis percipiatur. habeantq.
 subinde onus adiunctum tacite uel ex-
 presse, erogandi illorum superflua paupe-
 ribus, ut superius abunde dictum est in
 q. 1. a n. 17. & seq. Quarto quia ut supe-
 rius q. 1. n. 73. docuimus; redditus simpli-
 cium beneficiorum, nequaquam liberius
 erogari possunt, quam redditus curato-
 rum.

Quartum corollarium quod ex his etiam
 6 elicitur ratio concilii Agathensis c. Si E-
 piscopus 12. q. 5. permittentis Episcopo,
 ut quantum de bonis suis patrimoniali-
 bus

bus ecclesiæ contulerit, tantundem possit decedens propinquus aut quibus maluerit relinquere. Quia scilicet tunc, magis de redditibus suis patrimonialibus effectu inspecto testatur, quàm de redditibus ecclesiasticis. Et de æquipollentibus idem est iudicium l. fin. .ff. mand. c. Licet ex quadam, de testi.

7 Quintum corollarium, quòd beneficiarius qui de rebus suis patrimonialibus, aut quasi patrimonialibus, quidpiam pauperibus donauerit, possit tantundem ex testamento cui uoluerit, relinquere ex redditibus ecclesiasticis, per prædict. cap. Si quis episcop. 12. q. 5. & tradit Perus. in Rubrica de testam. col. 32. Sicuti etiam beneficiarius, aliquid donans ecclesiæ inter uiuos ex suis bonis patrimonialibus, potest deinde, tantundem sibi ex bonis ecclesiæ assumere. c. Si quis qualibet 12. q. 2. & Perus. ubi supra, iuxta Panormitani traditionem in c. 1. de Rer. permut. & in repet. c. Cum esses de testam. n. 31. pulchrius. Quo multi excusari possunt, & ita imputare redditibus ecclesiasticis

O 4 sticis

fticis omnia a se in eleemosinis exprefa,
ex bonis fuis patrimonialibus, uel quaſi
patrimonialibus, ut tantundē cui uelint,
ſana conſcientia relinquere poſſint.

Sextum corollarium, quòd licet beneficia-
8 rii, dum ualent ac etiam ægrotantes, poſ-
ſint inter uiuos omnes ſuos redditus ex
eiſque redacta bona, pauperibus & piis
operibus donare, Iuxta hoc c. Hieroni. &
c. Caſellas. & c. Epifcopi 10. q. 2. ut iam
ſuperius dictum eſt, In coroll. 29. q. 1. n.
85. ex teſtamento tamen nequaquam
poſſunt, ſiue conſtituti in infirmitate, ſi-
ue in recta ualetudine teſtari uelint.

Septimum corollarium, quòd alia lege, ac
9 ratione, prohibentur beneficiarii teſtari
de reliquis ſuorum reddituum, in propha-
nos uſus, & alia lege ac etiam ratione in
uſus pios. Nam teſtamenti factio in uſus
prophanos, interdicitur, lege naturali di-
uina, comprehenſa in ſeptimo decalogi
præcepto, & etiam ratione, quæ dicitur:
repugnare legi naturali uſum rei alienæ,
in alium ab eo, in quem accepta ſit. Et
quod eſt debitum uni, alteri ſoluere.

Id

Id quod late demonstratum est supra, in q. 1. n. 13. & seq. Quorum utrunque facit beneficiarius, dum reliqua istorum reddituum debita pauperibus, uult ex testamento in prophanos usus relinquere. per late adducta supra eod. c. q. 1. a n. 17. Testari uero in pios usus haud quaquam hac lege & ratione beneficiariis prohibetur. Cum testando in pios usus, in eum usum, in quem acceperunt, his reliquis utantur; et soluant eisdem quibus debentur. Prohibetur autem testari lege canonica, intendente, ut beneficiarii reliqua ista inter uiuos in pia opera impendant, & ut illorum desiderium abiiciant: quæ fuit ratio, scopusq; huius prohibitionis, supra in hac q. 3. n. 1. & 2. declaratus.

Octauum corollarium, quod ex his subsequitur aperte, decisio illius per obscuræ quæstionis, a multis quidem propositæ, a nemine tamen hæctenus radicitus, mensententia, explicatæ. An scilicet consuetudine induci possit, ut beneficiarii testari ualeant, de redditibus beneficiorum, abrogando ius cõmune contrarium statuens.

Et

Et respondemus, nullam omnino consuetudinem concedere posse istam testamenti factionem, cōtra iuris communis prohibitionem, in quantum ea in septimo cōnectitur præcepto, ac legi conuenit naturali in eo comprehensæ. Quandoquidem consuetudo contra legem naturalem & diuinam nulla est. c. Quæ contra mores, & c. Mala consuetudo 8. dist. Et consequēter nequit præstare facultatem testandi in prophanos usus. Cum aduersetur hoc, ut in præcedenti differuimus corollario, septimo præcepto, & legi naturali in eo comprehensæ. Potest autem consuetudo introducere, ut in pios usus beneficiarii testentur. Cum hoc lege humana tantum prohibeatur, & non naturali, cui derogat consuetudo c. Fin. de cōsuet. l. 2. C. Quæ sit longa consuetudo. ut proxime explicuimus. Quæ radicali (ut ita dicam) declaratione, consiliari potest opinio improbantium istam consuetudinem, permittentem testamenta condere beneficiariis, quam fere omnes amplectuntur. Ex quibus multos retulit pulchre

pulchre de more. Didacus in d. c. Cum in officiis n. 9. cum opinione contraria paucorum, quos idem Didacus retulit in d. n. 9. Cui tamen non accedit Hostiēsis in c. fin. de pecul. cleric. solum enim ait id esse uerum secundum quosdam, nec Diuus Antoninus . 3. p. tit. 10. §. 14. solum enim ait id fieri, non tamen dicit bene fieri, quàmuis quidam putant eos esse, in illa paucorum opinione.

S V M M A R I V M.

Consuetudo permittens beneficiario percipere post mortem redditus beneficij primi aut secundi anni ualet n. 11. Qualiterque intelligatur nu. 12. Et quomodo beneficiarij heredes hos redditus expendere teneantur n. 13.

Consuetudo non ualet ut beneficiarij testentur de redditibus Ecclesiasticis nisi ut plurimum in operaria n. 14.

Beneficiarij non sunt liberi domini reddituum ecclesiasticorum n. 15.

Papa & alij prelati qua ratione excusentur a peccato non punientes beneficiarios testamenta condentes n. 15. & 16.

Permittitur aliquando aliquod malum ut aliud minus euitetur. n. 16.

Nonum

11 **N**ONVM corollarium, quòd parū
 urgent argumenta, quæ impulerūt
 nonnullos ad asserendum ualere
 consuetudinem, ut beneficiarii prohibi-
 to possint testari erga diuites, & in pro-
 phanos usus, sine intuitu paupertatis aut
 pietatis. Nam illa sunt sex, quæ sequun-
 tur, quorum singula diluemus.

Primum sane nititur cuidam extrauagan-
 ti quæ incipit Suscepti, fo. 22. quæ est in
 tit. de electione inter extrauag. eius, &
 in tit. Ne sede Vacan. inter extrauag. cō-
 munes, quæ adprobat, consuetudinem,
 ut beneficiarius percipiat post mortem
 redditus beneficij primi aut secundi ani-
 ni. Secundum autem est, uideri Inno-
 centium ad probare, in cap. Cum tibi de
 uerb. sig. huius consuetudinis ualorem,
 quod ibidem Panormitanus annotasse
 dicitur. Tertium est, quòd consuetudo
 potest legem abrogare humanam. cap.
 Fin. de Consuet. l. 2. C. Quæ sit longa
 consuetudo) qualis est, hæc, prohibens
 beneficiariis hanc testamenti factionem.
 Et quòd contra eam est generalis consue-
 tudo.

tudo. Quartum quod beneficiarii uidentur domini suorum reddituum. c. 1. de cleric. non resid. lib. 6. et quod dominus cuiusq; rei potest pro libito de ea dispo- nere atque testari .l. i. ff. ad l. falcid. l. i. C. de sacrosanct. eccles. Quintum, quòd Summus Pontifex cum non puniat be- neficiarios testamenta facientes, satis uideretur legem id prohibentem abrogare uelle. Sextum quod existente uera no- stra assertione, peccaret Summi Pontifi- ces, permittentes pro ut permittere uide- tur beneficiarijs, testari. Arg. c. Qui ne- gligunt & c. Resecandæ 23. q. 4. cap. Qui consentit 83. dist.

Ad primum horum sex argumentorum re-
 12 spondemus. Primo, nequaquam eam Ex-
 trauagantem statuere, ut liceat ex cõsue-
 tudine beneficiarijs testari de fructibus
 primi aut secundi anni ob quod uir do-
 ctissimus Zézelinus a nemine citatus, an-
 notauit singulariter ibidẽ, in quadã glof-
 fa, (Eiusdem extrauag. quam habet in-
 ter extrauag. Io. 22. tit. de electione in
 uerb. Defuncto.) fructos istos conuerten-
 dos

dose esse in utilitatē animæ defuncti; uel
 ut idem Zenzelinus, in alia glossa posita
 in uerb. Ecclesiis, sentit; in solutionem
 nominum, uel debitorū defuncti. Quod
 summā habet rationem, perspecta mēte
 prædictæ consuetudinis id permittentis;
 ne bona deessent sumptibus funeris, &
 solutioni debitorum defuncti. Quin &
 in alia glossa, super uerb. Personis, addi-
 dit idem Zenzelinus, non ualere consue-
 tudinem, deferentem prædictos fructus
 personis laicis diuitibus. Nec refragatur
 quod Io. And. frequentius receptus scrip-
 sit. In c. Nemo plus iuris, de Regul. iur.
 lib. 6.) approbari ea extrauag. suam opi-
 nionem, qua tradiderat ualere consuetu-
 dinem permittentem beneficiario testari
 de fructibus primi aut secundi anni, post
 mortem suā perceptis. Nam ille textus,
 haud quaquam id cōstituit, ut diximus,
 et si constituisset, esset sane intelligen-
 dus de consuetudine testandi in pios u-
 sus, & non prophanos, ut aperte colligi-
 tur ex tribus glossis Zenzelini proxime
 citatis. Nec etiam ipse Io. And. contra-
 rium

QVÆSTIO TERTIA. 223

riūm expressit; & rationes supra citatæ in hanc nos concordiam necessario adducunt. Arg. c. Cum expediat de elect. lib. 6. & l. 1. C. de inoff. dot. Ex quo infero hæredes beneficiarii defuncti, non posse prædictos fructus percipere, nisi tãquàm pauperes, aut quia debita defuncti, ex aliis suis ipsorum hæredum bonis soluissent, uel in locū aliorum bonorū, quæ defunctus ex suis bonis ī pauperes, aut in pios usus impendisset. Iuxta coroll. 4. & 5. supra ead. q.) quæ singularis est & germana illius textus declaratio, & multorum doctorū qui ista cursim tradiderunt.

Secundo argumēto respōdemus, primum, quod nullam in eo textu præsupponit Innocentius consuetudinem de testamentis clericorum, nec de potestate testandi loquitur, sed ordinandi; quam ordinationem glossa in d. c. Cum tibi de uerb. signif. ibi refert ad ordinationem inter uiuos faciendam, iuxta constitutionem Alexandri tertii præcitatam. In d. c. Ad hæc. Deinde quòd quamuis Innocentius ibi
eam

224 DE RED. BENEF. ECCLE.

eam cōsuetudinem præsupponeret, intel-
ligenda ea foret de consuetudine testan-
di in pios & non in prophanos usus, iux-
ta supradicta in responsione, arg. 1.

Tertio argumento respondemus, Primo, fa-
tendo, consuetudinem posse indubie de-
rogare legi humanæ; quatenus est huma-
na. c. Fin. de consuet. sed non quatenus
illa complectitur legem naturalem aut
diuinam. c. Quæ contra mores 8. d. & la-
te Fely. in c. 1. de Treg. & pac. Et subin-
de fateor consuetudinem posse benefi-
ciariis concedere facultatem testandi in
pios usus, cum id lege tantum humana
prohibetur. sed non testandi in usus pro-
phanos, cum hoc lege naturali, compre-
hensa in septimo præcepto sit interd-
ctum, ut probatum fuit supra q. 1. n. 10.
& in seq. Secundo respondeo plane ne-
gando eam, quam hoc argumentum a-
struit, consuetudinem generalem vigere
ut beneficiarii ad libitum testari possint.
Quoniam primo, nec Episcopi, nec Ab-
bates nec alii beneficiarii religiosi, Nec
item uiri literati Deum (ut par est) timē-
tes

QVÆSTIO TERTIA. 227

tes pauperesq; diligentes usquam testan-
 tur, sine speciali Papæ licentia; nisi ad sum-
 mum in opera pia, qui omnes sanio-
 rem beneficiariorum partem.
 Deinde quia pauci ex his, qui in pro-
 phanos usus testantur id faciunt de reli-
 quis suorum reddituum. quia minor illo-
 rum pars obtinet beneficia, quæ ad ho-
 nestam sustentationem eorum sufficiant;
 & multi obtinentium pinguiora benefi-
 cia decedunt oneratiores debitis, quàm
 superfluis abundantes. Et paucis alijs fra-
 galioris uitæ, reliqua uilla suorum eccle-
 siasticorum reddituum superfluerunt, quæ
 in profanos usus possint erogare. de-
 ductis ex eis suo uictui necessarijs, siue o-
 mnia illa impendant, siue parcitis uiuen-
 do aliquam partem sibi quærant. Dedu-
 ctis item subuentionibus, quibus toto te-
 pore quo beneficiarii fuerunt subuene-
 runt mendicantibus, cognatis, familia-
 ribus & amicis egentibus, Deductis etiam
 quæ decedentes testamento relinquunt
 sumptibus funeris, famulis bene meritis,
 atque alijs pijs operibus. Deducta de-
 P nique

nique mercede, quam forte meruerunt
 per officia, Ecclesiæ uniuersali, aut parti-
 culari impensa, ultra ea, quæ intuitu be-
 neficii debebat. Itaque pauci erunt, qui
 attentis his, testentur de reliquis benefi-
 ciorum suorum in usus prophanos, sed
 solum de patrimonialibus, uel quasi pa-
 trimonialibus, quæ frugalitate, industria,
 labore, negociatione ac officiis, siue ser-
 uitiis, ut ita dicam, parta possident. Qua-
 re ausim affirmare, nedum maiorem be-
 neficiariorum partem, sed nec illorum
 uicessimam, nec etiam quadragesimam,
 contra hanc nostram conclusionem te-
 stari consueuisse. Et cum ad legem ab-
 rogandam, oporteat maiorem subdito-
 rum partem, contra eam facere secundum
 Pan. in c. Fin. n. 18. de consuet.) appa-
 ret liquido, non esse inductam consue-
 dinem, ut beneficiarii ad libitum testari
 possint: nisi ut plurimum in opera pia.
 Quarto argumento respondemus incian-
 15 tes aperte, beneficiarios esse dominos re-
 dituum ecclesiasticorum, saltem liberos,
 & absolutos, sicuti sunt reddituum suorum
 patri-

patrimonialium ; & quasi patrimonialium , & ut laici suorum bohorum . Sed solum astricti & obligati , ut uictu sibi honesto retento , quæ superfluunt elargiantur pauperibus , ut superius ostensum fuit . d. q. 1. n. 17. & melius q. 2. nu. 14. Quinto argumento respondemus , nõ uideri summos pontifices uoluiffe , legem prædictam abolere , ex eo quod beneficia testaments facientes non punierint . Primum quia superior non uidetur , legem a se latam , a subditisq; receptam abrogare , eo quod transgressores eius nulla afficiat pena . c. Cum iam Dudum de præb. Glof. c. Omnis . d. 3. & late Felin. in c. i. de treg. & pac. sup. glof. illius singulari uers. Noua lex . Et constat , hanc legem communem fuisse receptissimam . Item quia legem naturalem , aut diuinam positiuam nequeunt superiores , ut maxime id uelint , ac expressim. caueant , tollere . Quia legem maioris minor non tollit Cle. Ne Romani de elect. c. Cum inferior de Maior & obed.) Nec etiam circa eam indulgere seu dispensare sine iusta causa ;

Glof. c. Non est, de uoto. & cap. Quanto de iureiur. notatur late in c. Quæ in Ecclesiarum de constit. Et lex hæc prohibens testamenti factionem, de relictibus Ecclesiasticis in usus prophanos, est naturalis comprehensa in septimo decalogi præcepto: ut iam superius explicuimus. In hac ead. q. 3. n. 10. Et subinde nec tacite nec expresse hanc legem superiores tollere possunt, nec circa illam dispensare sine iusta causa, ut luculenter Panormitanus docet. In reper. c. Cum esses nu. 29. de testam. Quæ dispensatio recte facta, declaratio effectu ipso iudicanda est, iuxta Thom. quolib. 4. ar. 13. & Quolib. 9. ar. 15. & Maior. in 4. dist. 24. q. 12. & melius in 3. d. 37. q. 12. ubi Scotus subtiliter de duplici dispensatione.

Sexto & ultimo argumento respondemus negando Summos pontifices, aliosque prælatos, permittentes testamenta beneficiariorum, non facta prius abrogatione huius legis, peccare. Primum quia non illa permittunt approbando, sed solum non puniendo, ad maiora damna cuitanda,

euitanda, quòd fieri iure licet, iuxta glos-
sam celebrem ab omnibus receptam. In
c. Omnis 3. d. & in c. Meretrices 32. q. 4.
& Io. And. in mercur. cap. Peccatum de
reg. iur. lib. 6. receptus ubique) quæ has
duas species permissionis expressit. Quæ
etiam ratione ecclesia, multa obscena in
carnis priuio fieri impugne permittit. c.
Denique 4. d. inultamq; omittit postibū
si seu lupanaris fornicationem, sed non
ideo isthæc approbare censetur. d. c. Me-
retrices, nec si uellet posset contra iuris-
diuini prohibitionem. c. Sunt quidam
25. q. 1. & hac ratione non sunt uidendi
perperam agere superiores, huius legis
transgressores non plectendo ad euitan-
da plura & maiora damna, litium, iur-
giorum, inimicitiarum & sumptuum,
quæ in dies orirentur exquirendo, an &
qualiter, ac quatenus, circa prædicta be-
neficiarii excesserint. Et mouendo lites
aduersus eorum hæredes. Quod profe-
cto esset litibus & scandalis implere or-
bem cum paruo commodo; propter eã
quæ superius ex corollariis. 1. q. a n. 59.

diximus, deduci posse ab hæredibus beneficiariorum. Quare, multo satius est, committere ista omnia conscientiæ beneficiariorum, ut rationem ipsi debitam ineant, & illam reddant Deo, qui indubie est petiturus eam exacte, istorum reddituum suæ administrationi commissorum. Ad quod etiam respexit lex Regia Hispaniæ (in petit. 47. in curiis seu commitiis Vallisoleti anni 1523. ibi. Ysobrelas herencias delos clerigos, mandamos quæ seguarde la costumbre, que en esto se hatenido, y desde agora seden las provisiones, quæ fuerem necessarias, paraq; seguarde la dicha costumbre) respexisse inquam uideretur, quatenus præcipit seruari clericis consuetudinem, quam circa testamenti factionem obtinent. Nec enim mens eius latoris fuit, ut omnia passim testamēta beneficiariorum tueretur: nec si ea fuisset, iusta foret. Sed tantum uoluit quieti reipublicæ consulere, & seminaria & fomenta litium, iurgiorum, & scandalorum, prudentissimo consilio sumouere, ac ipsorum testamentorum conditores

QVÆSTIO TERTIA 231

ditores, suæ ipsorum conscientiaë relin-
quere, ut eorum Deo reddant rationem,
exacte eam reposituro. Sit itaque hæc
conclusio, quod consuetudo non conce-
ferit, nec etiam possit concedere benefi-
ciariis, testandi facultatem, de rebus
ecclesiasticis in prophanos usus, licet in
pios sic. Quàmuis nec in pios Episcopis
hispanis dederit. Et si par sit credere, con-
cessisse illam ad pios usus aliis minori-
bus prælatis, & beneficiariis.

S V M M A R I V M.

- Papa an possit dare privilegium testandi n. 17. Et
an ipse testari possit n. 18. Et quæ ratione ipsius
testamentum licet in opera pia conditum non so-
leat admitti a successore n. 19.*
- Testari ex privilegio papæ quatenus liceat n. 20. Et
quod eius vigore non liceat sine peccato in usus
prophanos testari n. 21.*
- Testandi habens facultatem potest secundo & ter-
tio testari contra quorundam doctissimorum viro-
rum opinionem n. 22. d*
- Intellectus ad. l. Boues. §. hoc sermone. ff. de uerb.
sig. n. n. 23.*

17 DECIMUM corollarium, quod cō-
 clusio Panormitani, in c. Cum es-
 ses de testam. n. 30. asserentis Sum-
 mum Pontificem non posse concedere
 facultatem testandi de redivibus ecclesia-
 sticis absque iusta causa, restringenda est
 quoad facultatem testandi in prophanos
 usus, quia hæc est contra legem naturæ.
 Non autem est extendenda quoad facul-
 tatem testandi in usus pios, quia hæc le-
 gi tantum humanæ aduersatur, contra
 quam potest Sūmus pontifex sine iusta
 causa dispensare, saltem sine labe pecca-
 ti mortalis per dicta supra ead. q. 3. n. 10.
 & satis uidetur colligi ex utroque Tho-
 ma 1. Sec. q. 96. ar. 5. Et si quis diligen-
 tius expendit argumenta Panormitani,
 intelliget per illa indubie horum primū
 dictum probari, & nullatenus secundū,
 quæ sane noua est aperta ac optime ful-
 cita declaratio.

Vndecimum, ex proxime dictis multo cer-
 tius responsum colligi ad eam quæstio-
 nem decidendam .s. An Summus Ponti-
 fex testari potest, quam id quod nonni-
 hil

hil cōfufe dedit Peruf. in rub. de testam.
 col. 32. & 33. posse uidelicet Papam testa-
 ri sicut & reliqui simplices clerici secun-
 dum glossam singularem In l. Cum hære-
 des. C. qui testam. fac. poss. Est enim cla-
 rior & profundior responsio, non posse
 testari eum e redditibus ecclesiasticis ad
 usus prophanos. Quoniam hoc est pro-
 hibitum per legem naturalem, inclusam
 in septimo præcepto decalogi. Posse ta-
 men testari ad usus pios, quia hoc est
 prohibitum per solam legem humanam,
 cui Papa subiectus non est, saltem quoad
 coactionem cap. Proposuit de concess.
 præb. & c. Cuncta per mundum 9. q. 3.
 & uterque Thom. 1. Sec. q. 96. ar. 5.
 19 Quanquã audio Pontificum successores
 prædecessorum testamenta minime ad-
 mittere consueuisse, etiam si sint ad usus
 pios facta. Quod quidem sustineri atque
 iustificari posset, propter supremam pote-
 statem, quam Summus Pontifex super le-
 gatis piis habet. Iuxta Clem. Quia con-
 tingit de relig. dom. quæ sane per supra-
 dicta in alios usus pios permutare potest
 uel

uel in alios pios sibi & successoribus, pios & necessarios reputatos, minime tamē posse, ita ea legata mutare, ut in usibus insummantur prophanis. Quia id lege naturali uetitum est, per sup. dicta: in i. q. n. 9. & in hac q. n. 10.

Duodecimum, facultatem testandi a Summo Pontifice, prælati & aliis beneficiariis ecclesiasticis concessam, intelligendam esse concessam ad usus pios, & non ad prophanos, ut decidit Barbatius, de præstantia Card. p. 1. q. 4. col. 3. per ea quæ ipse allegat, quæ paulo plus nos superius digessimus, Et quia licet omne priuilegium debeat aliquid operari, contra ius commune. c. In his de priuilegiis. & l. 1. ff. Ad municip. dato tamen aliquo quod operetur in reliquis debet restringi. c. Porro de priuilegiis. l. Si quando. C. de inoffic. testam. c. 1. de Rescript. ubi pulcherrime Dec. col. 5. Vnde cum prædicta facultas sit priuilegium, & operari possit effectum testandi ad usus pios contra ius commune, non debet alium maiorem effectum operari, scilicet testandi ad prophanos.

phanos. Idem quoque asserimus, de priuilegio testandi, ad quoslibet usus concessio, non exprimendo prophanos: eadem ratione. & quia faciens facultatem generalem nec peccat, neque eam uideatur dare ad peccandum. l. Si procurator ff. de condit. indeb. c. II. de Reg. iur. l. Merito. ff. pro soc. Dicere autem facultatem illam generalem, extendendam esse ad usus prophanos, nihil aliud est, quam profiteri Papam peccatum committere, causamq; peccadi præstari. Quia ut mox dicetur, peccat concedendo id absque iusta causa.

Decimum tertium peccare eum, qui priuilegio aliquo munitus, e rebus Ecclesiasticis ad usus prophanos testatur, quãquam id sit Apostolicum, & in eo exprimitur ut possit testari ad usus prophanos, si sine iusta causa ei concessum fuerit. Quia illa est dispensatio priuilegiatiua, contra legem naturalem diuinam, contra quam priuilegium concessum sine iusta causa, nemini prodesse potest, saltem quoad forum interius. Glos. adiuncto tex. c. Non est

est de uoto & c. Quando de iureiur. Et hanc existimo esse causam quare ego nullam hucusq; uiderim facultatem, in qua Summus Pontifex expresse concedat alicui, ut de bonis Ecclesiasticis indiuites & usus prophanos, sine paupertatis aut pietatis intuitu, testari possit quamquam uel ad aliquas facultates quibus testandi simpliciter & quomodocunq; uoluerit potestatem concedit. Verum ad usus profanos huiusmodi dispensationes extendendæ non sunt per superius dicta.

Decimum quartum beneficiarium qui facultatem habet testandi semelque testatur non posse iterum testari. Vnde primum testamentum ualebit, non secundum iuxta quorundam insignium uirorum sententiam scilicet Philippi Decii in consilio 512. quæ sequitur D. Didacus in c. Cum in officiis de testam. & Tiraquel. in l. boues. §. hoc sermone. ff. de uerb. sig. confir. 78. iuxta tamen opinionem eius qui fecit additiones ad consilium prædictum Decii, neutrum ualet. Non quidem primum quia testator non perseuerat in pri-

QVÆSTIO TERTIA. 237

na uoluntate. Neque secundum quia testandi facultas intelligenda erat de primo testamento. Sed nobis hæ opiniones minime placent. Primo quia uidentur se magis in rigore fundare uerborum quam in intentione gratiam & facultatē condentis. Contra cap. Intelligentia de uerb. sig. secundo quia dispositio debet intelligi secundum naturam materiæ super qua fit. Arg. l. in contractibus. §. fin. C. de non numer. pecu. l. Si uno. ff. locati. Sed natura testandi est deambulatoria, atque mutabilis usque ad mortem. c. Ultima uoluntas 13. q. 2. c. Cum Marthæ de celeb. miss. Tertio quoniam in confesso est, posse primum testamentum reuocare, alioquin non esset tam testamentum quam contractus. l. Sicut ab initio C. de actio. & oblig. Dicere uero posse reuocare primum, & aliud testamentum non facere, uidetur profecto ab intentione tam iusti & sancti ecclesiarum principis (quantus est Papa) nimis alienum. Quarto quia regula illa l. Boues. §. hoc sermone. ff. de uerb. sig. quæ Decium & alios

alios mouit: uidelicet uerba promittentis, aut concedentis, non comprehendere nisi primum actum, intelligenda est quando dispositio est nimis onerosa, aut odiosa: ut alibi nos quoque diximus (in c. Placuit n. 68. de penit. d. 6.) Paludani opinionem sustentantes, In 4. ad. 17. q. 3. corol. 5. uidelicet copiam, uel facultatem alicui datam, ut alteri peccata confiteatur, non extingui per primum actum, ac priuilegium testandi e rebus ecclesiasticis, ad usus pios, non uidetur nobis tam odiosum aut onerosum. Quando quidem concessum est, ut ecclesiasticis bonis, ad debitum modum utamur. Quinto, quoniam supradicta regula non habet locum, nisi quando supradictus actus est ualidus, & aliquem produxit effectum (Arg. glos. memorabilis in c. Ex tenore de rescript. quæ non tantum agit de contractu in ualido, sed etiã de elidibili: ut latius Tiraq. ubi sup. limit. 1. n. 5. ubi probat oportere actum esse ualidum & utilem, ac talem, qui sit sortitus effectum aliquem: sed testamentum quoque

QVÆSTIO TERTIA. 239

usque testator uita decedat, nullum producit effectum & simul ac reuocatur nihil manet. Sexto, dicta regula non habet etiam locum, quando per primum actum intentioni disponentis minime satisficit. Vt pulchre annotauit Fely. in cap. 2. de Treug. & pac. col. pen. uerb. Fallit quinto. & paulo amplius dilatauit Tiraq. ubi supra limit. 61. Sed constat, eum qui primum testamentum facit, quod post modum reuocat, non satisfecisse intentioni gratiam testandi concedentis, nisi aliud faciat, ut cum testamento decedere uideatur. Septimo, quod dicta regula non habet etiam locum, quando causa & ratio, quibus est concessa facultas, durat post primum actum, secundum Lud. Rom. conf. 504. Fely. ubi sup. falle 4. & Tiraq. limit. 10. quæ in nostro casu durât. Quandoquidem causa & ratio concessæ gratiæ fuit, ut ille cui facta est decederet contentus, eo quia eius ultima uoluntas impleatur. l. 1. C. de sacrosanct. Octauo, quoniam adhuc regula locum non habet, quando contrarium æquitas suadet,

suadet, Salic. in l. Dotis prouisio. ff. de iur. dot. Quæ in hoc casu euidens est, at tenta concedentis persona, & sine in quæ conceditur, & natura actus concessi, & numis quibus constitit. Nono quod dicta regula non habet locum quando per primum actum nihil iuris alicui quæsitum est; Id quod latissime confirmat Tirac. limit. 23. Et patet quod per testamentum quousque testator uita functus sit nullum ius cuique quæri, e. Cum Martine de celeb. miss. & c. Ultima uoluntas 13. q. 2. Et ita credo solitum fieri apud eos, qui huiusmodi facultatem habent. Concludoque, eum qui talem facultatem habet, posse testari & testamentum pariter reuocare dum uiuit.

S Y M M A R I V M.

Beneficarius religiosus multo minus quam clericus secularis testari potest num. 24. Et quibus ex bonis quibusue usibus cum priuilegio testari potest num. 25.

Religiosi qui testandi priuilegium petunt sunt quadruplices nu. 26. Et horum cuiquam quale dari concedi uo

QVÆSTIO TERTIA. 245

concedere possit nu. 27.

Testari an, & quomodo possint commendatarij ordinum militarium num. 28.

Commendatarij ordinum militarium omnia que post professionem acquirunt sua commende & ordini quæruunt; Omnia itam que ante professionem &c. num. 29.

DECIMUM sextum beneficiariū, si est religiosus professus multo minus testari posse, quàm clericū sæcularem, de redditibus enim ecclesiasticis eadem ratione, qua clericus testari non potest, de aliis uero bonis quæ secum detulit in monasterium, uel post ingressum quæsiuit per hæreditatem, donationem aut alium quemcunq; modū, multo minus testari potest, quia nō est, neq; potest esse dominus alicuius rei. c. Non dicaris 12. q. 1. & c. Cum ad monasterium de stat. monach. Authen. ingressi. C. de sacros. eccles. Tradimus late in rubr. de stat. monach. Imo uero quicquid, acquirit, acquirit monasterio, uel beneficio. c. Multos. 54. d. Inno. in c. Cum olim 2. de priui. At nemo de rebus alienis testari pōt. c.

Q Filius

242 DE RED. BENEF. ECCLE.

Filius de testam. l. cū alienam. C. de leg. ad effectum ut dominus teneatur eas dare. Et sane hoc habet locum, quamuis sit Abbas uel Prior, uel is factus sit Episcopus aut Archiepiscopus. ca. 1. 18. q. 1. cap. Cum olim 2. de priuil. Hi enim neque ad pia opera testari possunt. Pan. receptus in rub. de testam. sub fin. & Bart. recep. in t. f. C. de sacros. eccles. uer. Tertio. q. 10.

Adde autem primū, quòd est adeo magna difficultas. An religiosus potest cum priuilegio Papæ testari, ut nōnulli hoc Summo Pontifici remittant decidendum: ut Perus. in rub. de testam. col. pen. Alij uero affirmant non posse. Quoniam uidetur eis, quòd Papa non potest eum absoluerē a uoto substāiali paupertatis. Per finē. c. Cum ad monasterium de stat. monāch. Alij uero opinātur posse propter aliquā magnā causam. Hi enim uidentur assentiri communi opinioni Innoc. Io. And. & aliorum in d. c. Cum ad monasterium, quæ habet, Papā posse eum a dicto uoto absoluerē ex magna cā in qua opinione tandē perstat Perusinus. in d. rub. col. pe.

Secundo

Secundo addo utrosque plurimum errare, ex
 24 stimantes esse necessarium euellere a mo-
 nacho monachatum, & reddere cū secu-
 1. larem, ut ei priuilegium testandi præstari
 possit. Quia sat est efficere, ut sicut po-
 test monachatum non relinquendo ali-
 quorum bonorum & eorum reddituum
 liberam habere administrationem; ut de
 illis per contractus inter uiuos possit di-
 sponere, ita etiam habeat liberam facul-
 tatem, ut in ultima uoluntate de eisdem
 bonis disponat. Quam quidem faculta-
 tem, tametsi religioso concedere non po-
 test Abbas, neque alius præter Papam; Pa-
 pa tamen potest ei facile eam concedere,
 licet eum a uoto paupertatis non absol-
 25 uat. Hoc enim non est monachum ali-
 cuius rei dominum facere, sed solum ef-
 ficere eum executorem atque dispensato-
 rem, qualis esse potest religiosus. c. 2. de
 testam. lib. 6. nisi fuerit ordinis minorum;
 clem. Exiui. & Proinde, & Quorum. de uer-
 bo. signi. quales quotidie fiunt à testatori-
 bus, & illo munere sancte utuntur nec ob-
 26 id uoto paupertatis contraueniunt. Ter-

tio addo, quod quantum ad hanc rem at-
 tinet quadruplices sunt religiosi, quidam
 enim sunt beneficiarij, alij sunt simplices
 religiosi, qui in conuentibus perfectæ co-
 munitatis resident, & nullam rem secula-
 rem habent propriam, separatam neque
 peculiarem. Alij sunt, qui beneficia qui-
 dem non habent, sed neque in perfecta
 communitate uiuunt, Imo habent cum
 superiorum licentia certam quantitatem
 panis, uini, pecuniæ, ac aliarum rerum
 uictui suo necessariorum, ita ut si quid
 eis desit, id aliunde quærant, si quid uero
 superest, sibi & suis necessitatibus obser-
 uent. Alij deniq; sunt cum licentia Sum-
 mi Pontificis, ab aue sufficienti extra mo-
 nasteria de gentes. Hi quidem rebus bonis
 aluntur, que industria sua, labore aut
 elemosinis quæritant, quæ nihil red-
 dunt suis monasteriis, neque ab eis quic-
 quam recipiunt. Quarto addo summum
 pontificem huiusmodi privilegium pri-
 mis, hoc est beneficiariis religiosis quoti-
 die concedere solitum. Quoniam nihil
 incommodi monasterio neque beneficio
 inferitur

QVÆSTIO TERTIA. 245

infertur eo, quod ipse ea quæ in uita donare potest in morte relinquat. Imo ex hoc sæpe monasterio commodum euenit. Quoniam aliquot non donant in uita, & parcius uiuendo quærunt, quæ iuxta suum priuilegium, in morte relinquunt, quod minime fecissent, si id priuilegii a Papa non habuissent. postea uero decedunt intestati, & succedit eis monasterium uel suum beneficium. Quinimo aliquibus militaribus ordinibus, facta est iam facultas generalis, ut commendatarii eorum, è fructibus, & redditibus ecclesiasticis commendarum, licite testari possint dummodo certam quãdam summam suo magno magistro, uel commendatario maiori soluant. Quinto addo, quod secundis hoc est simplicibus religiosis qui in perfecta communitate degunt, facultatem hanc testandi Papa minime dare consueuit. Non quia concedendo hanc facultatem uideatur eos bonorum proprietarios facere, sed quia nõ habent neque habuerunt unquam in uita, rem aliquam uel in proprietate, uel in ad

Q 3 mini-

ministracione, & non decet ut quis disponat in morte, de his bonis in quibus in uita neque proprietatem, neque possessionem, neque administracionem ullam habuit. Quamuis si aliquis religiosus cū ingressus est monasterium, uel post ingressum, aliquam hæreditatem uel donationes magnas honorū, monasterio quæreret, aut si magna sua industria & labore multa bona lucrifaceret, iustum uideretur ut superior eius (aut certe Papa) facultatem ei faceret, donandi in uita uel relinquendi in morte aliqua, nonnullis cognatis, amicis, aut aliis paupertatis intuitu, uel aliqua missarum sacrificia, aut opera alia pia, in eius memoriam instituenti, ut nonnunquam solet fieri in eorum remuneracionem, & ad exortandum alios ut idē, faciant inspicientes ita suas pias intentiones iuari. Tertiæ speciei religiosi consuevit Papa huiusmodi facultatem concedere. Quia hoc nihil aliud est quàm administracionem bonorum prorogare, ut quemadmodum habent eam in uita de superiorum licentia expressa

QVÆSTIO TERTIA 347

expressa uel tacita, ita quoque habeant
tempore mortis.

Quartis, eadem quoque ratione, qua tertiis
& maiori testandi facultatem concedere
solet: Quia licet bona; quæ utrique ha-
bent monasterii sunt, quoad proprietatē
& possessionem. Authen. Ingressi. C. de
sacros. eccles. c. 2. de testamen. Tamen ea
quæ tertii habent, quærunt e bonis eius-
dem monasterii, cui subsunt parcius ui-
uendo. quarti uero ex aliis bonis atque
aliis modis.

Decimum septimum corollarium sit diffici-
le defensu uideri, commendatarios ordi-
num militarium testari posse quoquomo-
do uoluerint, uelut aliqui testantur. Vide
licet relinquendo bona sua diuitibus, in
usus prophanos, primo quia sunt religio-
si ut alibi ostendimus, in rub. de stat. mo-
nach. Deinde, quia si ipse summus Ponti-
fex de suis redditibus Ecclesiasticis testari
non potest, ut superius ead. q. coroll. 11.
diximus, sine aliquo respectu paupertatis
aut pietatis, multo minus poterunt com-
mendatarii, qui eius innituntur priuile-

Q 4 giis.

248 DE RED. BENEF. ECCLĒ.

giis. Arg. c. Cum in cunctis de elect. Authen. Multo magis. C. de Sacrof. EcclĒ. Quo circa dico primo, neque cum priuilegio, neq; sine eo, posse eos testari de redditibus suarum cōmendarum, sine intuitu paupertatis aut pietatis. Perdicta in corol: 13. huius q. Secundo, neque etiā posse testari eos sine priuilegio e bonis, quæ habuerunt ante professionem, neque de his, quæ post professionem quæsierunt, neque de redditibus eorum, quia sunt religiosi, & religiosi non testantur. c. 2. de testamen. & d. Authen. Ingressi, & quia nihil habent proprium. Omnia enim quæcunque habent, sunt commendarum & ordinum eorum. Quoniam omnia ea, quæ habent religiosi ante professionem, fiunt propria monasterii & ordinis, quem profitentur. Authen. Ingressi. C. de sacrof. EcclĒ. & c. In præsentia. de Probat. Et quem admodum quicquid seruus acquirit, domino acquirit. §. Item uobis acquiritur Instit. Per quas perso. & l. Placet. ff. de acquir. hæred. Ita quicquid religiosus quærit post professionem acquirit monaste-

rio

QVÆSTIO TERTIA. 249

rio nel beneficio. c. Cum olim. 2. de Priuileg. ubi hoc Innoc. ab omnibus receptus ait. Et consequenter non potest plusquam seruus testari. Prædict. Authen. Ingressi & c. 2. de testam. Tertio dico, eos de supradictis bonis testari posse cum priuilegio, dum modo pauperibus, & operibus piis, & non aliis prophanis usibus relinquunt. Sunt enim illa omnia bona Ecclesiastica & à patrimonio IESV CHRISTI & suo proprio nomine nihil aut domini aut possessionis in eis habent. Prædict. §. Itē uobis acquiritur, & prædicto c. In præsentia. & c. Cum olim 2. cum ei annotatis de priuileg.

Decimum octauum corollarium esto, quod licet clerici prædicti sæculares possint instituire maioratus magnos & paruos, & suis bonis patrimonialibus uel quasi, & aliis de quibus disponere possunt, per inde atque de supradictis, & uel diuitibus uel quibuscunque uoluerint relinquere, quemadmodum laici, ut supradictum est in corollariis 1. q. & in hac q. num. 1. & in q. 1. num. 7. & 75. Nullus tamen commentarius

250 DE RED. BENEF. ECCLE.

datarius professus potest huiusmodi maioratus facere diuitibus, Quia illi dominiorum & possessionum sunt capaces. c. Quia nos de testa. Cū ibi citatis, hi uerq̄ quia religiosi, nequaquam. c. In præsentia de probat. & c. 2. de testam. Et quoniam alibi tractauimus. An commendatario r̄ filii, sine peccato possint bona libera, quæ eorum parentes ante professionem habuerūt, ex testamēto uel ab intestato, sibi tanquàm hæredes quærere, & an idē sit dicēdum de bonis post professionem quæsitis, & alia his consona. hac de re nō amplius addā: ideo maxime quia, hic tractatus creuit inter manus plusquàm putabam, cui extremam impono, Mantuæ Carpentariæ siue Madritii; ubi Curia Regis asidet 17. Kalen. Iulii. anno 1566. ad gloriā & honorem D. N. IESV CHRISTI, quo tempore sui sanctissimi corporis spectacula, a sancta Ecclesia piissima omniū matre, ualde solēniter celebrantur percipiēs profecto, ut eius amplissimū patrimoniū secundū decreta sanctorū, ipsiusq; sanctissimam uoluntatem expendatur. Amē.

Addo

Ado tamé his id quod ante multos annos
 Salmantica, cum essem Gymnasta & ca-
 thedrarius Academia illius dixeram; uide
 licet magnopere mirandum, quòd tam il-
 lustres tam Christiani & ab omni labe de-
 secati, uiri tãto conatu & auiditate, in hos
 militares ordines cooptari, assummiq; la-
 borent, cum tamen habeant commodum
 patrimonium, ad honestum uictum, ob in-
 signem, quem habitus eorum præstant,
 honorem: uel ob reditus, quos cooptati
 adipisci sperant. Cum tamen sciant hos
 ordines profiteri, esse fieri profitentem
 monachum uel religiosum. ut in rub. de
 stat. monach. probamus: sequuti Tho. 2.
 sec. q. 188. ar. 3. Esse quodam opus adeo
 heroicum & sublime, quod, quia fere mar-
 tirium est, remissionem a culpa & pœna
 producit. Thom. 2. sec. q. 189. arg. 3. ad. 3.
 Esse omnium uoluptatum uenerearum
 renunciationem, excepta coniugali in ali-
 quibus per dispensationem. Thom. rece-
 ptus. 2. sec. q. 186. ar. 4. Esse refutationem
 omnium honorum & bonorum sæcula-
 rium fieriq; illorum incapacē. Thom. 2.
 sec.

sec. q. 186. ar. 3. Esse uoluntatem suam omnino abnegare & se alienæ submittere. c. Nullus. cap. Religiosus. de elect. lib. 6. Esse grauiter peccare, si uel honores, uel reditus, in præcipuum scopum & finem appetant. Quandoquidem non solum hoc tã grande opus, uerum & quodlibet cuiusq; uirtutis, cuius finis præcipuus sunt temporalia bona, est peccatum saltem ueniale. Pulchre Adrian in quolib. 10. col. 4. quẽ retulimus & declarauimus, in repet. c. Inter uerba 11. q. 3. num. 158. Peccatum enim est maiora in minora ordinare. Esse item uelle sibi, res contrarias & proportionẽ carentes: contra l. ubi repugnantia. ff. de Regul. iur. & c. Solitudinẽ de app. Nepe per paupertatem sæcularẽ magnas diuitias sæculares acquirere, & per submissionem mundanam, sublimitatem mundani honoris quærere. Esse liberam sibi facultatem testandi, atq; contrahendi adimere, animo maiorem per id obtinendi. Esse mille sese implicare scrupulis, qui eis oborientur ex eo, quòd insumunt aliena, perinde ac si essent sua. Esse denique abuti

QVÆSTIO TERTIA. 253

abiti quodammodo religionis statu qui est sublimior & perfectior omni alio excepto episcopatus. Thom. 2. sec. q. 184. ar. 3. Et utinam per id non daretur occasio murmurandi Lutheranis, ut dum abusus religionum damnare, eas uero ipsas laudare deberent, damnant has, propter illos impudenter. Adde quod religiones militares non fuerunt institutæ ad indulgendum genio, neque ad diuitias & honores sæculares, quibus sui professores renunciant, quæredos: ut late per Thom. 2. sec. q. 188. ar. 3. ad 4. Institutæ autem fuerunt ut fidem catholicam armis defenderet, quod fieri posse probat idem Thom. 2. sæc. q. 188. ar. 3. uiuentes in castitate, quæ salutem & uires auget. est enim omnium uirtutum uiror, & smaragdo similis iuxta Ludolphum in uita Christi. 2. p. c. 12. ut e contrario luxuria tollit uires, iuxta illud Maronis, ut uenus eneruat uires &c. Et utentes abstinentia & sobrietate, quæ ingenia exacuerent stratagematis bellorum intelligendis. Sicut enim cœcitas mentis nascitur ex luxuria, secundum Thom. 2. sæc. q. 154. ar. 5.

ar. 5. & hebetudo mentis ex gula, secundum
eundem 2. sec. q. 148. ar. 5. sic ex castitate,
abstinentia & sobrietate, nascuntur clari-
tas, acumen, & serenitas mentis, quia
cōtraria operantur contraria. c. Sciendum
8. q. 1. & l. Et si contra tabulas. ff. de vulgari
& pupill. Et habilia efficiunt corpora la-
boribus eorum, & necessitatibus perpe-
tendis. Beati qui in hunc finem religio-
sum militarium insignia, atque dignita-
tem obtinere procurant, percipiuntque
plus coram Deo & hominibus honorem
quære ob clara gesta, & vitam euange-
licam, ad quæ cruces, quas gestant in
pectoribus, obligant, quam ob earum in-
eis delationem. AMEN.

INDEX COPIOSVS EORVM,
 QVÆ IN HOC TRACTATV
 CONTINENTVR.

A.

POSTOLICAS traditiones æque
 ac leges diuinas uenerandas : q. 1.
 nu. 47. pagina 54

Auaritia non est partem aliquam con-
 gruam reddituum necessitatibus uerifimiliter futu-
 ris obseruare q. 1. n. 57. pag. 67. neque uel numos
 paulatim congerere magnis & pijs operibus, &
 quid tunc fieri debeat. ibidem. Ne mors in opina
 nobis intercedat : q. 1. n. 58. pag. 68

Auarus deterior prodigo est. q. 1. n. 52. pag. 59

Augendi gratia quod fit non operatur diminutione
 q. 1. n. 33. pag. 38

Author quadraginta quinque annis disputauit &
 determinauit hoc. q. 1. n. 3. pag. 3

B.

BENEFICIARII bonâ sunt obligata pro
 bonis & redditibus, quæ ab Ecclesia habet, ex
 quibus tanquam pauper potest sua debita sol-
 uere. q. 2. n. 34. & 35. Nec in hac obligatione
 præferuntur alij creditores pauperibus, sed ipse
 potius beneficiarius tanquam unus ex numero
 pauperum potest se præferre alijs pauperibus ibi
 dem.

pag. 201
 Benef-

- Beneficiarij suos redditus prophane insumentes re aliena contra uoluntatem domini utuntur.** q. 1. nu. 13. pag. 19
- Beneficiario ab aliquo qui recipit an peccat.** q. 1. nu. 97. pag. 147
- Beneficiario ab aliquo recipiens aliquid quando illud restituere teneatur, ac quibus id legibus diffiniendum sit.** q. 2. nu. 31. pag. 198
- Beneficiario non licet impendere redditus sui beneficij nisi in honestam suam & pauperum sustentationem, nu. 9. quanuis primogenia siue maioratus habentibus id liceat. Cuius differentia rationem reddere nequeunt qui & c. n. 10. reddit autem author.** q. 1. nu. 11. pag. 17
- Beneficiarius de quibus bonis testari possit et de quibus non.** q. 3. nu. 1. pag. 207
- Beneficiarius de suo beneficio uiuere potest, & alia sua bona seruare cuicumque uoluerit.** q. 1. nu. 79. pag. 99
- Beneficiarius & pensionarius quò ad hoc non differunt.** q. 1. nu. 79. pag. 99
- Beneficiarius ne augeat cognatos uel famulos ex redditibus Ecclesiasticis Concil. Trid. nuper precipit.** q. 2. nu. 4. pag. 162
- Beneficiarius non amittit suos fructus eo solo quòd male uiuit contra Adrianum, nec etiam non celebrando horas admittebat usque ad Concil. Lateranense.** q. 1. nu. 72. pag. 91
- Beneficiarius non solum potest expendere id quod est**

- ei opus quatenus est beneficiarius, sed etiam qua-*
tenus est nobilis aut graduatus. q. 1. n. 92. p. 123
Beneficiarius potest ex nominibus suorum debitorum
sua debita soluere, & post mortem exactis non
obstante extrauagante Iulij tertiij Summi Pontifi-
cis. q. 2. nu. 77. pag. 205
Beneficiarius prius potest sibi providere quam Ec-
clesiæ quoad quædam finem & non quoad alium.
q. 1. nu. 93. pag. 125
Beneficiarius pro uoluntate sua disponat de rebus
quæ sitis sui ordinis ratione puta per confessio-
nes. &c. q. 1. nu. 75. pag. 95
Beneficiarius quanto pro se sustentando egeat arbi-
trarium est. q. 2. nu. 20. pag. 185
Beneficiarius qui, quæ donat pauperibus non tradit
eis nec iurat. q. 1. nu. 89. pag. 117
Beneficiarius regularis qua rōne pōt in suos sumptus
dispēdere tātū quātū secularis. q. 2. n. 15. p. 177
Beneficiarius religiosus multo minus quàm clericus
secularis testari potest. n. 24. Et quibus ex bonis,
quibusue usibus cum priuilegio testari potest.
q. 3. nu. 25. pag. 243
Beneficiarius religiosus, qui ægrotat an donare possit
pauperibus & pijs operibus. q. 1. nu. 88. pag. 115
Beneficiarius remuneret famulos & quantum. q. 1.
nu. 90. & 91. pag. 120
Beneficiarius secularis potest cuilibet largiri id quod
meretur ob maiora obsequia quàm quæ suum be-
neficium requirit. q. 1. n. 70. pag. 87.

Beneficiarius tã egrotans quã bene ualens donã-
 di facultatem habet & si testari non potest. n. 85.
 Et lepida ratio quare beneficiarij prohibentur te-
 stari & non donare. n. 86. q. 1. pag. 110
 Beneficiarius testari nequit de his, quã diuitibus do-
 nare non potest. nu. 4. Quauis eius beneficium
 sit simplex n. 5. nisi tantundem de bonis suis Ec-
 clesiã suã donauerit. n. 6. Aut in pios usus impen-
 derit. nu. 7. Et quòd alia lege testari prohibetur in
 usus prophanos & alia in pios. n. 9. q. 3. pag. 216
 Beneficium aut Episcopatum idoneum relinquere ob
 alios maiores redditus sine aliqua causa peccatum
 est. q. 1. n. 55. pag. 65
 Beneficium qui confert indigno cui restituet. q. 2. nu-
 mero. 26. pag. 191
 Beneficium regulare nunquãdã seculari collatum est,
 neq; seculari regulari in titulum in commendam
 sic. n. 80. tantã tamen authoritatis habent com-
 mendatarij quãdã titulares. n. 81. q. 1. pag. 103
 Bona Clericorũ, bona sunt pauperũ. q. 1. nu. 1. pag. 5
 Bona Clericorum quare in hoc c. dicuntur bona pau-
 perum. q. 1. n. 24. pag. 30
 Bona destinata in mediate pauperibus ad quem mo-
 dum differant a deputatis in mediate beneficiarijs
 q. 2. n. 27. pag. 197
 Bona Ecclesiastica largita fuerunt cum onere tribuen-
 di superflua pauperibus. q. 1. n. 22. pag. 28
 Bona Ecclesiastica qui male insumunt maledicti, et
 diuare cognatos ex illis cõtra Concil. Trid. q. 1. nu-
 mero.

mera. 25. pag. 30
Bona Ecclesiastica sunt duplicia. q. 1. n. 4. pag. 8
Bona quasi patrimonialia indicantur ut patrimonialia & non ut Ecclesiastica. q. 1. nu. 7. pag. 11.
Quia non habent id onus quod Ecclesiastica. nume. 8. pag. 13
Bona, qui donarunt, Ecclesiis cum essent humiles & temperantes, noluerunt efficere superbos neque prodigos. q. 1. nu. 31. pag. 35

C.

Canonici tenentur insummere quae supersunt in his in quibus Episcopi debuerant ante diuisionem, neque de his testari possunt. q. 1. n. 39. p. 43
Christus immortalis iam & non egenus non est minus liberalis erga pauperes quam cum mortalis erat & egenus. q. 1. nu. 30. pag. 35
Clerici tria genera bonorum habent. scilicet patrimonialia, ecclesiastica, & quasi patrimonialia & quantum differunt. q. 1. nu. 5. & 6. pag. 9
Clericus non uestiatur sericis uestibus, neque uario colore, neque fellas habeat preciosas, neque donet diuiti fructus beneficij quod ei impetrauit. q. 1. nu. 29. pag. 33
Comedunt aliqui plus sumptu alieno quam proprio & quando licet comedunt parum, non soluent minus. q. 1. nu. 83. pag. 106
Comendatarij militares multi magnopere cupiunt esse, qui tantopere id non desiderarent si satis illud circumspicerent. q. 3. nu. 32. pag. 253

R. 3. Com-

- Commendarij ordinum militarium omnia quæ**
quirunt suæ cōmendæ & ordini quæruunt, & item
oïa quæ ante professionem & c. q. 3. n. 91. p. 249
- Commendarij professi perpendant periculum male**
insumendi suos redditus. q. 1. nu. 95. pag. 130
- Confessor beneficiarij & eius qui recipit quid faciet:**
q. 1. nu. 98. pag. 148
- Consuetudo contra hanc conclusionem non prodest.**
q. 1. nu. 76. pag. 95
- Consuetudo non prodest contra hanc conclusionem.**
q. 2. nu. 25. pag. 190
- Consuetudo non ualet ut beneficiarij testentur de re-**
ditibus Ecclesiasticis nisi ut plurimum in opera
piâ. q. 3. nu. 14.
- Consuetudo permittens beneficiario percipere post**
mortem redditus beneficij primi aut secundi anni
ualet. q. 3. nu. 11. pag. 220
- Consuetudo ualet ut in pios usus beneficiarij testari**
possint, sed non in prophanos. q. 3. n. 10. pag. 217
- Corona clericorum & monachorum quid significat.**
q. 1. nu. 2. pag. 5

D.

- D**ebitor quando dicatur facere in fraudem cre-
ditoris. q. 2. nu. 32. pag. 198. quantū interfit
utrum quis recipiat a creditore fraudatore
ex causa onerosa uel lucratiua. nu. 33. pag. 199
- Decimas appellat. S. August. tributa argentium.**
q. 1. nu. 23. pag. 29
- Decimas, primicias, & alia innumera bona habent**
depu-

- deputata Christi ani cultui diuino & pauperibus.
 q. 1. nu. 50. pag. 58
- Diuisio bonorum Ecclesiasticorum uel iniusta uel ad
 hunc finem facta. q. 1. nu. 39. pag. 43
- Dominus Franciscus a Nauarra Archiepiscopus
 obiit pauper eo quod sua pauperibus erogarat. q.
 1. nu. 34. pag. 39
- Dominus Doctor Didacus a lema laudatur. q. 2. nu.
 me. 25. pag. 190
- Dominus quilibet non potest sua bona prohibito di-
 spendere. q. 2. nu. 17. pag. 179
- Dotem receptam a beneficiario an restituere quis te-
 neatur & promissam nondum solutam an possit
 petere. q. 2. nu. 36. pag. 209. & qua ratione te-
 nsatur beneficiarius dotem male promissam re-
 restituere ibidem.

E.

- Ecclesiastica bona & nunc & antiquitus con-
 cessa eandem naturam sortiuntur. q. 1. nu.
 me. 41. pag. 47
- Ecclesiastica bona per diuisionem subsequitam, non
 fuerunt effecta magis clericorum quam antea fue-
 rant. q. 1. nu. 32. pag. 37. & Quare nu. 33. p. 38
- Ecclesiastica bona non exonerantur oneribus anti-
 quis propter noua. q. 1. nu. 43. & 46. pag. 54.
 a quibus nunquam fuerunt exonerata. nu. 44. p. 52
- Ecclesiastici redditus multi quare minus boni habenti,
 quam pauci uictui sufficientes. q. 1. nume. 23.
 pag. 29. Et quare melius est ampliores non appe-
 tere.

- tere. nu. 54. pag. 63
 Eleemosynarius restituere debet quod male insu-
 mit, & etiam qui non implet onus sibi impositum
 q. 2. nu. 5. & 6. pag. 162
 Episcopi uilem suppellectilem habeant & paupe-
 rem mensam. q. 2. nume. 12. pag. 171. Quauis
 nunc reditus ampliores quam olim habeant. nu-
 me. 13. pag. 172
 Episcopus pauperem suppellectilem, & mensam sim-
 plicem habeat. q. 1. nu. 28. pag. 33

F.

- F** Inem ob alium relictum non mutatur in alium
 sine aliqua suprema potestate. q. 1. nume. 36.
 & 37. pag. 41
 Frater Alfonsus male nomine donatus re ipsa opti-
 me donatus. q. 1. nu. 99. pag. 150
 Frater Dominicus a Soto laudatur. q. 1. n. 10 pag. 16
 Frater Gabriel a Toro Franciscanus laudatur. q. 1.
 nu. 47. pag. 54
 Furtum est uti re aliena in usum in quem nult domi-
 nus. q. 1. nu. 12. pag. 18

I.

- I**n gratitudo semper peccatum. q. 1. n. 90. p. 120
 Iniuste receptum a beneficiario cui sit restituem-
 dum. q. 1. nu. 37. pag. 41
 Intellectus ad l. Bouem. s. hoc sermone. ff. de verb. sig.
 q. 3. nu. 23. pag. 237
 Intellectus. c. 1. de cleric. non resid. lib. 6. q. 2. nume-
 ro. 16. pag. 178
 Intel-

Intellectus Concilij Tridentini. q. 2. nu. 24. pag. 189
Intellectus illius Pauli. Presbyteri qui bene præsunt
& c. q. 1. nu. 71. pag. 88
Intellectus uerus c. fi. de his quæ sunt a maior. part.
cap. q. 1. nu. 40. pag. 46
Indicari diuerso modo eadem res non debet. q. 1. nu.
me. 42. pag. 49

L.

Leges Decalogi omnes sunt naturales. q. 1. nu.
me. 12. pag. 18
Leges naturales etiam Papam & Reges obli-
gant. q. 1. nu. 14. pag. 14
Lex in septimo & decimo præcepto decalogi conten-
ta est lex naturalis. & iustitiæ, quæ immediatè
ponit ordinem dati et accepti exterioris, & qua-
re lex charitatis & misericordiæ non est talis.
q. 1. nu. 15. & 16. pag. 21
Liberalitas Christiana erga pauperes maxima om-
nium totius mundi nationum. q. 1. nu. 2. pag. 5
Lodolphus & Dionisius magnum Carthusiani ordi-
nis decus. q. 1. nu. 51. pag. 59

M.

Magnus quidam prælatus huius conclusio-
nis magnum quidem dedit exemplum. q. 1.
nu. 77. pag. 97
Monasteriū Sanctæ Crucis Conimbricensis quondam
ditissimum nunc etiam per quàm reformatum.
q. 1. nu. 35. pag. 44
Monasterium Sanctæ Mariæ a Paulaxi laudatur.
q. 1.

q. 1. nu. 70. pag. 87
Moniales iuste suscipi possunt ultra eas quæ sustentari possunt de illius redditibus modo deferat dotes suæ sustentationi sufficientes. q. 1. n. 100. pag. 153
Moniales tot debent suscipi in monasterio quot alii possunt de redditibus monasterij & non plures. q. 1. nu. 99. pag. 150
Mutationes dignitatum dæmonium nobis inquirendas procurant. q. 1. nu. 56. pag. 67

O.

Obligatio licet soli Deo obliget, obligat ad restituendum contra Adrianum. q. 2. numero 29. pag. 191
Opera pia quæ sunt. q. 1. nu. 60. & 61. pag. 71
Ordinatus ad augmentum religionis non debet operari diminutionem. q. 1. nu. 74. pag. 93

P.

Papa an possit dare priuilegium testandi. n. 17. & an ipse testari potest. nu. 18. & qua ratione ipsius testamentum licet in opera pia conditum non soleat amitti a successore. q. 3. nu. 19. p. 233
Papa & alij prælati qua ratione excusentur a peccato non punientes beneficiarios testamenta condentes. q. 3. nu. 15. & 16. pag. 226
Papa non est dominus bonorum Ecclesiasticorum; quia solus Deus & dominus noster IESVS CHRISTVS, est dominus eorum. q. 1. nu. 21. pag. 26
Papa non permittit Episcopis Hispanis testari. q. 3. nu. 3. pag. 212

Papa .

- 'Papa testari nequit. q. 1. nu. 59. & latius infra.
q. 3. coroll. 11. nu. 18. pag. 232
- Pauper efficitur aliquis nimia patrum siue fratris
felicitate. q. 1. nu. 66. pag. 80
- 'Pauperes, qui a testamentario deligendi. q. 1. nu-
mero 64. pag. 78
- Pauper est in hoc, cui pro sua decentia necessaria
desunt. q. 1. nu. 65. pag. 79
- Pauperibus nulla lege ita consultum ac Christiana.
q. 1. nu. 49. pag. 58
- Pauper liberius expendere potest quæsitæ per eleemo-
sinam quàm beneficiarius per beneficium. q. 2.
nu. 28. pag. 194
- Permittitur aliquando aliquod malum ut aliud ma-
ius evitetur. q. 3. nu. 16. pag. 228
- Pium legatum quod. & an dotis legatum pium sit,
aliqua item pia sunt legata foro interiori, quæ nõ
sunt exteriori, & econtra. q. 1. nu. 62. pag. 74
- Pius V. Papa mirificum hac in re dedit exemplum.
q. 1. nu. 67. pag. 82
- Primogenia siue maioratus quare Episcopi iustius
possunt instituere quàm commendatarij militares
professi. q. 3. nu. 29. pag. 249
- Prodigalitas laicorum uenialis, clericorum autem
mortalis. q. 2. nu. 21. pag. 185
- R**atio pluribus ignota quare inter uiuos do-
nare possit beneficiarius, sed non testari.
q. 3. nume. 2. & 8. pag. 216
- Religio-

- Religiosi, qui testandi priuilegium petunt sunt quatuor
druplices. q. 3. n. 26. p. 243. et horum cuique quali da
ri concediue possit. nu. 27. q. 3. pag. 245
- Religiosus donare potest, concessione seu consuetudi
ne iusta, hoc. q. 1. nu. 84.
- Religiosus si & quid dare potest de eo quod parcius
uiuendo reliquum facit. q. 1. nu. 82. pag. 104
- Remedium ordinarium utilius quam extra ordina
rium. q. 1. nu. 79. pag. 99
- Rex Hispania, qui superat omnes prelatos excepto
Papa in reatibus Ecclesiasticis potest de illis su
stentare summ regale decus. Et quantum debeat
se abstinere a dispendendis illis in diuites & ma
los usus. q. 1. nu. 94. pag. 127
- Rex Philippus religiosissimus & iustissimus qua in
re homine maior. q. 1. nu. 37. & 38. pag. 41
- Rex Philippus secundus Hispania rex, tarde per au
thorem cognitus, tardius eius heroica ac rarissi
ma uirtutes, exteris gentibus cognita, parumque
per indigenas uulgata, quarum qua proprie sunt
ei, uel in eo maxime prominent, sine assentatione
ulla, insinuantur ab authore. Quia id erepubli
ca Christiana, in publicum omnium regum, regu
lorumque exemplum esse, uisum est, paucis, qua bel
lo paceque gessit, temporaria, et eterna gloria in
comparabili digna, recensitis. n. 95. q. 1. pag. 130

S.

Scotus uir perspicacissimus. q. 2. nu. 33. pag. 199

Similia similes intendere uidetur. q. 1. n. 45. p. 53

Simo-

Symonia frequenter admittitur a praelatis in ingresso monasteriorum, similiter etiam a subditis. q. 1. nu. 101. pag. 155. Etiam in accipiendis superfluis dotibus. ibidem.

S. Thomas sanctitatis & sapientiæ pelagus, dux authoris. q. 1. nu. 4. pag. 8

T.

Testandi habens facultatem, potest secundo & tertio testari, contra quorundam doctissimorum uirorum opinionem. q. 3. nu. 22. pag. 236

Testari an & quomodo possint commendatarij ordinum militarium. q. 3. nu. 28. pag. 247

Testari ex priuilegio Papæ quatenus liceat. q. 3. nu. 20. p. 234. Et quod eius uigore non liceat sine peccato in usus prophanos testari. n. 21. p. 235

Testari non possunt de his bonis neque etiam Papa. q. 1. nu. 27. pag. 32

Laus Deo.

R E G I S T R V M.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R